214:1

1 april 1940

Ny skiljedomstol för handeln. Ordföranden i Internationella handelskammaren direktör S. Edström har meddelat, att en ny skiljedomstol, bestående av representanter för ett femtontal olika nationer, inom kort skall bildas i Stockholm. Verksamheten beräknas kunna startas redan under april månad. (DN)

Beslut av högsta Sovjet. Sovjetunionens budget för finansåret 1940 fastställdes 31/3 vid högsta sovjets sammanträde. Den slutar på 182,6 miljarder rubel mot 155 miljarder år 1939. Av budgeten går nära 1/3, 57 miljarder, till det egentliga försvaret, utom rustningskommissariaten. Militärutgifterna ha ökat 42,5% i jämförelse med 1939 och med över 100% i jämförelse med 1938. Denna betydande ökning a militärutgifterna motiverade finanskommissarie Tsverev med en hänvisning till den "kapitalistiska inringning" för vilken Sovjetunionen var utsatt, "det ständiga hotet av ett angrepp från kapitaliststaternas sida" samt till den röda arméns prestationer under det polska fälttåget och kriget i Finland, vidare till nödvändigheten för Sovjetunionen att ytterligare utbygga sina rustningar och hålla armén i ständig beredskap. Högsta sovjet behandlade även den autonoma karelska republikens ombildning till en karelsk-finsk förbundsrepublik. Medlemmen av politiska byrån Sjdanov motiverade folkkommissarierådets förslag med det rysk-finska fredsfördragets bestämmelser och föredrog följande resolutionsförslag, vilket antogs av församlingen:1) De av Finland till Sovjetunionen avträdda områdena skola förenas med Sovjet-

1 april 1940.

karelen med undantag av de distrikt som gränsa omedelbart till Leningrad; 2) Den autonoma karelska republiken skall upphöjas till förbundsrepublik inom Sovjetunionen; 3) Den karelsk-finska förbundsrepubliken skall erhålla förfoganderätten över de industriella företagen och anläggningarna inom de nya områdena med undantag av företag som med hänsyn till sin betydelse måste sortera under folkkommissariatet; 4) Sovjetunionens högsta sovjet skall tillsammans med högsta sovjet i karelsk-finska förbundsrepubliken bestämma gränsen mellan den karelska förbundsrepubliken och den storryska förbundsrepubliken; 5) I den karelsk-finska förbundsrepubliken skola nyval till högsta sovjet ske; 6) Datum för valen skall fastställas av högsta sovjet. Den autonoma karelska republikens ombildning till en förbundsrepublik skall intas i Sovjetunionens författning. (DN fr Moskva)

<u>Ny regering i Irak.</u> Iraks regering under Nuri Pascha har demissionerat. En ny regering har konstituerats under ledning av Rachid Guilani. (TT fr Bagdad)

<u>Japansk reträtt.</u> De japanska styrkorna i trakten av Wuyan i västra Suiyuan ha dragit sig tillbaka 250 km mot Paotou norr om Gula flodens krök. (TT fr Domei)

x

215:1

2 april 1940

Sverige och finsk-ryska kriget.

Vid svenska riksdagens sammanträde 1/4 lämnade utrikesministern i första kammaren och statsministern i andra kammaren en redogörelse för vad som för Sveriges del förekommit i den finsk-ryska konflikten. Innehållet i redogörelsen var i huvudsak följande: Sedan förhandlingar öppnats mellan sovjetregeringen och den finska regeringen den 5/10 1939, anmodades våra sändebud i Berlin, London, Paris, Rom och Washington att framhålla vilket svårt läge som kunde uppstå, om anspråk framställdes, som hotade Finlands självständighet. Därpå följde statsöverhuvudenas sammanträffande 18-19 oktober 1939 samt nya framställningar till stormakterna och även till Sovjetunionens minister fru Kollontay. Slutligen verkställdes från svensk sida ytterligare en démarche i Moskva. I ett till sovjetregeringen 2/11 överlämnat memorandum förklarades följande: "Svenska regeringen har äran erinra om den framställning, som å dess vägnar 12/10 1939 riktades till Sovjetunionens regering för att ge uttryck åt svenska regeringens livliga önskan att de förestående förhandlingarna mellan Finland och Sovjetunionen måtte leda till ett befästande av det vänskapliga förhållandet mellan de båda länderna. Innan parterna slutgiltigt ta ståndpunkt till de diskuterade problemen har svenska regeringen äran framföra följande till Sovjetunionens regering: Sverige har med djup tillfredsställelse hälsat Finlands anslutning till de skandinaviska ländernas utrikespolitiska riktlinjer. Enligt svensk uppfattning borde denna Finlands skandinaviska orientering jämväl medföra ett vänskapligt och varaktigt befästande av förhållandet mellan detta land och Sovjetunionen, eftersom den skulle effektivast förebygga Finlands indragande i

215:2

2 april 1940

det storpolitiska spelet. Att Finland fortsätter att orubbat tillhöra den strängt neutrala statsgruppen utgör en garanti för fred och goda relationer mellan staterna i norra Europa. Om Finland på den ena eller andra vägen skulle tvingas in i en beroende ställning, skulle återverkningarna härav främst inom det finska folket men även hos det svenska bli utomordentligt starka. Sverige fäster den allra största vikt vid bibehållandet av goda relationer med Sovjetunionen. Detta är tillräckligt för att förklara dess intresse av att de pågående förhandlingarna leda till sådana resultat, att det ömsesidiga förtroendet i det framtida förhållandet till Sovjetunionen icke riskerar att lida skada. Genom den nära kontakt, som svenska regeringen inom det nordiska samarbetets ram traditionellt upprätthåller med Finlands regering i frågor av principiell betydelse, är svenska regeringen övertygad om att finska regeringen livligt önskar på förhandlingsväg befästa förtroendefulla förbindelser med sin granne Sovjetunionen. Den vet även, att Finland i frågor som beröra landets oberoende och neutralitet intar alldeles enahanda hållning som Sverige och övriga nordiska länder. Hållningen till eventuella förslag att med en stormakt ingå avtal bör bestämmas av omsorgen att bevara full självbestämningsrätt att tillvarata ovan angivna vitala intressen. I sitt eget intresse lägger Sverige utomordentlig vikt vid att någon förändring i Finlands ställning som oberoende och neutral stat icke kommer att inträda. Detta intresse begränsar sig alltså icke till den del

av Finlands territorium, Ålandsregionen, för vilken Sverige har en specifik anledning att förbehålla sig sina rättigheter enligt internationella avtal. Finlands allmänna ställning inverkar på ett sådant sätt på hela läget i Östersjöregionen och därmed också på Sveriges eget läge, att svenska regeringen anser sig böra klargöra, vilken betydelse den tillmäter en sådan utgång av de pågående förhandlingarna, som skapar ömsesidig trygghet i förhållandet mellan Finland och Sovjetunionen, samtidigt som Finlands självständiga och neutrala ställning lämnas obeskuren. Det är fördenskull i livlig känsla av ansvar för såväl Sveriges som Finlands framtida relationer med Sovjetunionen som svenska regeringen har äran enträget hemställa till Sovjetunionens regering att icke gentemot Finland vidhålla sådana förslag, som kunna äventyra möjligheten att i enlighet med gällande fördrag nå en vänskaplig uppgörelse."

1/12, alltså omedelbart efter krigsutbrottet, meddelade finska regeringen att den hade anledning att befara sovjetryska anfallsplaner mot Åland och framförde under åberopande därav en förnyad förfrågan, huruvida Sverige kunde i erforderlig utsträckning översända trupper till ögruppen. Påföljande dag erhöll finska regeringen det svaret, att svenska regeringen vore nödsakad att alltjämt intaga en avböjande hållning till denna fråga.

2/12 begärde finska regeringen, att Sverige såsom skyddsmakt måtte genom sändebudet i Moskva i Finlands namn göra följande förfrågan: "Fortfarande eftersträvande en fredlig lösning av den konflikt, som uppstått mellan

2 april 1940

Finland ~~och Sovjetunionen~~ samt i avsikt att framställa ~~nya~~ positiva förslag för uppnående av samförstånd mellan Sovjetunionen och Finland, önskar finska regeringen rikta en förfrågan, huruvida Sovjetunionens regering vore villig att i angivet syfte återuppta förhandlingarna. Då sändebudet i Moskva, envoyén Winther, i anledning härav besökte den sovjetryska utrikeskommissarien, hr Molotov, erhöll han meddelande, att Sovjetunionens regering icke funne anledning att uppta den finska förfrågan, enär den icke erkände någon annan finsk regering än folkregeringen (Kuusinen), med vilken den ingått ett fördrag. Av samma skäl kunde Sovjetunionens regering icke erkänna ett svenskt skyddsmaktsuppdrag för den s.k. finska regeringen. Det tillfogades att sovjetregeringen ansåge, att dess förbindelser med Sverige vore oförändrade.

Under krigets första veckor gjorde finska regeringen åtskilliga framställningar, avseende svenskt bistånd i olika former. De besvarades i överensstämmelse med den från början tillkännagivna ståndpunkten, d.v.s. med största möjliga tillmötesgående, men avböjande i vad det gällde direkt intervention med svenska trupper.

I memoranda, som överlämnades respektive 27 och 28 dec., meddelade brittiska och franska regeringen, att de i överensstämmelse med de i Genève av Nationernas förbunds församling och råd antagna resolutionerna vore beredda att tillförsäkra Finland indirekt understöd. Denna hjälp, som i regel kunde lämnas genom utsändandet av tekniker, leveranser av materiel, på kredit eller annat sätt, vore föremål för undersökning.

(forts.)

215:5

2 april 1940.

Verkställandet därav komme att ske med all möjlig skyndsamhet, och de båda regeringarna förbehöllo sig att senare därom lämna närmare underrättelse till svenska regeringen, i förhoppning att densamma skulle ha samma inställning och medge erforderliga lättnader. Det framhölls ytterligare bl.a., att de båda regeringarna vore övertygade om att Finlands öde icke kunde lämna svenska regeringen likgiltig med hänsyn till det hot, som Finlands underkuvande skulle innebära för hela norra Skandinavien. Av ännu större betydelse hade varit, att Sverige till Finland levererat avsevärda kvantiteter krigsmateriel, som åtminstone i vad angår vissa delar av fronten hade haft en avgörande betydelse för det framgångsrika finska försvaret. Den levererade materielen inbegrepo också utrustning för de svenska frivilliga i Finland. Materielen ifråga hade sänts i sådanakvantiteter, att Sverige för att trygga sin egen säkerhet nödgades söka från utlandet snarast ersätta densamma. Dessutom försökte svenska regeringen på allt sätt stärka sitt försvar. Det vore uppenbart, att svenska regeringen under sådana omständigheter med största tillfredsställelse måste välkomma den hjälp, som Finland finge från andra håll och som vore oundgänglig för dess fortsatta försvar. Sverige vore därför berett att understödja den hjälp i form av sändningar av materiel, som Storbritannien och Frankrike kunde vara beredda att ge eller som kunde komma från andra håll. I fortsättningen framhölls bl.a., att svenska rege-

215:6

2 april 1940

ringen ville anbefalla att hjälpen gåves på sådant sätt, att Sverige icke komme att framstå som deltagare i en allmän internationell aktion, samt att krigsmaterielsändningar gåves karaktären av finska inköp av sådan materiel i utlandet ävensom att sådana tekniker, vilka eventuellt ansåges böra medfölja materielen i fråga, bleve frivilliga, som enskilt begåve sig till Finland. Under sådana förhållanden vore svenska regeringen beredd att så mycket som möjligt på alla sätt underlätta transiteringen till Finland och att på begäran av nämnda land i varje särskilt fall organisera transporten. Svenska regeringen önskade vidare framhålla sin mening, att den bäst främjade såväl Finlands sak som det allmänna europeiska intresset genom ett bestämt vidhållande av den neutralitetspolitik som den deklarerat vid krigsutbrottet. (forts.)

815. 7

2 april 1940

Härefter återgives den sovjetryska not till Sverige, som överlämnades 6/1 (se 137:1) samt svenska regeringens svar härå 10/1 (se 138:1). Redogörelsen fortsatte: I skrivelse av 13/1 meddelade härvarande brittiska beskickning på sin regerings uppdrag, att brittiska regeringen vore beredd att i överensstämmelse med Nationernas förbunds resolution den 14/12, vilken anbefallde medlemsstaterna att giva materiell och humanitär hjälp till Finland, tillåta inofficiellt rekrytering av frivilliga för tjänstgöring i Finland. Samtidigt meddelades, att brittiska regeringen utginge från, att svenska regeringen komme att så mycket som möjligt underlätta dess frivilligas passage över svenskt territorium, samt tillades, att brittiska regeringen för sin del skulle göra alla ansträngningar för att undvika publicitet i detta hänseende. Slutligen hemställdes om upplysning snarast möjligt rörande svenska regeringens ställning till denna fråga. Efter försök att utröna arten och antalet av ifrågavarande frivilliga samt efter kontakt med finska regeringen överlämnades 23/1 en svarsskrivelse till brittiska beskickningen. I denna skrivelse erinrades till en början därom, att den brittiska hjälpen till Finland enligt brittiska regeringens memorandum den 27/12 skulle i regel lämnas genom utsändandet av tekniker

215:8

2 april 1940

samt leverans av materiel på kredit eller på annat sätt ävensom att svenska regeringen i sitt - likaledes nyss återgivna - svar å denna framställning tillkännagivit, att den vore villig att underlätta dessa teknikers passage över svenskt territorium, under förutsättning att de reste till Finland enskilt och i egenskap av frivilliga. Härefter meddelades, att svenska regeringen efter mottagandet av brittiska beskickningens skrivelse 13/1 varit i förbindelse med finska regeringen och erfarit, att man i Finland emotsåge brittiska frivilliga, i huvudsak specialutbildade, uppgående till några hundratal. Med utgångspunkt från att beskickningens skrivelse avsåge dessa frivilliga meddelades, att svenska regeringen icke såge något hinder för deras passage genom Sverige under tidigare meddelade förutsättningar. För undvikande av varje komplikation skulle svenska regeringen - som den hoppades i samförstånd med brittiska regeringen - önska, att följande iakttoges: a) att de frivilliga icke innehade någon aktiv befattning i de allierades stridskrafter, b) att de frivilliga begåve sig till Finland såsom civila i små grupper och att de utrustades militärt först efter ankomsten till detta land, c) att rekommendation för erhållande av genomreseviserting i varje särskilt fall utställdes av finska beskickningen i London, d) att passagen genom Sverige skedde på väg, varom överenskommelse träffades genom svenska beskickningen i London.

(forts.)

215:9

2 april 1940

Finska regeringen hade redan från början av kriget förklarat sig beredd att återupptaga de avbrutna förhandlingarna om en fredlig uppgörelse och att det därför varit självklart, att vi för vår del sökt understödja den i dess önskningar att finna en förhandlingsbas. En möjlighet att verka i denna riktning öppnade sig vid de samtal, som utrikesminister Günther allt sedan slutet av december hade med fru Kollontay och vilka ledde till att Günther ungefär en månad senare, 29/1, av sovjetregeringen mottog ett meddelande att överbringa till finska regeringen. Detta meddelande var av följande lydelse: "Sovjetregeringen utesluter icke i princip en uppgörelse med regeringen Ryti-Tanner. För att eventuella förhandlingar skola kunna komma till stånd är det först nödvändigt att veta, vad sistnämnda regering skulle vara beredd att föreslå i fråga om avträdelser, Innan sovjetregeringen fått en klar övertygelse om att en bas för påbörjandet av förhandlingarna föreligger, är det lönlöst att tala om någon som helst uppgörelse. Det är också nödvändigt att beakta, att sovjetregeringens krav icke komma att begränsas till de fordringar, som framställdes vid förhandlingarna i Moskva med hrr Tanner och Paasikivi, ty efter dessa förhandlingar

2 april 1940

har blod flutit mellan de båda parterna, och detta blod, som gjutits mot vår önskan och utan vårt förvållande, kräver ytterligare garantier för tryggandet av Sovjetunionens gränser. Det måste även beaktas, att de löften, som av sovjetregeringen givits till Kuusinenregeringen, icke få anses tillämpliga i förhållande till regeringen Ryti-Tanner och att Unionens regering icke kan lämna dem till denna regering."

Det finska svaret, vilket avgavs och vidarebefordrades 2/2, hade följande lydelse: "Finska regeringen har icke avbrutit förhandlingarna. Den har varken velat kriget eller börjat det. Till och med under fientligheterna har den upprepade gånger förklarat sig intresserad av en fredlig lösning av konflikten, och den är fortfarande besjälad av önskan därom. För att undvika ytterligare blodsutgjutelse är finska regeringen beredd att diskutera fientligheternas upphörande och slutande av fred, och den hoppas på återupprättande av ett gott grannförhållande. Det måste beaktas, att Finland varit tillfredsställt med sitt tidigare läge, som grundades på fritt avslutna avtal, och Finland har icke krävt något för egen del. Men det finska territoriet har utsatts för förstörelse icke blott vid fronten utan även bakom denna. Då en gemensam bas kan ernås blott genom en kompromiss, skulle man i stort sett kunna som utgångspunkt ta det resultat,

vartill man nådde under förhandlingarna i Moskva. I övrigt är finska regeringen beredd att göra de ytterligare medgivanden, som man skulle kunna anse erforderliga ur synpunkten av Leningrads trygghet. Man kunde särskilt tänka sig att avstå ett ytterligare område på Karelska näset. Vidare kunde man överväga Finska Vikens neutralisering genom en internationell konvention. Finland måste emellertid taga hänsyn till sin egen säkerhet. Detta förhållande har genom de senaste händelserna blivit av ännu större betydelse. Enligt finska regeringens mening kan traktatsmässigt avstående av territorier äga rum blott genom ett utbyte av områden. Enligt finska regeringens åsikt är det uppenbart, att ersättning måste lämnas för enskild egendom, som befinner sig på de områden, som må komma att avträdas."

Föregående dag, 1/2, hade i Stockholm ett samtal ägt rum mellan statsminister Ryti och de svenska stats- och försvarsministrarna. Finske statsministerns ärende var att söka utverka ytterligare militär hjälp, och han ifrågasatte särskilt, huruvida icke frivilliga kunde uttagas i sammanhållna förband. Vidare framställdes önskemål angående bistånd i form av viss krigsmateriel. Statsminister Hansson meddelade som svar i fråga om den

215:12

2 april 1940

önskade förstärkningen i manskap, att det icke vore möjligt att göra en sådan uttagning på frivillig väg. Han lovade att framföra önskemålet till sina kolleger i regeringen men framhöll, att det begärda låge utanför ramen för den hjälp, som svenska regeringen valt, och att något löfte icke kunde givas. För egen del kunde han icke tillstyrka densamma. Önskemålen beträffande krigsmaterielen skulle prövas i första hand av försvarsministern. 5/2 sammanträffade utrikesminister Günther i Stockholm med finske utrikesministern Tanner, som likaledes framställde förfrågan om möjligheten att erhålla direkt militärt understöd. I detta hänseende hänvisade utrikesminister Günther till det svar, som lämnats till statsminister Ryti. Huvudanledningen till hr Tanners besök var emellertid önskan att få samråda rörande de påbörjade samtalen om fredsförhandlingar, och vid diskussionen härom berördes särskilt frågan om Hangö, vilken efter allt att döma syntes vara en huvudsvårighet för ernåendet av en förhandlingsbas. Hr Tanner frågade därvid, huruvida upplåtandet av Hangö skulle tagas illa upp av Sverige. Utrikesminister Günther förklarade härtill, att svenska regeringen ju i hela den finsk-ryska konflikten undvikit att giva något råd och att man här helt ville överlåta till Finland att bedöma, vad som vore bäst för det egna landet, utan att i nuvarande läge taga hänsyn till Sveriges önskemål. Samma dag, 5/2, meddelade fru Kollontay, att sovjetregeringen

215:13

2 april 1940

icke accepterade det finska svaret som utgångspunkt för förhandlingar. Under de därpå följande två veckorna voro båda parterna i verksamhet i syfte att nå en förhandlingsbas, varunder frågan om Hangö alltjämt befann sig i förgrunden. Under denna tid förekom 13/2 ytterligare ett samtal i Stockholm mellan utrikesminister Tanner och medlemmar av svenska regeringen. Härvid förnyades den finska förfrågan om militär hjälp kunde erhållas från Sverige. Frågan besvarades med att ingen ändring i Sveriges flera gånger deklarerade ståndpunkt vore att påräkna. 20/2 mottogs det nyutnämnda svenska sändebudet i Moskva, envoyén Assarsson, av utrikeskommissarien Molotov. Denne meddelade därvid, att de ryska fredsvillkoren gällde dels hela Karleska Näset, däri inbegripet Viborg, och ett område norr om Ladoga, dels också Hangö. Å andra sidan vore man villig att återlämna Petsamo. Något tidigare hade fru Kollontay här meddelat, att de ryska kraven avsåge upplåtandet av Hangö samt avträdandet av hela Karelska Näset jämte ett område norr om Ladoga. Vid ett nytt samtal 22/2 mellan envoyén Assarsson och utrikeskommissarien Molotov upprepade den senare, att de av honom två dagar tidigare angivna villkoren vore minimivillkor, som den ryska militärledningen ansåge vara oeftergivliga för säkerställandet av Leningrads försvar, och att de hade gillats

215:14

2 april 1940

av Sovjetregeringen, som kunde tänkas upptaga förhandlingar endast under den förutsättningen, att dessa villkor bleve godtagna. Han upprepade vidare, att Sovjetregeringen i övrigt vore beredd att utrymma besatta områden, däribland Petsamo, samt att det begärda området norr om Ladoga inbegrepe staden Sordavala. Det vore i stort sett gränsen från Peter den stores tid (d.v.s. gränsen från freden i Nystad 1721), som man önskade återupprätta.

Sedan detta meddelande 23/2 vidarebefordrats till Finlands chargé d'affaires i Stockholm, minister Erkko, överlämnade denne senare samma dag följande skrivelse: "Härmed har jag äran att på uppdrag av min regering framställa en förfrågan angående den ståndpunkt Kungl. svenska regeringen intager till följande frågor: 1) Kan svenska regeringen ge Finland hjälp i form av manskap och materiel i den kamp Finland nu kämpar för sin existens? Såvida svenska regeringen ser sig vara i stånd att giva hjälp av ovannämnda slag, huru mycket manskap och materiel kunde i så fall påräknas och inom vilken tid? Om svenska regeringen icke anser det möjligt att giva Finland dylik hjälp, har regeringen i så fall godkänt någon annan plan? Hur stor och snabb hjälp går denna plan i praktiken ut på? 2) Hur kommer svenska regeringen att förhålla sig till en genommarsch av sådana trupper, som Finland möjligen kan erhålla till hjälp från andra länder? Med iakttagande av det faktum, att Finland befinner sig i krig, har

215.15

2 april 1940

jag äran anhålla om svar på ovanstående frågor så snart som möjligt."

Nästa dag, 24/2, överlämnades svenska regeringens svar, vilket hade följande lydelse: "I känslan av det svenska folkets samhörighet med det finska och övertygad om att därmed tillvaratags även ett svenskt livsintresse har svenska regeringen alltifrån begynnelsen av den finsk-ryska konflikten sökt bispringa Finland. Den har härvid haft att mot varandra avväga olika synpunkter. Å ena sidan har den ytterliga vikten av all den hjälp, som kunde lämnas Finland, stått klar för regeringen, liksom också att denna hjälp i och för sig vore till största nytta även för Sverige. Å andra sidan måste regeringen tillse, att den svenska hjälpaktionen icke bleve av den art att den förde med sig en sådan utvidgning av konflikten, att i första rummet Sverige men möjligen också Finland ställdes inför ännu allvarligare faror. Som en sådan ödesdiger försämring av läget måste regeringen betrakta det förhållandet, att Sverige till följd av sina försök att bispringa Finland bleve indraget i det pågående stormaktskriget och förvandlat till krigsskådeplats. Regeringen har därför sett det som en oavvislig plikt att undvika alla sådana åtgärder, som uppenbarligen medförde en överhängande fara för att detta skulle inträffa. Med hänvisning till svenska

215:16

2 april 1940

regeringens sålunda intagna ståndpunkt, vilken den även i nuvarande läge anser sig nödsakad att fasthålla, får jag som svar på Edra frågor meddela följande. Svenska regeringen är beredd att även i fortsättningen lämna allt det bistånd i form av materiel, som för Sverige är möjligt. Att uppgiva bestämda kvantiteter av olika slag av materiel låter sig svårligen göra. Beträffande manskap bestående av frivilliga kan det med sannolikhet förväntas, att en ökning av den i Finland verksamma svenska frivilligkåren skall äga rum under den närmaste tiden. Särskilda ansträngningar göras i detta syfte. Att på förhand angiva antalet nya frivilliga är emellertid ogörligt. Manskap i annan form än som frivilliga eller tillstånd till genommarsch av truppformationer från krigförande länder kan i nuvarande läge icke ställas i utsikt."

27/2 besökte utrikesminister Tanner svenske statsministern. Den senare bekräftade därvid det i skrivelsen den 24/2 givna meddelandet, att direkt militär svensk intervention eller tillstånd till genommarsch av västmaktstrupper icke kunde förväntas. På hr Tanners fråga, huru svenska regeringen skulle ställa sig till Finlands återuppbyggande i händelse av ett godtagande av de ryska villkoren, särskilt huruvida beviljade krediter skulle kvarstå även i fred, gav statsministern uttryck åt sin beredvillighet att på allt sätt bispringa och förmå den svenska allmänheten att bispringa

215:17

2 april 1940

Finland i ett sådant läge. På förfrågan, huruvida Sverige i händelse av godtagandet av de ryska villkoren vore villigt sluta ett försvarsförbund med Finland, meddelade statsministern, att han ej kunde uttala sig om denna fråga utan att konsultera regeringen och utrikesnämnden men att han för sin del vore beredd att taga denna tanke i övervägande.

2/3 gjorde härvarande brittiske ministern enligt uppdrag av sin regering en muntlig framställning till Günther. Han hänvisade till en början till Finlands enligt de allierade regeringarnas mening kritiska militära läge och meddelade, att dessa regeringar, efter att hava noga övervägt alla möjligheter, kommit till den slutsatsen, att det enda sätt, på vilket de kunde lämna Finland effektiv hjälp, vore genom utsändandet av en allierad styrka, och de vore beredda att sända en sådan styrka efter därom framställd finsk begäran. Styrkan med sin fulla utrustning vore tillgänglig och kunde avskeppas med kort varsel. För att lämna Finland hjälp, där hjälp behövdes, skulle styrkan ha att passera norskt och svenskt territorium, och brittiska regeringen komme att vederbörligen begära formellt tillstånd för dess passage. Brittiska regeringen vore medveten om att svenska och norska re-

215:18

2 april 1940

geringarna kunde ha farhågor, att denna aktion skulle utsätta dem för en stark reaktion från tysk sida. För denna eventualitet vore de allierade regeringarna beredda att lämna Sverige och Norge vidsträckt militär hjälp, och förberedelser härför vore redan långt framskridna. Den brittiska framställningen understöddes samma dag av härvarande franske minister på hans regerings uppdrag. Däremot emottog H.M. konungen, likaledes 2/3, ett personligt budskap från den franske konseljpresidenten, hr Daladier, rörande den tilltänkta allierade truppstyrkan och dess passage genom Sverige. På samtliga dessa framställningar lämnades under 2 och 3 mars avböjande svar, för brittiska och franska ministrarnas vidkommande i muntlig form. H.M. konungen uttalade i sitt telegrafiska svar till hr Daladier sin önskan, att den planerade aktionen ej måtte komma till stånd, emedan han hyste den största oro för konsekvenserna därav, och tillade, att försök alltjämt gjordes att få till stånd en för Finland acceptabel fred. Under ett samtal med minister Erkko 2/3 i anledning av dessa framställningar framhöll Günther bl.a., att det för Sverige, om det tvingades in i en så farlig situation, som nu syntes hota, bleve nödvändigt att tänka på sin egen militära trygghet ännu mer än hittills, vilket måste ha konsekvenser i fråga om fortsatta leveranser till Finland. (forts.)

215:19

2 april 1940

Under dagarna omkring den 1/3 gjordes vissa kompromissförsök beträffande villkoren för en fredlig uppgörelse mellan Finland och Sovjetunionen, vilka emellertid icke ledde till något resultat. 5/3 överlämnade därefter minister Erkko för vidarebefordran till Sovjetergeringen följande svar på de ryska fredsvillkoren. "Finska regeringen, som likaledes för sin del önskar fientligheternas upphörande och fredens återställande, anser sig i sådant syfte kunna betrakta förslaget som utgångspunkt för förhandlingarna och accepterar det i princip. Förslagets räckvidd och några detaljers vaga karaktär skulle erfordra förtydligande och precisering, men dessa frågor kunna regleras under förhandlingarnas gång. Finska regeringen väntar meddelande från sovjetregeringen rörande förslag om tid och plats för förhandlingarnas öppnande. Samtidigt föreslår finska regeringen avslutandet av ett vapenstillestånd på basis av status quo under den tid förhandlingarna pågå." Envoyén Assarsson beordrades samma dag att omedelbart framföra detta meddelande till Sovjetregeringen. Han instruerades vidare att framföra svenska regeringens enträgna hemställan, att order om fientligheternas inställande måtte utfärdas, sedan finska regeringen nu förbehållslöst antagit de ryska villkoren. Svenska regeringen ville föreslå fientligheternas inställande klockan 11 förmiddagen rysk tid 6/3. Om detta förslag an-

215:20

2 april 1940

toges, ansåge sig svenska regeringen kunna åvägabringa samma åtgärd från finsk sida. På morgonen 6/3 anlände och vidarebefordrades till finska regeringen rapport från envoyén Assarsson rörande tvenne samtal, som han i anledning av sistnämnda instruktioner haft med hr Molotov och varvid han erhållit det beskedet, att sovjetregeringen, i betraktande av att finska regeringen godtagit de villkor, som uppställts, vore villig att påbörja förhandlingar om slutande av fred och fientligheternas upphörande. Trots envoyén Assarssons insisterande hade förslaget om en omedelbar vapenvila avvisats.

8/3 lämnade utrikesminister Günther de brittiska och franska ministrarna informationer rörande karaktären av Sveriges bidrag till fredsförhandlingarnas igångsättande, varvid han särskilt framhöll, att någon svensk-tysk kontakt icke förekommit. Vidare underströk han, att ryktena om svensk påtryckning i syfte att förmå Finland att acceptera de ryska villkoren vore osanna, eftersom svenska regeringen alltifrån första stunden av den finsk-ryska konflikten undvikit att ens giva något råd. Sedan den finska delegationen anlänt till Moskva, upphörde Sveriges roll som mellanhand, i annan mån än att man givetvis stod till tjänst med det tekniska vidarebefordrandet av meddelanden från delegationen till Helsingfors och vice versa.

215:21

2 april 1940

Även under de sista dagarna liksom vid alla tidigare möjliga tillfällen gjordes försök från svensk sida, i samförstånd med finska regeringen, att på diplomatisk väg förhjälpa Finland till uppnående av bästa möjliga fredsvillkor. Särskilt framhölls i Moskva, att om de ryska kraven droves så långt, att en uppgörelse icke kunde accepteras av finska regeringen, kunde med hänsyn till opinionen i Sverige och västmakternas hållning återverkningar på Sveriges ställningstagande riskeras.

Det må vidare konstateras, att de från rysk sida hit meddelade villkoren icke överensstämde med dem, som delgåvos den finska delegationen efter dess ankomst till Moskva, i det att intet tidigare nämnts rörande Sallaområdet eller om järnvägen i norra Finland utan det tvärtom uttryckligen förklarats, att inga krav beträffande norra Finland skulle komma att uppställas.

11/3 på kvällen riktade finska regeringen genom det svenska sändebudet i Helsingfors, envoyén Sahlin, följande två frågor till svenska regeringen: "1) Huru ställer sig svenska regeringen till eventuell genommarsch av brittiska och franska trupper? 2) Är svenska regeringen beredd undersöka möj-

215:22

2 april 1940

ligheterna för ett försvarsförbund efter krigets slut? Till punkt 2) hade utrikesminister Tanner framhållit, att hans fråga härutinnan avsåge förhandslöfte om sympatisk inställning. Envoyén Sahlin instruerades natten till 12/3 att till finska regeringen framföra följande svar. "1) Svenska regeringen måste fortfarande svara bestämt nej då den anser, att följden bleve Nordens indragande i stormaktskriget med olyckliga konsekvenser för hela Norden. 2) Svenska regeringen är beredd att undersöka möjligheterna för ett försvarsförbund."

12/3 vid 12-tiden på dagen, överlämnade brittiske ministern till utrikesminister Günther följande skrivelse: "Enligt instruktion från den brittiske utrikesministern har jag äran meddela, att brittiska regeringen från finska regeringen emottagit en brådskande anhållan, att brittiska och franska regeringarna måtte till svenska och norska regeringarna rikta en omedelbar framställning om att tillåta passage av brittiska och franska militära styrkor över Sveriges och Norges territorium till Finland. Under dessa omständigheter har jag äran anhålla om svenska regeringens tillstånd till snar passage av dylika styrkor över svenskt territorium. Ett liknande meddelande riktas till norska regeringen av den brittiske ministern i Oslo."

(forts)

215:23

2 april 1940

Med hänsyn till det framskridna stadium, som fredsförhandlingarna i Moskva nått, och till att, enligt vad utrikesminister Tanner uttryckligen försäkrade Günther, ingen begäran om hjälp gjorts hos västmakterna från finsk sida, svarade Günther brittiske ministern, att saken borde få vila, åtminstone till följande dag. Redan på kvällen samma dag undertecknades fredsfördraget i Moskva, och underrättelsen därom ingick hit 13/3 på morgonen.

(Sv.D.)

x

216:1

3 april 1940

Hemförlovningar i Finland. På vederbörligt finskt militärt håll har 2/4 givits order om att man skall skrida till hemförlovning av 4 årsklasser av finska armén.
(TT fr Helsingfors)

Holländsk protest. Med anledning av tyska flygangrepp på holländska trålare har nederländske ministern i Berlin erhållit i uppdrag att göra allvarliga föreställningar hos tyska regeringen. (TT fr Haag)

Krigsförlisningar. Av en i svenska marinledningen gjord sammanställning över fartygsförlusterna under mars framgår, att sammanlagt 45 handelsfartyg utgörande omkr. 142.000 ton gått förlorade genom minsprängningar, torpederingar eller av andra orsaker. Av denna summa fördelar sig 15 fartyg på tillsammans 53.321 ton på England, 3 fartyg och 12.282 ton på Frankrike och 7 fartyg och 22.127 ton på Tyskland. Sverige har under mars förlorat 2 fartyg. (Sv.D.)

Norska fartygsförluster. Den norska handelsflottans förluster genom krigsförlisningar eller på grund av krigssituationen är den största av alla neutrala länders. Vid slutet av första kvartalet 1940 ha 55 norska fartyg förlist genom direkt krigsförlisning. De ha ett sammanlagt tonnage på över 200.000 ton.
(TT fr Oslo)

2.6:2

3 april 1940

Tal av Chamberlain.

Chamberlain höll ett tal i underhuset 2/4 varvid han bl. a. nämnde, att högsta krigsrådet fattat viktiga beslut om krigföringen. Han framhävde två drag i de brittiska och franska regeringarnas senaste förklaring, nämligen: "1) att intet fredsförslag, varifrån det än härstammar, ens skall diskuteras innan Storbritannien och Frankrike nått fullt samförstånd om kraven för en verklig fred, som trygger deras egen och andra fria europeiska staters frihet; 2) att vi efter fredsslutet, samtidigt som vi välkomna andra nationers bistånd för återuppbyggandet av Europa, skola fortsätta den engelsk-franska aktionsenheten på alla områden så länge det blir nödvändigt för att fullborda och befästa detta återuppbyggande."
Om det ekonomiska kriget sade Chamberlain bl.a.: "De allierade äro beslutna att fullfölja det ekonomiska kriget till det yttersta av sin kraft. Mycket har redan åstadkommits. Förhandlingar om krigshandelsöverenskommelser ha framgångsrikt slutförts med Norge, Sverige, Island, Belgien och Holland, och ett avtal med Danmark har 2/4 undertecknats i Foreign Office. Diskussioner pågå också i Paris om ett liknande avtal mellan de allierade och Schweiz, och handelsöverenskommelser av viktig natur ha ingåtts med Spanien, Grekland och Turkiet... Alla krigshandelsöverenskommelser som vi ingått innehålla bestämmelser rörande de neutrala ländernas export av inhemska produkter till Tyskland. Dessa bestämmelser begränsa t.ex. strikt

216:3

3 april 1940

exporten till Tyskland av fettämnen, som äro nödvändiga för dess krigföring.... Vi ha avslutat överenskommelse om att köpa hela Norges överskott av valolja, och ehuru det är bäst att icke ge detaljer, kan jag säga att de allierades uppköp av mineralier i sydöstra Europa skett i stor skala... Det viktigaste av alla vapen i vår ekonomiska krigföring är vår sjömakt, och de allierade äro beslutna att fortsätta och utvidga användningen av detta vapen i fullaste utsträckning. Den brittiska flottan har redan gjort vissa praktiska anstalter för att ingripa mot tyska lastfartygs obehindrade fart från Skandinavien. Dessa operationer ha företagits i omedelbar närhet av tyska flottbaser, vilket ännu en gång visar hur tomt det tyska skrytet är att herraväldet över Nordsjön övergått i deras händer. Andra åtgärder äro under övervägande." Om Balkanfrågan sade talaren: "Det har...antytts av den tyska propagandan, att det är vårt mål att störa freden på Balkan. Detta är naturligtvis osant, eftersom vi äro förvissade om att våra överenskommelser med Turkiet tvärtom bidragit synnerligen effektivt till att vidmakthålla fred och trygghet i sydöstra Europa."

(LN fr London)

Europakarta hos Reynaud.

De ungerska tidningarna kräva, att den franska regeringen avger en förklaring ifråga om en karta över mellersta Europa, som fanns i Reynauds arbetsrum, då han hade sitt samtal med Sumner Welles och vilken faller i ögonen på det fotografi från mötet, som offentliggjorts av den franska tid-

216.4

3 april 1940

skriften L'Illustration. Denna karta visar Centraleuropa i en helt annan gestalt än den nu existerande, ty man ser på den att Tjeckoslovakien återupprättats, att Österrike fått sitt område utökat ända till Trieste, att Polen förstorats genom inkorporering icke blott av Danzig utan också av Ostpreussen, att Danmark utökats med Holstein, att Ukraina förvandlats till en separat stat, Bayern skilts från Tyskland, Ungern inneslutits inom Trianonfredens gränser och Italien berövats hela området på östra kusten av Adriatiska havet. De ungerska tidningarna skriva, att det är Frankrikes skyldighet att förklara, varför en sådan karta fanns i den franske konseljpresidentens arbetsrum under hans samtal med Roosevelts representant, och de tillägga, att Ungern aldrig skall gå med på en ny stympning av sitt område. (TT fr Stefani)

Den italienska pressen gör stort nummer av Reynauds Europakarta. I en kommuniké som franska utrikesministeriet 2/4 utsänt förklaras, att denna karta visar de europeiska gränserna före de upprepade fallen av tysk aggression under de senaste åren. (TT fr Havas)

x

217:1

4 april 1940

<u>Svenska frivilligkåren.</u>

Svenska frivilligkåren i Finland har enligt rapport från ledningen förlorat 26 man stupade och 10 saknade. 2 av de 26 äro norrmän. Styrkan var 13/3 omkring 8.700 man, varav 725 norrmän. (Sv.D.)

<u>Svensk protest i Berlin.</u>

Svenska regeringen har genom beskickningen i Berlin hos tyska regeringen protesterat mot sänkningarna av de svenska ångfartygen "Dalarö", "Liana" och "Osmed". (DN)

<u>Brittiska regeringen.</u>

Winston Churchill har utnämnts till ordförande i brittiska försvarsrådet och därmed till ledare av Englands krigföring, samtidigt som han behåller sin post som marinminister. Ministern för försvarets samordning, lord Chatfield, har avgått. Till flygminister har utnämnts sir Samuel Hoare. Sir Kingsley Wood blir Lord Privy Seal, Lord Woolton livsmedelsminister, major Tryon kansler för hertigdömet Lancaster, ministern för allmänna arbeten Ramsbotham utnämnes till undervisningsminister, lord de la Warr blir minister för allmänna arbeten, W. S. Morrison övertar postministeriet, parlaments- och finanssekreteraren i marinministeriet Shakespeare blir minister för utrikeshandeln, finanssekreteraren i krigsdepartementet sir Victor Warrender blir parlaments- och finanssekreterare i marinministeriet, och parlamentssekreteraren i informationsministeriet sir Edward Grigg har utnämnts till finanssekreterare i krigsdepartementet. Försvarsrådets medlemmar utom Churchill äro krigsminister Oliver Stanley, sir Samuel Hoare och ammunitionsministern Leslie Burgin. (DN fr London)

217:2

4 april 1940

Brittiska blockaden mot Tyskland.

I ett radiotal 3/4 om den brittiska blockaden förklarade ministern för den ekonomiska krigföringen, Cross, att ministeriets uppgift var ingenting mindre än att angripa Tysklands hela ekonomiska system och förstöra hela den väldiga tyska krigsmaskinen. Beträffande de brittiska handelsavtalen med Danmark, Norge och Holland förklarade Cross, att dessa överenskommelsers uppgift är att i största möjliga utsträckning minska exporten av viktiga råvaror från dessa länder till Tyskland. "Vi ha givetvis icke för avsikt att sätta dessa länder på svältkost med avseende på de varor de behöva själva, men om vi finna att överenskommelserna icke hållas och att viktiga råvaror exporteras till Tyskland, finns det vapen som vi kunna använda för att ta ett kraftigare grepp om Tyskland. I synnerhet kunna vi begränsa den neutrala importen från de brittiska och franska imperierna och intensifiera kontrabandskontrollen. Frånsett risken att få sin import stoppad genom vår kontroll kan Tyskland endast fortsätta att importera, om det även kan fortsätta med att exportera tyska varor att betala importen med. Till och med i början av kriget var Tysklands krigskassa klen, och ett stoppande av dess export är nästan ett mindre slag mot landet än att hindra importen. Allt detta måste olyckligtvis inverka menligt på neutrala redare och köpmän, och då vi naturligtvis önska reducera dylika olägenheter till ett absolut minimum, förenligt med vår uppgift att föra

217:3

4 april 1940

krig mot fienden, äro vi alltid beredda att förhandla med de neutrala regeringarna och köpmännen för att finna ut om vi icke - utan att släppa efter på vår kontroll - kunna göra saken lättare för dem." Cross fortsatte: "Medan det, som Chamberlain sade i underhuset igår, uppenbarligen icke är möjligt att köpa upp hela exportöverskottet från alla Tysklands grannar, kunna vi koncentrera oss på vissa varor av särskild betydelse och genom att köpa eller erbjuda oss att köpa stora kvantiteter själva kunna vi ofta i bästa fall beröva Tyskland förnödenheter, som detta land är i trängande behov av, eller åtminstone tvinga Tyskland att betala mer för vad det lyckas erhålla. Väl avpassade köp av mineral, oljor och fettämnen, som Tyskland saknar i hög grad, ha inverkat på och kommer i framtiden att i ännu högre grad inverka på den tyska krigsmaskinen." Beträffande de tyska försöken att importera varor pr järnväg genom Sibirien förklarade Cross, att "om tyskarna vore så självförsörjande som de utge sig för att vara, skulle de aldrig behöva tillgripa så dyrbara åtgärder."

(TT fr Reuter)

<u>Reynaud om de neutrala.</u>

Reynaud höll 3/4 ett radiotal till Förenta staterna. Han yttrade bl.a.: "Se på vissa neutrala i Europa. Deras vitala intressen är att de allierade segra, men fruktan för Tysklands brutala metoder beröver dem deras fulla handlingsfrihet och förmår dem att motarbeta sina egna intressen. De spela Hitler i händerna, fastän de önska hans nederlag. Detta är en sak som

217:4

4 april 1940

de allierade regeringarna icke ha rätt att ignorera, vilket ni otvivelaktigt lätt förstå." (TT fr Havas)

Franska kommunisterna.

Militärdomstolen i Paris har 3/4 avkunnat dom i målet mot de kommunistiska deputeradena. 9 deputerade - som flytt - dömdes till 5 års fängelse, 5.000 franc böter och 5 års förlust av medborgerliga och politiska rättigheter. 26 andra kommunistiska deputerade dömdes till 5 års fängelse, 4.000 franc böter och 5 års förlust av medborgerliga och politiska rättigheter. (TT fr Havas)

Kanadas generalguvernör.

Earlen av Athlone har utnämnts till generalguvernör i Kanada. (TT fr London)

x

218:1

5 april 1940

Finskt tack till Sverige. Finlands chargé d'affaires i Stockholm har 4/4 till kung Gustaf framfört Finlands tadk för den svenska hjälpen. Han förklarade därvid bl.a.: "Sveriges hjälp till Finland överträffade allt vad från någon annan stats sida kom landet till del och var ägnad att i hög grad underlätta dess ensamma och svåra kamp för frihet och oberoende." (DN)

Främmande flygplan över Norge. Norska generalstaben meddelar, att ett främmande flygplan 4/4 flög över Vestlandet och Tröndelag. (TT fr Oslo)

Tal av Chamberlain. Chamberlain talade 4/4 vid ett konservativt partimöte och yttrade därvid bl.a.:"När kriget bröt ut, voro de tyska förberedelserna betydligt mera framskridna än våra egna, och det var då naturligt att vänta sig att fienden skulle begagna sig av sin överlägsenhet att försöka krossa oss och Frankrike, innan vi haft tid att reparera våra brister. Är det icke ytterst märkligt att något sådant försök icke gjorts? Vad än orsaken härtill kan vara, om Hitler trodde att han skulle få behålla vad han tagit utan strid eller om när allt kommer omkring förberedelserna icke voro tillräckligt omfattande, är dock i alla fall en sak säker: Hitler försatt tillfället." Talaren förklarade i fortsättningen, "att under de förflutna krigsmånaderna ha de neutralas sympatier för vår sak vuxit. Skillnaden är ofantlig - och de neutrala veta det - mellan vad vi gjort utan att förstöra varken liv eller egendom, och den hänsynslöshet som tyskarna visat i sin sjö-

2.4.8.12

5 april 1940

krigföring. Faktum är att Tyskland idag icke har någon enda verklig vän i hela världen, ehuru många fortfarande behärskas av fruktan för den tyska militärmakten...Det mäktigaste vapen som vårt land någonsin förfogat över har alltid varit blockaden, och idag är detta vapen icke mindre effektivt än det brukat vara. Det blotta faktum att vi söka taga hänsyn till de neutralas rättigheter och intressen betyder, att vi i en viss utsträckning hindras i våra operationer och att läckor och kryphål finnas. Ni kunna vara förvissade om att dessa läckor och kryphål stoppas till, ett efter ett, och att alltefter som kriget fortsätter blockaden skall strypa åt allt hårdare om Tysklands strupe och taga musten ur vår fiende."
(TT fr London)

Brittisk handel på Balkan.

Brittiska regeringen har ansett det önskvärt, att ett speciellt handelsbolag bildas i syfte att möta de svårigheter, som kunna förefinnas vid utvecklingen av den engelska handeln med vissa neutrala länder. Bolagets verksamhet kommer främst att inriktas på handel med Bulgarien, Grekland, Ungern, Rumänien, Turkiet och Jugoslavien. (TT fr Reuter)

Ny försvarsminister i Turkiet.

Turkiske försvarsministern Nadji Tinaz har avgått av hälsoskäl. Till hans efterträdare har utnämnts Saffet Arikan. (TT fr Havas)

218:3

5 april 1940

Amerikansk flottmanöver. Hela Förenta staternas Stilla havsflotta befinner sig "någonstans i Stilla havet" för att hålla en stor manöver. Flottan omfattar 140 örlogsfartyg och 500 flygplan. 45.000 man delta i övningarna.
(UP fr San Pedro)

Japan och flottmanövern. Japanska marinens talesman, viceamiral Kanazawa, förklarade 4/4, att de amerikanska flottmanövrerna måste framkalla intrycket att aggressiva avsikter föreligga, om övningarna utsträckas över 180 grader östlig längd i Stilla havet.
(TT fr DNB)

x

219.1

6 april 1940

Desarmerade minor. Sedan krigsutbrottet i september ha kring svenska kusten nära 200 drivminor oskadliggjorts, största delen i Öresund och på västkusten. (DN)

Brittisk not till Sverige och Norge. Sveriges och Norges ministrar i London kallades 5/4 till Foreign Office, där lord Halifax överlämnade ett meddelande i neutralitetsfrågan till de svenska och norska regeringarna. (Sv.D. fr London)

Ironside om kriget. Chefen för brittiska generalstaben, general Ironside, förklarade 5/4, att "de allierade borde vara hjärtligt tacksamma för att de fått 7 månader på sig att förbättra sina arméer. Jag ryser då jag tänker på vad som kunde ha inträffat, om tyskarna angripit i början av kriget, när vi faktiskt inte hade någon armé alls. Först under de senaste 14 dagarna kan man säga att vi verkligen äro på den säkra sidan. Vi äro emellertid nu fullt beredda på vad som än må hända. Man får inte glömma, att de flesta av våra unga män inte hade någon militärutbildning, och vi måste låta dem under gå vanligt rekrytutbildning, något som vanligen tar 6 månader, på mycket kortare tid. Den väldiga tyska armé, som står emot oss, är en underbar maskin, men det finns faktiskt ingen i dess led som deltagit i det senaste kriget med högre rang än kapten, medan vi och fransmännen ha gott om er-

6 april 1940

farna högre officerare från världskriget. Det kan hända att det finns genier i tyska armén, men man betvivlar det. Jag känner själv de flesta högre tyska officerarna, och jag är säker på att de skulle känna sig mycket oroliga över vad de borde göra, om de finge order att gå till anfall. För 6 månader sedan kunde de ha lyckats, men icke nu." Generalen förklarade vidare, att den myckna propagandan i förening med sysslolösheten måste ha varit mycket skadlig för tyskarnas moral. (DN fr London)

<u>Uthålliga polska trupper.</u> Tidningen Curentul i Bukarest meddelar, att de sista polska avdelningarna som hållit till i skogarna kring Radom och vilkas styrka uppgår till 45.000 man, 3/4 nedlagt vapnen efter 7 månaders förtvivlad kamp mot tyskarna. (Sv.D. fr Paris)

<u>Reynauds karta.</u> I Paris meddelas, att den karta, som enligt italienska och tyska tidningars uttalanden skulle ha ritats på basis av "en ny fred", helt enkelt var en vanlig, färglagd karta, vilken av en ren tillfällighet kom till användning vid konferensen mellan Summer Welles och Reynaud. Då färgerna givetvis icke återgivits på det fotografi som cirkulerat i pressen, hade det varit nödvändigt för fotografen att retuschera det för att få fram gränslinjerna. (UP fr Paris)

x

220a1

7 april 1940

Tal av Koht.

Vid norska stortingets sammanträde 6/4 gav utrikesminister Koht en redogörelse för den norska neutralitetspolitiken. Han kom därvid in på malmexporten över Narvik. "Jag har offentligt upplyst om att man har alltför överdrivna tankar om denna export. Ty redan de faktiska förhållandena ha gjort att denna minskats till 1/4 under dessa krigsmånader, och det går mycket mera svensk järnmalm från Narvik till England än till Tyskland." Om de utländska inflygningarna över Norge sade talaren: "Här kan det icke vara tal om ofrivilliga brott mot våra neutralitetsregler, och vi ha vänt oss både till Berlin och London för att få undersökt, vilka som äro de skyldiga. Såvitt det är möjligt skola vi skjuta ned dessa flygmaskiner. Vi kunna icke nöja oss med bara protester." Han vände sig vidare mot fartygssänkningarna: "Dessutom ha vi 8/3 tillsammans med danska och svenska regeringarna riktat en allvarlig framställning om alla dessa frågor till tyska regeringen och anhållit om att få dryfta dem med Tyskland på bred grundval." Utrikesministern kom in på Finlandsfrågan: "Jag kan upplysa om att Tyskland skulle ha betraktat det som en fientlig handling, om Norge lät en fransk-brittisk truppstyrka passera landet på väg till Finland eller om Norge självt hjälpte Finland militärt. Det sistnämnda skulle ha ansetts som ett led i den fransk-engelska krigföringen mot Tyskland. Att den tyska

7 april 1940

regeringen betraktade frågan på detta sätt hade jag länge haft full kännedom om, och det blev nyligen fastslaget i ett officiöst meddelande från den tyska telegrambyrån...Kort efter fredsslutet uttalade ryska utrikeskommissarien att man tolkade fredstraktaten så, att ett försvarsförbund mellan Finland och andra nordiska länder skulle stå i strid med traktaten. Det är finska regeringen, som får ta ståndpunkt till denna tolkning. Norge och Sverige stå utanför traktaten, men i alla fall tror jag det är riktigt att vänta med att slå fast något om försvarsförbund, tills förhållandet mellan Finland och Sovjetunionen tecknat sig något fastare än det ännu har gjort." (TT fr Oslo)

<u>Fransk not till Skandinavien.</u>

De skandinaviska ländernas representanter ha mottagit en not från Quai d'Orsay, som är analog med den Halifax överlämnade i London. (TT fr Havas)

<u>Englands armé.</u>

Hela antalet män i åldern 20-25 år, som hittills enrollerats i Storbritannien, uppgår till 1.565.026. (TT fr Havas)

220:3

7 april 1940

<u>Fångar utväxlas.</u> Internationella Röda korskommittén har förmedlat en fransk-tysk överenskommelse, enligt vilken omedelbar utväxling av civila fångar i Frankrike och Tyskland skall ske. (TT fr Reuter)

x

221:1

8 april 1940

<u>Paasikivi minister i Moskva.</u> Finska regeringen har begärt agrément för Paasikivi som Finlands minister i Sovjetunionen. Högsta sovjets presidium har beviljat anhållan.
(TT fr Tass)

<u>Finska bombskador.</u> Befolkningsskyddscheferna i olika städer i Finland ha uppgjort statistik över de skador, som förorsakades genom de ryska flygarnas bombraider under kriget. Bland de svårast hemsökta städerna äro Åbo och Tammerfors. Åbo utsattes för 65 luftbombardemang, varvid inalles 609 byggnader träffades av bomber och blevo mer eller mindre skadade. Totalt förstörda blevo 15 stenhus och 97 trähus samt delvis skadade 108 stenhus och 389 trähus. Tammerfors blev bombarderat 9 gånger. Därvid förstördes 25 stenhus och 53 trähus, varjämte 80 stenhus och 164 trähus blevo svårt skadade. Ytterligare 340 byggnader erhöllo lindrigare skador. De materiella skadorna beräknas approximativt till 300 milj. finska mark. (DN fr Helsingfors)

<u>Finska skogsförluster.</u> Enligt en beräkning som uppgjorts av chefen för skogsvärderingsarbetena i Finland torde den finska skogsarealen i och med fredsavtalet ha minskats från 24,8 milj. till 22,3 milj. hektar. Virket i skogarna har minskats till omkr. 1.385 milj. kbm. och den årliga tillväxten till omkr.40.4 milj.kbm.
(TT fr Helsingfors)

221:2

8 april 1940

Flygindustrin i USA.	I ett tal 6/4 förklarade vice krigsminister Johnson, att den amerikanska flygindustrin har en kapacitet av över 17.500 maskiner om året. (TT fr Reuter)
Motstånd mot Wang Ching-Wei.	De förnämsta kinesiska militärledarna och provinsguvernörerna ha offentligen tagit avstånd från Wang Ching-weis regering och betygat Chungking-regeringen sin lojalitet. (TT fr Chungking)

x

222:1

9 april 1940

Västmaktsnot till Norge.

Storbritanniens och Frankrikes sändebud i Oslo överlämnade tidigt på morgonen 8/4 en not till norska regeringen. Noten är av följande lydelse: "Under de senaste veckorna har den tyska krigföringen mot alla länders handelsfartyg skärpts och genomförts med ännu större brutalitet än tidigare. Det antal neutrala fartyg som förstörts genom tysk aktion överstiger idag 150 stycken, och antalet neutrala medborgare som dödats är nära 1.000. Angreppen ha i nästan samtliga fall utförts under kränkning av de erkända reglerna för krigföringen, ofta under de mest barbariska förhållanden och vid många tillfällen utan all motivering för någon som helst aktion mot ifrågavarande fartyg. Tyskland har tillkännagivit,att det anser sig ha rätt att förstöra varje neutralt fartyg,som är på väg mot någon brittisk hamn, däri inräknade kontrabandskontrollhamnarna, och det har dessutom förekommit upprepade fall då fartyg förstörts under resa mellan två neutrala hamnar, då fartygen icke hade någon avsikt att gå in till brittisk hamn. Det är tydligt,att tyska regeringen har inlåtit sig på en förstörelsekrigföring utan åtskillnad i de farvatten,där den låtit utlägga minor utan meddelande därom eller där dess ubåtar äro i tillfälle att operera. Medan det under de senaste veckorna varit de neutrala handelsflottorna som lidit de största förlusterna, ha även de franska och allierade handelsfartygen lidit genom tillämpningen av denna förstörelsepolitik, vilken fått en ny utveckling genom bombardemangen från stor höjd mot franska och neutrala kustfartyg eller fiske-

222:2

9 april 1940

båtar liksom genom kulsprutebeskjutningen mot deras besättningar. Den oskyldiga karaktären hos fiskebåtarna har hittills erkänts överallt, vilket emellertid icke hindrat Tyskland att utföra nära 200 angrepp mot dessa fartyg i syfte att sänka dem och döda deras besättningar. Även fyrskeppen, som ha till uppgift att skydda alla länders sjöfart och vilka enligt internationell sedvänja betraktas som icke-stridande, ha utan förbarmande bombarderats jämte sina besättningar. Det är ett faktum som icke kan nog understrykas, att dessa tyska angrepp avsiktligt åsyftat ett förintande av neutralas liv och egendom, och det är alltför tydligt att de inspirerats av en önskan att sprida skräck. De allierade ha å sin sida aldrig förstört eller skadat något neutralt fartyg. Tvärtom ha de icke endast räddat talrika liv och oskyldiga offer för dessa tyska kränkningar utan även räddat tyska flygare och besättningar på tyska ubåtar, vilka höllo på att drunkna och vilka hade gjort sig skyldiga till brottsliga handlingar.

Situationen är därför den, att Tyskland flagrant kränker de neutralas rättigheter för att skada de allierade länderna, samtidigt som det yrkar på striktaste iakttagande av neutralitetsreglerna varje gång det självt har någon fördel därav. Folkrätten har alltid tillerkänt en krigförande rätt att, då fienden systematiskt tillämpar illegala metoder, tillgripa lämpliga åtgärder mot det läge som skapats genom fiendens olagligheter. Ett sådant handlingssätt, som visserligen icke står i överensstämmelse med rät-

ten under vanliga omständigheter, blir enligt vad man allmänt erkänner legalt med hänsyn till den andra krigförandepartens rättskränkning. De allierade regeringarna anse sig följaktligen ha rätt att vidta sådana handlingar som de anse lämpliga under nuvarande omständigheter. De allierade regeringarna ha observerat,att en stor del av de förluster i såväl människoliv som i materiellt avseende som tillfogats de neutrala länderna drabbat den norska handelsflottan. Samtidigt som tyska regeringen gång på gång sänker norska fartyg och dödar norska undersåtar fortsätter den emellertid att av norska regeringen kräva det fullständigaste utnyttjande av de norska territorialvattnen för sin egen handels räkning, och norska regeringen har t.o.m. ansett sig tvungen att i norska farvatten ställa väpnad eskort till förfogande för tyska fartyg trots att den icke i öppen sjö kunnat vidta effektiva anstalter mot Tysklands brutalitet, för vilken dess egna fartyg fallit offer.

Vilken politik norska regeringen än f.n. är nödsakad föra under intrycket av tyska hotelser och påtryckningar kunna de allierade regeringarna icke längre finna sig i ett tillstånd,varigenom Tyskland erhåller leveranser som äro av största vikt för krigföringen och från Norges sida tillförsäkrar sig lättnader,vilka försätta de allierade i en farligt oförmånlig ställning. Därför ha dessa redan underrättat norska regeringen om att de

222:4

9 april 1940

förbehålla sig rätt vidta sådana åtgärder som de kunna anse erforderliga för att hindra eller förebygga att Tyskland i Norge erhåller leveranser och lättnader, som ur krigföringssynpunkt skulle vara till dess förmån och till de allierades nackdel. Då nödvändigheten att vinna kriget nu tvingar dem att skrida till dessa åtgärder, torde världsopinionen icke ha svårt att förstå både det tvångsläge som förmått dem handla så och motiven till deras uppträdande. Deras mål i detta krig är att föra till triumf de principer, som de små länderna i Europa önska se råda och varav dessa staters egen existens slutligen är beroende. De allierade skola helt naturligt aldrig följa Tysklands exempel på brutalt våld, och varje handling som de besluta sig för skall alltid utföras i överensstämmelse med humanitetens bud.

Franska och brittiska regeringarna ha sålunda beslutat sig för att förvägra fienden rätten att i fortsättningen betjäna sig av de områden av territorialvattnen, som uppenbarligen äro av särskilt värde för honom. De båda regeringarna ha under dessa omständigheter beslutat hindra fartyg som föra krigskontraband från att fritt passera genom norska territorialvattnen. De båda regeringarna meddela härmed, att följande områden av norska territorialvatten blivit farliga för navigering på grund av att minor utlagts där och att fartyg som bege sig in i dessa områden göra det på egen risk... Det framhålles, att utläggandet av minor i dessa områden på intet

222:5

9 april 1940

sätt hindrar norska undersåtar eller norska fartyg från fritt tillträde till sina egna hamnar och kustorter. För att förebygga varje möjlighet till att norska fartyg av misstag skulle bege sig in i dessa vatten innan de hunnit varskos om minutläggningen ha anstalter vidtagits för att allierade fartyg skola patrullera i utkanten av de sålunda angivna områdena, till dess 48 timmar förgått efter utläggningen av den första minan i vart och ett av dessa områden. Denna åtgärd jämte den sjöfartsvarning som radierats är ägnad att helt trygga sjöfartens säkerhet." (DN fr Oslo)

Fransk-brittiska mineringar vid Norges kust.

De fransk-brittiska minfälten utanför Norge betäcka 3 små men viktiga områden, nämligen ett i trakten av Bodö, som behärskar inloppet till Vestfjord och Narvik, ett vid Stadlandet vid infarten till Nordfjord och ett utanför Kristiansund. (TT fr Reuter)

I London meddelas, att minläggningarna utanför norska kusten utfördes på en tid av omkring en timme utan att de deltagande fartygen på något sätt stördes. De utfördes i daggryningen 3/4 av franska och brittiska styrkor i samarbete. (TT fr Reuter)

222:6

9 april 1940

<u>Norsk protest mot mineringarna.</u> Den norska regeringen har officiellt protesterat i London med anledning av mineringen som den "allvarligaste och mest cyniska kränkningen av neutraliteten under kriget." I protesten fordrar man, att minorna ögonblickligen avlägsnas och att de brittiska krigsfartygen drar sig tillbaka från norskt territorium. Den norska regeringen har förbehållit sig att vidta lämpliga åtgärder, som en sådan neutralitetskränkning kan ge anledning till. Protesten följde efter ett 3-timmars regeringsmöte, varvid man diskuterade de vägar och det sätt på vilket man kunde skydda sina rättigheter. Protesten överlämnades 8/4 på eftermiddagen av norska sändebudet i London.

(UP fr Oslo)

<u>Svenska malmskeppningen stoppad.</u> Malmskeppningen från Narvik stoppades vid middagstiden 8/4.

(TT fr Narvik)

<u>Tal av Koht.</u> Norske utrikesministern Koht redogjorde 8/4 i stortinget för den neutralitetskränkning Norge utsatts för genom den engelska mineringen. Utrikesministern yttrade: "Jag skall för stortinget framlägga några dokument, som angå den allvarliga neutralitetskränkning Norge i dag utsatts för. Vad som gjorts mot Norge är redan känt för hela världen, och jag tror att man i alla - -

222:7

9 april 1940

neutrala länder blivit uppskrämd av meddelandet om det rättsbrott som här begåtts. Jag skall icke använda starka ord. Jag tror gärningen talar helt för sig själv. Jag skall framlägga dokumenten, och så skall regeringen sedan rådföra sig med stortinget om vad vi från vår sida måste göra för att försvara vår rätt. Det första dokumentet är en not som brittiska och franska sändebuden i Oslo fredagen den 5 april lämnade mig. Det var en not som samma staters sändebud samtidigt överlämnade till svenske utrikesministern i Stockholm, och dessutom överlämnade franska och brittiska utrikesministrarna samma not till svenska och norska sändebuden i London och Paris. Om innehållet i dessa noter har en del stått att läsa i tidningarna. Jag skall här citera de avsnitt ur noterna som ha samband med vad som hänt idag, och jag återger härmed texten. Den skrivelse som det brittiska sändebudet överlämnade till mig lyder: "Jag har äran meddela, att sedan kungliga regeringen i samråd med franska regeringen granskat de omständigheter, under vilka kriget med Sovjetunionen slutade, och den ställning som norska regeringen vid detta tillfälle intog, känner den sig nödsakad att fästa norska regeringens uppmärksamhet på dessa överläggningar. Händelserna under de tre senaste månaderna ha visat, att utan hänsyn till vad de norska och svenska folken önska är tyska regeringen icke villig att låta norska och svenska regeringarna ha den handlingsfrihet i utrikesärenden som de ha rätt till. Kungliga regeringen har full förståelse för den svåra ställning som hotelser och tryck från tysk sida försatt de båda regeringarna i. Men även om den måste anse

222:8

9 april 1940

att detta är beklagligt, kan man icke annat än dra den ofrånkomliga slutsatsen att under de förhållanden som nu råda dessa regeringar icke äro helt fria organ (i den franska texten står: ha de två regeringarna icke full självständighet). Dessutom kunna - då man bortser från den politik som de norska och svenska regeringarna kunna bli tvungna att följa - de allierade regeringarna icke längre finna sig i det tillstånd som nu råder genom att Tyskland från Sverige och Norge får viktiga hjälpmedel för sin krigföring och har fördelar i dessa länder, vilka fördelar äro till skada och fara för de allierade. De allierade regeringarna anse därför,att tiden nu är kommen att tala rent ut med norska regeringen om vissa livskrav, som de allierade vilja upprätthålla och skydda på alla sätt, vilka de själva anse för nödvändigt." Därefter räknar noten upp de livskrav som de två allierade regeringarna på detta sätt vilja framhålla, fortsatte utrikesministern. Jag tar här endast med de krav som peka på de åtgärder som de båda regeringarna vidtagit idag. De ha formulerats sålunda: "De allierade regeringarna äro tvungna att verkställa de åtgärder som situationen kräver för att skydda sina intressen, för den händelse norska regeringen skulle upphäva eller inskränka de fördelar beträffande handel och sjöfart som de allierade anse nödvändiga för sin krigföring och som det icke är orimligt för en neutral regering att ge sitt samtycke till.

222 9.

9 april 1940

När de allierade dessutom anse att de föra krig för ändamål som äro lika mycket till gagn för de små neutrala staterna som för dem själva kunna de icke finna sig i att deras framgång i kriget kan hindras av fördelar som Tyskland får från Norge eller Sverige. De anse därför att de kunna åberopa sig rätt att ta sådana steg som de finna nödvändiga för att hindra Tyskland att från dessa länder få hjälpmedel eller fördelar, vilka kunna vara till gagn för Tyskland under krigsförhållanden eller till skada för de allierade." Till slut förklaras i noten, att för den händelse de allierade komma att vidta enstaka "särskilda åtgärder" i sin krigföring, sker detta endast med tanke på att vinna seger för de grundsatser, som de nordiska folken själva hålla på, och till försvar för rättigheter och liv för alla små stater. Då jag fick denna not sade jag ifrån både till brittiska och franska sändebuden, att det var en grundlös kränkning mot norska regeringen att säga att den icke var en fri och självständig regering och att jag tyckte att det var ovärdigt att tillskriva den i denna ton. Dessutom förklarade jag, att det var fullständigt grundlöst att frångå de avtal som nyligen undertecknats om handel och sjöfart. För övrigt varken kunde eller ville jag på stående fot avge något svar på noten. Man måste lägga märke till att det icke nämnts i noten om vilka åtgärder man tänkte på. Jag framlade noten för regeringen på middagen 6/4, och jag hade ett samtal i saken pr telefon med svenske utrikesministern. Vi voro överens om att vi skulle utarbeta ett svar som skulle följa samma linjer.

(forts)

222:10

9 april 1940

Men innan något svar hann bli färdigt inträffade saker som skapa en helt ny situation. Kl. 5 på morgonen 8/4 telefonerade brittiska och franska sändebuden till utrikesdepartementet och meddelade, att de hade en ny not att överlämna, och tre kvarts timme senare kommo de till departementet med den nya noten. Denna nya not meddelade, att deras regeringar genast skulle kungöra, att de lade ut minor på vissa områden utanför norska kusten." Utrikesminister Koht uppläste härefter inför stortinget denna not. Han fortsatte härefter: "Jag skall icke säga många ord om tankegången i denna not. Både den ena och den andra kränkningen genomföres uteslutande emedan de allierade ha makt till det. Västmakterna föra kriget in på norskt område, emedan de anse att de lättare kunna vinna kriget därigenom. Regeringen har idag sänt ut en förklaring om saken. Svaret till England och Frankrike är av samma innehåll som denna förklaring." (DN fr Oslo)

Tysk flotta går norrut.

En tysk flotteskader, omfattande 48 fartyg och bestående av kryssare, jagare, beväpnade bevakningsfartyg, trålare och några fraktångare samt ett hangarfartyg, passerade på förmiddagen 8/4 genom Stora Bält och Langelandsbältet. De första fartygen passerade tidigt på morgonen och de sista båtarna i den stora eskadern försvunno ut i Kattegatt någon gång efter kl.12 på middagen. (DN fr Köpenhamn)

222:41

9 april 1940

Krigsfartyg i Oslofjorden.

3 à 4 främmande krigsfartyg, av vilka åtminstone ett torde ha varit en kryssare, försökte natten till 9/4 tränga in i Oslofjorden. Eldgivning uppstod med kustbatterierna. Flyglarm gavs i Oslo 20 minuter över midnatt natten till 9/4. Oslo stad och den angränsande Akers kommun blevo omedelbart mörklagda, telefon- och elektricitetsledningar avstängdes. Kl. 1.30 gavs signal faran över. Kort därefter stängdes telefontrafiken med utlandet. Endast statssamtal expedierades. (DN fr Oslo)

Tysk båt sänkt.

Tyska 8.000-tonnaren "Rio de Janeiro" sänktes 8/4 utanför Lillesand på Norges sydöstkust. Ombord uppges ha befunnit sig 300 tyska soldater. 150 av dessa beräknas ha omkommit. (DN fr Oslo)

Den tyska 12.000-tonnaren "Kreta" har sänkts av en engelsk ubåt vid Oslofjordens mynning. (Sv.D. fr Oslo)

Tyska trupper i Flensburg.

Tyska trupper ha 8/4 marscherat upp genom Sydschleswig och inkvarterats i Flensburg. (Sv.D. fr Köpenhamn)

Sabotage på Donau.

I Berlin meddelas, att tyska utrikesministeriet är i besittning av klara belägg för ett stort anlagt sabotageförsök från det engelska hemliga underrättelseväsendets sida, som detta med hjälp av engelsk militär sökt genomföra på Donau. (TT fr DNB)

222:12

9 april 1940

<u>Nya oljekällor vid Baku.</u>

Vid Ilitsjbukten nära Baku ha nya stora och mycket givande naftakällor upptäckts. Man ämnar nu i själva bukten företa djupborrningar efter petroleum.

(TT fr DNB)

x

223:1

10 april 1940

<u>Tyskt memorandum till Norge och Danmark.</u>

Tyska riksregeringen har 9/4 tillställt norska och danska regeringarna ett memorandum av följande lydelse: "Tvärtemot det tyska folkets och dess regeringe uppriktiga önskan att leva i fred och vänskap med det engelska och franska folket och trots att varje rimlig anledning till strid dem emellan saknas ha de makthavande i London och Paris förklarat det tyska folket krig. Genom lössläppandet av detta angreppskrig, som länge förberetts av dem och som riktar sig mot det tyska rikets och det tyska folkets existens, ha England och Frankrike även öppnat sjökrig mot den neutrala världen. I det de först, med fullständig missaktning för folkrättens elementäraste regler, försökte åstadkomma hungerblockad mot tyska kvinnor, barn och åldringar, utsatte de samtidigt också de neutrala staterna för sina hänsynslösa blockadåtgärder. Den omedelbara följden av dessa av England och Frankrike inledda folkrättsstridiga kampmetoder, vilka Tyskland måste möta med sina anstalter till motvärn, var den svåraste skadegörelse mot den neutrala sjöfarten och den neutrala handeln. Därutöver tillfogade det engelska uppträdandet också själva neutralitetsbegreppet i sig ett förintande slag. Tyskland har å sin sida likväl strävat efter att värna de neutralas rättigheter genom att begränsa sjökriget till de havsområden, som ligga mellan Tyskland och dess motståndare. Däremot har England i avsikt att avleda faran för sina öar och samtidigt förhindra Tysklands handel med de neutrala alltmer försökt föra in sjökriget i de neutralas farvatten. Vid utförandet av denna äkta brittiska krigföring har England

i ständigt växande omfattning med flagrant kränkning av folkrätten företagit krigiska handlingar till sjöss och i luften även i Danmarks och Norges territorialvatten och territorier. Tyskland har ända från krigets början motsett denna utveckling. Det har förstått att genom sin inre och yttre ekonomiska politik förhindra den brittiska hungerblockaden mot det tyska folket och strypningen av Tysklands handel med de neutrala staterna. Därmed har de senaste månaderna det fullständiga sammanbrottet för den brittiska blockadpolitiken alltmera trätt i dagen. Denna utveckling samt det utsiktslösa i ett direkt angrepp mot de tyska västbefästningarna och de i England och Frankrike ständigt tilltagande bekymren för Tysklands framgångsrika motangrepp till sjöss och i luften ha på senaste tiden i ökad utsträckning lett till att båda länderna försökt att med alla medel överflytta krigsskådeplatsen till det neutrala fastlandet inom och utom Europa. Att England och Frankrike härvid i främsta rummet kastat sina ögon på de smärre europeiska staternas territorier är självklart, med tanke på den brittiska traditionen. Helt öppet ha de engelska och franska statsmännen de senaste månaderna proklamerat utvidgning av kriget till dessa områden såsom den strategiska grundtanken i sin krigföring. Det första tillfället härtill erbjöd den rysk-finska konflikten. Engelska och franska regeringarna förklarade i all offentlighet, att de voro beredda att med militära krafter ingripa i konflikten mellan Sovjetunionen och Finland och att härvid be-

10 april 1940

gagna de nordiska staternas område som operationsbas. Men det mot deras önskan inträdda snabba fredsslutet i Norden hindrade dem från att redan då genomföra sitt beslut. Då de engelska och franska statsmännen efteråt förklarade, att de skulle ha gjort verkställandet av denna aktion beroende av de berörda nordiska staternas samtycke, är detta en grov osanning. Riksregeringen äger dokumentariskt bevis i sina händer på att England och Frankrike gemensamt beslutat att genomföra sin aktion genom de nordiska staternas område, även mot dessas vilja, om det blev nödvändigt. Det avgörande är emellertid följande: Av franska och engelska regeringarnas hållning före och efter det rysk-finska fredsslutet och av de underrättelser som stå till riksregeringens förfogande framgår obestridligt, att beslutet att ge Finland hjälp mot Ryssland även skulle tjäna planer med vidare syftning. Det mål England och Frankrike hade för ögonen i Skandinavien var: 1) att genom besättande av Narvik avstänga Tyskland från dess malmtillförsel norrifrån, och 2) att genom landsättning av engelsk-franska stridskrafter i de skandinaviska länderna skapa en ny front för att kunna företa ett flankangrepp mot Tyskland från norr. Härvid skulle de nordiska länderna tjäna som krigsskådeplats åt de engelsk-franska trupperna, medan de nordiska folken enligt gammal engelsk tradition skulle fått sig tilldelad uppgiften att spela rollen som hjälp- och legotrupper. Då denna plan omintetgjordes genom det ryskfinska fredsslutet, erhöll riksregeringen allt säkrare kännedom om att England och Frankrike gjorde vissa försök att i stället förverkliga sina planer i annan form. I sin ständiga iver att förbereda en intervention i Norden ha

2234

10 april 1940

sedan de engelska och franska regeringarna under de senaste veckorna helt öppet proklamerat tesen, att det under detta krig icke får finnas någon neutralitet och att det är de små ländernas plikt att aktivt delta i striden mot Tyskland. Denna tes har förberetts av västmakternas propaganda och understötts genom allt starkare politiska påtryckningsförsök mot de neutrala staterna. De konkreta uppgifterna om förestående landstigningsförsök från västmakternas sida i Skandinavien ha på senaste tiden blivit allt talrikare. Om emellertid över huvud taget det ringaste tvivel kunde finnas beträffande västmakternas definitiva beslut att intervenera i Norden, har det slutligt undanröjts under de senaste dagarna: riksregeringen är i besittning av oemotsägliga bevis för att England och Frankrike ha för avsikt att redan under de allra närmaste dagarna genom aktioner besätta vissa områden i de nordiska staterna. De nordiska staterna ha å sin sida icke blott underlåtit att göra motstånd mot det övergrepp, som England och Frankrike hittills företagit, utan till och med tålt de svåraste ingrepp i sina suveränitetsrättigheter utan motsvarande motåtgärder. Riksregeringen måste därför anta, att den kungliga norska regeringen skall inta samma hållning även gentemot de nu planerade, förestående aktionerna från Englands och Frankrikes sida. Men även om den kungliga norska regeringen vore villig att vidta motåtgärder, inser riksregeringen till fullo, att de norska militära styrkorna icke skulle räcka till att framgångsrikt möta de engelsk-franska ak-

5
223:5

10 april 1940

tionerna. I denna avgörande fas i den strid för sin existens,som England och Frankrike påtvingat tyska folket,kan emellertid riksregeringen under inga omständigheter fördra,att Skandinavien av västmakterna göres till krigsskådeplats mot Tyskland och att det norska folket, direkt eller indirekt, missbrukas till krig mot Tyskland. Tyskland är icke villigt att overksamt invänta eller gå med på ett dylikt förverkligande av sina motståndares planer. Riksregeringen har därför i dag inlett vissa militära operationer, som skola leda till att strategiskt viktiga punkter på norskt statsområde besättas. Riksregeringen övertar därmed under detta krig skyddet över konungariket Norge. Den är besluten att fr.o.m. nu med sina maktmedel försvara och slutgiltigt trygga freden i Norden mot varje angelskt-franskt angrepp. Riksregeringen har icke velat denna utveckling. Ansvaret för denna bär enbart England och Frankrike. Båda länderna proklamera visserligen hycklande skydd åt de små staterna. I själva verket våldföra de sig på dessa i förhoppning att därigenom kunna förverkliga sin mot Tyskland riktade och för varje dag allt mer öppet tillkännagivna förintelsevilja. De tyska trupperna gå fördenskull icke i land på norsk mark i fientlig sinnesstämning. Det tyska överkommandot har icke för avsikt att utnyttja de av de tyska trupperna besatta punkterna som operationsbaser till kamp mot England så länge det icke genom åtgärder från Englands och Frankrikes sida tvingas härtill. De tyska militära operationerna gå snarare uteslutande

223:6

10 april 1940

ut på att trygga Norden mot en beramad ockupation av norska stödjepunkter från engelska och franska sjöstridskrafters sida. Riksregeringen är övertygad om att den genom denna aktion samtidigt även tjänar Norges intressen. Ty detta tryggande genom den tyska krigsmakten erbjuder de skandinaviska länderna den enda garantin för att dessa länder icke under kriget även skola bli slagfält och skådeplats för kanske de fruktansvärdaste stridshandlingar. Riksregeringen väntar därför, att den kungliga norska regeringen och det norska folket visa förståelse för den tyska aktionen och icke göra något som helst motstånd mot den. Varje motstånd måste och skall med alla medel brytas av de deltagande tyska stridskrafterna och kommer fördenskull attleda till en fullständigt onödig blodsutgjutelse. Den kungliga norska regeringen ombedes därför att med största skyndsamhet vidta alla åtgärder för att säkerställa att de tyska truppernas aktion kan försiggå utan friktioner och svårigheter. I andan av de sedan gammalt bestående goda tysk-norska relationerna förklarar riksregeringen för den kungliga norska regeringen, att Tyskland icke har för avsikt att genom sina åtgärder kränka kungariket Norges territoriella integritet och politiska oberoende nu eller i framtiden."

(TT fr DNB)

223:7

10 april 1940

Tyskt angrepp mot Norge och Danmark.

Tyska försvarsmaktens överkommando meddelar: "För att göra motvärn mot det pågående brittiska angreppet på Danmarks och Norges neutralitet har den tyska försvarsmakten övertagit det beväpnade skyddet av dessa länder. För detta ändamål har på morgonen 9/4 starka tyska avdelningar ur alla försvarsgrenar ryckt in, respektive landsatts i båda dessa länder. Till skydd för dessa operationer ha omfattande minspärrar utlagts."
(TT fr DNB)

I Berlin meddelas: I tyska krigsmaktens militära operationer, vilka genomförts för att trygga Nordens neutralitet, deltaga stora flygförband, vilka delvis äro utrustade med de nyaste Messerschmitt-bombplanen. Sedan morgonen 9/4 utföra tyska flygstridskrafter på bredaste front spaningsflygningar över hela Nordsjön och bevakningsflygningar utanför Norges västkust. Tyska jaktplan flyga i oavbrutet tempo spärr utanför danska västkusten och över Tyska bukten.
(TT fr DNB)

Tyska krigsmaktens överkommando meddelar: Vid slutet av 9/4 äro alla militärt viktiga stödjepunkter i Norge i Tysklands hand. Bl.a. ha särskilt Narvik, Trondheim, Bergen, Stavanger, Kristiansand och Oslo besatts av starka stridskrafter. På de platser, där man över huvud taget gjort kraftigare motstånd, som i Oslo och Kristiansand, har motståndet brutits. Kust-

223:8

10 april 1940

befästningarna, vilka delvis togos av stöttrupper ur armén i närmaste samverkan med krigsflottan och flygvapnet, äro lika beredda att avvärja fientliga angrepp som starka avdelningar ur flygvapnet. I Danmark och Norge råder lugn. Anmarschen av nya starka tyska stridskrafter försiggår nu utan någon inverkan från fiendens sida snabbare och planmässigare. (TT fr Berlin)

Natten till 8/4 ha tyska minor lagts framför alla viktiga hamnar på norska västkusten samt i Skagerack mellan Lindesnes, Lodbjerg och Flekköy samt Sandneshage. (TT fr DNB)

Norsk kommuniké om det tyska angreppet.

Det norska amiralitetet har utsänt följande kommuniké: Under natten till 9/4 trängde tyska örlogsfartyg in förbi fästningarna vid yttre delen av Oslofjorden under strid med de norska batterierna. Klockan 4.30 inrapporterades en häftig strid mellan krigsfartygen och Oscarsborgs fästning. En kryssare trängde förbi fästningen, men gick senare på grund. Andra krigsfartyg bombarderade Horten. Bergen har ockuperats. Ett krigsfartyg har också anlänt till Narvik, troligen efter strid med norska fartyg, och en jämförelsevis liten truppavdelning har landsatts. Från Kristiansand meddelas, att tyska krigsfartyg angripit fästningen. Trupper ha också landsatts i Egersund. (TT fr NTB)

223:9

10 april 1940

Fornebu besatt. Vid luftanfallet mellan kl. 7 och 9 på morgonen 9/4 besatte tyska flygstyrkor vissa delar av Oslo. Stadens nya flygplats. Fornebu, togs. Ett stort antal tunga, tremotoriga bombplan deltogo. Från befästningarna i fjorden och från batterier i staden möttes anfallet av luftvärnseld. På Fornebu fanns blott ett luftvärnsvapen, och sedan detta efter 3/4 timme tystats med några bomber och kulspruteeld gingo flygplanen ned på flygfältet och togo det i besittning utan att praktiskt taget något motstånd gjordes. De norska flygplan som funnits på flygplatsen drevos bort under ett tidigt skede av striden. (TT fr Charlottenberg)

Trondheim ockuperat. Den tyska ockupationen av Trondheim började kl. 5 på morgonen 9/4. Ockupationen var slutförd vid 7-tiden. Någon strid förekom icke. De tyska trupperna ha bl.a. besatt telegrafstationen och järnvägsstationen. Kulsprutor ha uppställts på en del platser i staden. På redden ligga 4 tyska kryssare. (TT fr Östersund)

Tyskt transportfartyg sänkt. Hamburg-Amerikalinjens ångare "Amasis" på omkr. 9.000 ton torpederades 9/4. "Amasis" befann sig då på höjd med skäret Tovas Ungar. Besättningen räddades välbehållen in till Lysekil. (Sv.D. fr Lysekil)

223:10

10 april 1940

Mobilisering i Norge. Allmän mobilisering proklamerades natten till 9/4 i Norge. I Osloradion utsändes uppmaningen till befolkningen att utrymma huvudstaden. (TT fr Havas)

Norska regeringen till Hamar. Norska regeringen lämnade på förmiddagen 9/4 Oslo och begav sig till Hamar, dit även stortingets ledamöter begävo sig. Norska kungafamiljen åtföljde norska regeringen till Hamar. Före sin avresa till Hamar meddelade utrikesminister Koht, att han mottagit tyska ministern i Oslo, vilken både muntligen och skriftligen uppmanade Norge att icke motsätta sig en tysk ockupation. Koht omtalade, att tyske ministern såsom motiv för sin anhållan framhållit, att om tyskarna icke företogo en ockupation, skulle engelsmännen göra det. Vi tro icke, hade Koht svarat, att de allierade ha för avsikt att vidta någon sådan åtgärd, och vi hoppas att det nuvarande läget icke skall vara länge. (DN fr Oslo)

Oslo evakueras ej. Polismästaren i Oslo kungör, att han av den tyske kommendanten blivit anmodad meddela Oslos befolkning, att all evakuering från staden bör upphöra liksom att hemställa till befolkningen att återvända till sina hem och återupptaga sitt arbete. Polismästaren hemställer till stadens befolkning att under de föreliggande förhållandena iakttaga ett i varje avseende lugnt och besinningsfullt uppträdande. (TT fr Oslo)

223:11

10 april 1940

Upprop av tyska överbefälhavarna till Norges och Danmarks folk.

Den tyske befälhavaren general von Falkenhorst har riktat ett upprop till Norges krigsmakt och befolkning. I detta förklaras, att Tyskland beslutat sig för att förekomma det engelska angreppet och med sina maktmedel självt överta skyddet av konungarikena Norges och Danmarks neutralitet och definitivt säkra den för hela den tid kriget varar. Det är icke tyska regeringens avsikt att därigenom skaffa sig en stödjepunkt i striden mot England, utan målet är uteslutande att förhindra att Skandinavien blir krigsskådeplats vid en engelsk krigsutvidgning. De tyska styrkorna skola respektera och säkra norska konungarikets bestånd, upprätthållandet av dess krigsmakt samt norska folkets frihet och landets framtida oavhängighet. Till dess förhandlingarna med norska regeringen slutförts måste man av den norska krigsmakten, liksom av befolkningens och alla förvaltningsorgans förnuft och goda vilja vänta, att allt passivt eller aktivt motstånd underlåtes. Sådant motstånd skulle vara fullständigt meningslöst och komme blott att brytas med alla maktmedel. Alla militära och civila organ uppmanas att träda i omedelbar kontakt med de tyska militärbefälhavarna. Befolkningen skall som vanligt utföra sitt arbete och sörja för att lugn och ordning upprätthålles. Landets skydd mot engelska angrepp övertas däremot från och med nu av tyska krigsmakten. - Ett likadant upprop har av tyske befälhavaren general Kaupisch riktats till Danmarks krigsmakt och befolkning.

(TT fr Berlin)

223:12

10 april 1940

<u>Quisling bildar regering.</u>

Kl. 8.30 e.m. 9/4 uppläste i den norska radion Vidkun Quisling ett upprop från en ny norsk regering till det norska folket. Uppropet, i vilket Quisling presenterar sig som den nye regeringschefen, hänvisar inledningsvis till det brott mot den norska neutraliteten, som begåtts av England och som bestått i utläggandet av minor m.m. Uppropet hänvisar också till de "intetsägande protester", som framförts av den hittillsvarande norska regeringen. Nu har - förklarar Quisling vidare - Nasjonal Samlings nya regering övertagit makten för att i detta ögonblick tillvaratage Norges intressen. Regeringen Nygaardsvold har trätt tillbaka och ersatts av en ny nationell regering, förklaras det. I uppropet uppmanas alla norrmän att göra gemensamma ansträngningar för att komma ut ur läget. Quisling tillade, att ytterligare motstånd vore detsamma som brottslig värdeförstörelse. Till slut upplästes en maning från försvarsmakten till lydnad mot den nationella regeringen. Quisling har även övertagit utrikesministerposten. Till försvarsminister har major R. Wosslew utnämnts. Socialminister är Guldbrand Lunde, och arbetsminister professor Ernst Skanske.

(TT fr DNB)

<u>Bistånd från västmakterna till Norge.</u>

I ett officiellt meddelande från Foreign Office heter det: "Brittiska regeringen och franska regeringen har beslutat att för framtiden ge Norge sitt fulla bistånd och ha förklarat, att de i full utsträckning komma att

223:13

10 april 1940

strida tillsammans med Norge. Nödvändiga marina och militära åtgärder hålla följaktligen på att vidtas i samarbete med franska regeringen."
(TT fr Reuter)

Tyskt flyganfall mot engelska flottan.

Tyska krigsmaktens överkommando meddelar: Med anledning av ingångna spaningsrapporter startade på eftermiddagen 9/4 starka tyska flygförband från Danmark och Norge mot brittiska sjöstridskrafter. Man hade konstaterat, att fientliga slagskepp, tunga och lätta kryssare samt jagare befunno sig i norra Nordsjön. Enligt hittills ingångna radiomeddelanden har som ett preliminärt resultat kunnat fastställas: Av tunga bomber ha träffats 2 slagskepp - vart och ett tre fullträffar - 2 tunga kryssare - ävenledes med fullträffar. Ett fartyg ligger stilla med svår slagsida, ett annat står i brand. Havet är vida omkring täckt av väldiga oljefläckar.
(TT fr DNB)

Följande kommuniké har utsänts av brittiska amiralitetet: Det tyska påståendet att man med bomber träffat och svårt skadat 2 slagskepp och 2 tunga kryssare är grundlöst. Sanningen är att intet slagskepp skadats, men att 2 kryssare erhöllo ytterst obetydliga skador av bombskärvor.
(TT fr Reuter)

223:14

10 april 1940

Anfall mot Scapa Flow.

Tyska krigsmaktens överkommando meddelar: på aftonen 8/4 angrepo tyska Heinkelbombplan med stor framgång i Scapa Flow liggande delar av fiendens sjöstridskrafter. 2 stora enheter, däribland ett slagskepp, skadades svårt av bombträffar, och tre andra tunga fartyg erhöllo också ansenliga skador till följd av bombnedslag i deras omedelbara närhet.

(TT fr DNB)

Ockupation av Danmark.

Tyska krigsmaktens överkommando meddelar på middagen 9/4: Tidigt på morgonen 9/4 överskredo tyska motoriserade trupper och pansaravdelningar den tysk-danska gränsen vid Flensburg och Tönder och befinna sig på frammarsch över Aabenraa och Esbjerg mot norr. I morgongryningen landsattes tyska trupper i Lilla Bält vid Middelfart och satte sig i besittning av bron över Lilla Bält där. Tyska sjöstridskrafter ha trängt in i Stora Bält och landsatt trupper i Korsör och Nyborg. Trupper och ett pansartåg ha med färjan från Warnemünde landsatts i Gedser och ha därifrån anträtt marschen mot norr. Samtidigt besattes bron vid Vordingborg i södra delen av Själland. Tyska trupper landsattes i morgongryningen i Köpenhamn. Citadellet och radiostationen besattes. Sedan kl. 8 på morgonen 9/4 befinner sig hela staden i tyskarnas händer.

(TT fr DNB)

223:15

10 april 1940

Köpenhamns ockupation.

De tyska truppernas besättande av Köpenhamn ägde rum vid 6-tiden på morgonen 9/4. Åtskilliga tyska örlogsfartyg av olika slag hade gått in på redden, och härifrån landsattes trupperna. Samtidigt kretsade ett femtital stridsflygplan över staden och nedkastade upprop på danska språket, vari meddelades att Tyskland besatt Danmark och Norge samt befolkningen manades till lugn och ordning. (TT fr Malmö)

Danmarks kapitulation.

Danska regeringen har givit de danska trupperna order att icke göra motstånd. De tyska och danska överkommandona ha 9/4 f.m. upptagit förbindelse med varandra. Tyska flygstyrkor ha landat på flygplatserna på Jylland. Tyska sändebudet i Köpenhamn överlämnade på morgonen 9/4 till danska regeringen den tyska not, vari Tysklands ståndpunkt till de engelsk-franska krigsutvidgningeplanerna i Skandinavien klarlägges och meddelande lämnas om att Tyskland övertager skyddet av Danmarks neutralitet och säkerhet. Danska regeringen har efter förhandlingarna mellan tyska sändebudet och danske statsministern samt danska ministerrådet beslutat att med anledning av rådande omständigheter och läge anta Tysklands beskydd och de i noten angivna villkoren, dock under avgivande av samtidig protest.
(TT fr Köpenhamn)

23:16

10 april 1940

Danskt kompani flyr.

Med den sista färjan från Helsingör på förmiddagen 9/4 anlände till Hälsingborg ett danskt kompani på 150 man, som tillhörde garnisonen i Odense. En av officerarna har förklarat, att truppen begivit sig till Sverige i förhoppning att kunna få förena sig med den svenska armén. Truppen har internerats. Danska örlogsfartyget Freja anlände 9/4 till Hälsingborg.
(Sv.D. fr Hälsingborg)

Danmark mörkläggas.

I danska rundradion meddelades kl.13.30 9/4, att mörkläggning fr.o.m. aftonen 9/4 skall genomföras i hela Danmark.
(TT fr Malmö)

Danska proklamationer.

Danska regeringen och danske kungen utsände på middagen 9/4 två proklamationer. De voro av följande lydelse: "Till danska folket. Tyska trupper ha i natt överskridit danska gränsen och landstigit på olika platser. Danska regeringen har under protest beslutat reglera landets förhållanden med hänsyn till det besättande som ägt rum, och i överensstämmelse härmed kungöres följande: De tyska trupper som nu befinna sig här i landet träda i förbindelse med den danska försvarsmakten, och det är befolkningens plikt att avhålla sig från varje motstånd gentemot dessa trupper. Danska regeringen kommer att söka skydda danska folket och vårt land mot de av krigs-

223:17

10 april 1940

förhållandet följande olyckorna och uppmanar därför befolkningen till lugn och behärskad hållning gentemot de förhållanden som nu uppstått. Lugn och ordning måste råda i landet och ett lojalt uppträdande ådagaläggas mot alla utövande myndigheter."

Den andra proklamationen har följande lydelse: "Under dessa för vårt fädernesland så allvarliga förhållanden uppmanar jag alla i stad och på land att visa ett fullt korrekt och värdigt uppträdande, då varje oroshandling eller orosyttring kan ha de allvarligaste följder. Gud bevare er alla. Gud bevare Danmark. Christian R. Amalienborg 9/4 1940."
(TT fr Köpenhamn)

Danska riksdagen och ockupationen.

Danska riksdagens sammanträde började kl.9 e.m. 9/4. Statsminister Stauning yttrade därvid bl.a., att konungen och regeringen i morse under intrycket av de allvarliga händelserna måste taga ställning till de föreliggande förhållandena, och den fattade sitt beslut för att skona landet från ett krig. Regeringen har ansvaret för det avgörande, som träffades på morgonen 9/4, och den tror att den handlat rätt. Statsministern hänvisade till den utsända proklamationen till land och folk och hoppades att lugn och ordning skulle prägla landet. Han slutade sin redogörelse med en önskan om fred mellan folken. Han meddelade även, att en samlingsregering mellan de fyra stora partierna var förestående. Talmannen uttryckte en förhoppning,att statsministerns förklaring skulle godkännas av riksdagen och att denna skulle erkänna, att regeringen måst handla på sätt som skett,

223:18

10 april 1940

om icke stora olyckor skulle drabba landet.
(TT fr Köpenhamn)

Danska kronans markkurs.

Enligt meddelande i danska rundradion har en bestämd kurs på riksmark av 2 danska kronor fastställts. Handelsministeriet har offentliggjort en del kungörelser, enligt vilka försäljning och köp av varor utan priskontroll förbjudes. Några prisförhöjningar få icke äga rum.
(TT fr Malmö)

Ribbentrop om aktionen mot Norge och Danmark.

Vid en presskonferens i Berlin 9/4 förklarade utrikesminister von Ribbentrop bl.a.: "Det 8/4 skedda intrånget på territorialvattnen från England och Frankrikes sida genom minutläggning och sänkning av alla kustfartyg är endast första delen av den brittiska plan, som är känd av riksregeringen. Andra delen skulle enligt informationer som riksregeringen är i besittning av genomföras omedelbart därefter. Den bestod i hela Skandinaviens besättande, d.v.s. Danmarks, Norges och även Sveriges, ty blott genom detta besättande av Sverige skulle England och Frankrike varit i stånd att avskära Tyskland från den svenska järnmalmstillförseln. De engelsk-franska trupperna skulle sedan på snabbaste väg göra en framstöt i Skandinavien söder ut och från Norden infalla i Tyskland. Redan sedan någon tid har

223:19

10 april 1940

riksregeringen haft kännedom om att engelska och franska generalstabs- och amiralstabsofficerare befinna sig inom hela Norge för att fastställa och förbereda landningsplatser samt planera framryckningen mot söder... I den engelsk-franska noten till norska regeringen av 8/4 proklameras en ny internationell rätt, enligt vilken en krigförande har rättighet att företa en aktion som blir rättfärdigad genom det läge som skapats genom fiendens olagliga handlingssätt. Denna uppfattning ha vi nu gjort till vår egen. England har våldfört sig på Skandinavien, och på detta internationella rättsbrott har rikskanslern idag givit det passande svaret: Den tyska krigsmakten skall sörja för att ingen engelsman eller fransman under detta krig mer visar sig i Norge och Danmark. Tyskland har därigenom skyddat Skandinaviens länder och folk för förintelse och skall nu till krigets slut trygga den sanna neutraliteten i Norden." Riksutrikesministern avslutade sin förklaring med orden:"Jag är av den övertygelsen, att detta steg från rikskanslerns sida har bevarat en mycket ärevördig del av Europa från den säkra undergång och den absoluta förintelse, som tydligen lämna våra engelska och franska fiender likgiltiga." (TT fr DNB)

223:20

10 april 1940

Tal av Chamberlain.

Chamberlain framförde på eftermiddagen 9/4 en förklaring om krigsläget i underhuset. Han påminde bl.a. om sitt uttalande vid slutet av finsk-ryska kriget. Han hade då sagt: "Finlands säkerhet är borta, men har Norges och Sveriges säkerhet därför bevarats? Tvärtom, faran har förts närmare dessa länder än någonsin ända tills den nu står vid deras tröskel. Intet kan rädda dem annat än beslutsamhet att försvara sig själva och förena sig med andra som äro redo att hjälpa dem vid deras försvar. Några av mina åhörare då kanske ansågo mina ord överdrivna, men nu kunna vi se hur den profetia de innehöllo uppfyllts bokstavligen." Han förklarade vidare: "Vid intet tillfälle ha de allierade övervägt någon ockupation av skandinaviskt territorium, så länge detta icke angreps av Tyskland. Alla påståendenffrån tysk sida om motsatsen äro rena uppfinningar och grunda sig icke på verkliga förhållandet." Efter att ha refererat den senaste händelseutvecklingen sade han: "Tyska regeringen påstår, att invasionen av Norge är en repressalieåtgärd med anledning av de allierades aktion i norska farvatten. Denna förklaring kan naturligtvis icke lura någon. En så i detalj förberedd operation som omfattar samtidig landsättning i flera hamnar av trupper, åtföljda av flottstridskrafter, kräver planläggning långt i förväg. Föreliggande underrättelser ge klart vid handen, att den icke blott var planlagd utan redan befann sig i utförande, innan några minor utlagts. Fakta i fråga om den tyska ockupationen bekräfta själva vad jag just sagt. Det uppges att bland andra norska hamnar även Trondheim utsatts för invasion av

223:21

10 april 1940

väpnade tyska styrkor. Avståndet från närmaste tyska hamn - Cuxhaven - till Trondheim är nära 700 sjömil. Om man antar, att truppsändningarna därifrån påbörjades omedelbart efter meddelandet om mineringsoperationerna, skulle trupperna ännu icke ha kunnat vara framme. Det finns därför intet tvivel om att de tyska planerna på invasion av Norge och Danmark voro färdiga och sattes i verket långt innan de allierade minerade norska farvatten.. Brittiska regeringen försäkrade genast norska regeringen om att dem på grund av den tyska invasionen beslutat att omedelbart ge fullt bistånd åt Norge och antydde, att England skall utkämpa kriget i fullständigt samförstånd med Norge. Starka avdelningar ur den brittiska flottan befinna sig ute till sjöss. Vi möta detta nya hot mot fria folks självständighet i närmaste samförstånd med franska regeringen, vilkens styrkor operera tillsammans med våra. Jag betvivlar icke, att denna ytterligare brådstörtade och grymma angreppshandling skall utfalla till Tysklands egen nackdel och bidra till dess slutliga nederlag." (TT fr London)

<u>Tysk not till Sverige.</u>

Svenske statsministern har 9/4 meddelat, att tyska regeringen till svenska regeringen riktat en framställning med uttalande av förväntan att Sverige skulle iaktta strikt neutralitet. Framställningen har av svenska regeringen besvarats med ett meddelande, att den kommer att fasthålla vid den neutralitetspolitik, som den redan flera gånger under det pågående kriget dekla-

2?3:22

10 april 1940

rerat och att den förbehåller sig full frihet att vidta alla sådana åtgärder som befinnas nödvändiga för bevarandet och försvaret av denna neutralitet. (TT)

Hemligt riksdagssammanträde. Svenska regeringen sammanträdde 9/4 kl. 9.30 till en extra konselj. Kl.20 samlades riksdagens båda kamrar efter kallelse av regeringen till sammanträde inom lyckta dörrar, varvid ett meddelande i anledning av den uppkomna situationen lämnades i andra kammaren av statsministern och i första kammaren av utrikesministern. (DN)

Svensk spärr. Inga svenska lok eller järnvägsvagnar få t.v. släppas över de svenska gränserna, färjtrafiken på Danmark är inställd, telefontrafiken på Norge och Danmark är avbruten. (Sv.D.)

USA:s neutralitetslag tillämpas. Vid en presskonferens 9/4 förklarade president Roosevelt, att en proklamation om att Norge och Danmark drabbas av neutralitetslagens bestämmelser skulle utfärdas i Washington. (TT fr Havas)

223:2 3

10 april 1940

Permissionsförbud i Holland. Det holländska högkvarteret meddelar, att permisssionsförbud tills vidare införts för holländska trupper, som äro stationerade vid kusten och i närheten av gränserna. (TT fr Nederländska telegrambyrån)

Oljeexporten från Rumänien. De första 7 krigsmånaderna inköpte de allierade nära dubbelt så mycket olja från Rumänien som Tyskland. Hela den rumänska oljeexporten utgjorde från 1/9 1939 till 1/3 1940 2 milj. ton. Av denna export kom 550.000 ton på Storbritannien, 425.000 ton på Tyskland och 195.000 ton på Frankrike. Under mars 1940 exporterade Rumänien 290.000 ton olja, varav 118.000 ton till Storbritannien, 39.000 ton till Tyskland och 13.000 ton till Frankrike. (TT fr Havas)

Finlandsinsamlingen. Svenska nationalinsamlingen för Finland uppgick 9/4 till 35.617.000 kr. (Sv.D.)

x

224:1

11 april 1940

Norsk proklamation. Följande proklamation har utfärdats till det norska folket: "Den tyska regeringen har krävt, att den norska konungen skulle utnämna en regering som har tyskt förtroende och som den tyska Führern har utsett. Konungen har icke kunnat böja sig för det krav som ville göra Norge till ett tyskt lydrike. Här kan ingen annan regering få styra än den som har förtroendet hos norska folket. Den regering som nu i 5 år har stått för landets ledning i samarbete med stortinget är fortfarande den enda lagliga norska regeringen. Denna regering erbjöd sig att avgå, då det tyska överfallet mot Norge företogs, men stortinget ansågs önskligt att regeringen måtte kvarstå. Och regeringen kvarstår. Den vänder sig till hela det norska folket och ber det hjälpa den med att upprätthålla en laglig styrelse i landet, norsk grundlag, norsk frihet, norsk självständighet. Tyskland har mot Norge begått ett av de hemska våldsdåd som historien känner alltför många av. Tyskarna ha brutit sig in i landet med bomber och andra slags förintelsemedel, de ha grovt kränkt de rättigheter som tillkomma ett litet folk vilket endast önskar att få leva i fred. Norska regeringen är förvissad om att hela den civiliserade världen fördömer denna våldshandling, men först och främst är den säker på att det norska folket vill sätta in all sin förmåga för att upprätta den frihet och den självständighet, som en främmande makt med våld har velat slå ned. Det kan se

224:2

11 april 1940

mörkt ut för Norge i denna stund, och mycket kunna säkerligen inkräktarna ödelägga, men regeringen hyser den säkra förhoppningen om att en ny och fri framtid åter skall uppstå för landet en gång. Den manar därför hela det norska folket att hålla fast vid landets frihetsarv och fortsätta kampen för frihet, troget de stora tankar som fört fram vårt land genom århundraden. Leve fäderneslandet, leve ett fritt Norge. Johan Sigurd Nygaardsvold. Jag ansluter mig till fullo till den appell som regeringen har utfärdat till det norska folket, och jag är övertygad om att jag har hela folket med mig i det beslut som fattats. Haakon R."

(TT fr Elverum)

Förhandlingar Tyskland-Norge. Norske konungen mottog 10/4 Tysklands envoyé d:r Bräuer, som redogjorde för sin regerings ställning till frågan om de framtida förhållandena i Norge. Tyska regeringen ställer sig på den ståndpunkten att ledningen av den norska regeringen måste ligga i händerna på major Vidkun Quisling, och envoyén framlade krav på att konungen utnämner en sådan regering. Konungen svarade, att han måste rådföra sig med sin regering, och konselj hölls senare under konung Haakons ledning. Statsrådets medlemmar hemställde till konungen att uttala, att den regering som Quisling redan själv har bildat

224:3

11 april 1940

icke har folkets förtroende på det sätt detta förtroende uttryckes genom stortinget, samt att regeringen icke kommit till stånd i överensstämmelse med norsk konstitutionell praxis. Konungen förklarade därefter, att han icke ville utnämna en ministär Quisling som sitt råd, och att det är hans önskan att den nuvarande regeringen under statsminister Nygaardsvold förblir kvar i rikets ledning. Såväl konungen som hans råd voro djupt gripna, då det för land och folk så viktiga beslutet fattades. Konungens svar meddelades d:r Bräuer i telefon av utrikesminister Koht. De 3 delegaterna, Lykke, Mowinckel och Sundby, vilka av stortinget utsetts att tillsammans med utrikesministern bilda ett utskott för eventuella förhandlingar, ha förklarat sig eniga med den ståndpunkt konung Haakon intog. Utrikesminister Koht hade också sammankallat ett möte av de stortingsmän som fortfarande voro församlade, och de gåvo alla uttryck för sin anslutning till denna ståndpunkt, i det de framhöllo att de fasthöllo vid det enhälliga beslutet vid senaste stortingsmötet. Då ett okonstitutionellt krav framställts som konungen och regeringen icke kunde gå in på, fanns det ingen grundval för förhandlingar. (TT fr NTB)

224:4

11 april 1940

Norsk Telegrambyrå meddelar:

Strider i Norge. Natten till 10/4 stoppades de tyska trupperna 5 km från Elverum av norska stridskrafter. 10/4 gavs flyglarm vid tvenne tillfällen i Elverum. Vid det första larmet observerades endast ett tyskt plan, medan vid det andra tillfället inga plan siktades. De tyska trupperna understöddes av flyg. Häftiga eldstrider säges ha utkämpats, och 200 tyskar påstås ha stupat enligt norska militärers uppgifter. Om de norska förlusterna föreligga inga meddelanden. Gardemoen exercisplats utanför Eidsvold besattes av tyska trupper på morgonen 10/4. Ännu kl. 17 10/4 vajade norska flaggan över Kongsvingers nya fästning. Till Hamar kommo de tyska trupperna natten till 10/4. Regeringen hade innan dess lämnat staden för att bege sig till Elverum. Det tyska prismanskapet från "City of Flint" frigavs från Kongsvingers gamla fästning efter telefonorder dit från den tyska militärledningen. (TT fr NTB)

Valutadekret. i Norge. I Osloradion upplästes 10/4 ett meddelande om att s.k. Reichskreditkassenscheine äro att anse som officiellt tyskt betalningsmedel inom Norges gränser till en kurs av 100 kr = 60 riksmark. Vanliga riksmarkssedlar eller mynt gälla däremot icke. (DN)

224:5

11 april 1940

<u>Norsk-tysk sjöstrid.</u>

Enligt meddelanden som ingått till norska regeringen sänkte det norska krigsfartyget "Olav Tryggvasson" utanför Horten ett stort tyskt krigsskepp, förmodligen "Gnaisenau", samt två mindre fartyg. Två norska undervattensbåtar sköttes i sank, varvid 10 matroser omkommo. Manskapet på "Olav Tryggvasson" gick efter striden i land, då det visade sig omöjligt att gå ut från Horten, och marscherade 400 man stark till Oslo.

(DN)

<u>Tyska örlogsförluster.</u>

I tyska överkommandots rapport 10/4 heter det bl.a.:"Vid besättandet av de militärt viktiga stödjepunkterna i Norge gjorde den norska krigsmakten motstånd på flera platser, framför allt vid Horten söder om Oslo och vid Kristiansand. Motståndet bröts dock överallt under mönstergillt samarbete mellan de olika tyska styrkorna. Utanför Oslo bragte våra fartygspjäser de tyngsta kustbatterierna att tystna. Vid nedkämpandet av ett 28-centimetersbatteri erhöll kryssaren"Blücher" svåra skador. När den gått längre in stötte den på en av norrmännen utlagd spärr och sjönk efter flera minexplosioner. Kryssaren "Karlsruhe" blev sedan den övervunnit ett lika stort motstånd i Kristiansand och tryggat truppernas landsättning, svårt skadad och sjönk. Båda fartygens besättningar ha till största delen räddats och ilandsatts." Tyska kommunikén omtalar vidare det förut kända

224:6

11 april 1940

luftanfallet mot starka allierade flottförband i Nordsjön. "Nästan samtliga fientliga krigsfartyg erhöllo fullträffar av svår kaliber. Särskilt träffades: 4 slagskepp av vardera 2 och 4 bomber, 2 slagkryssare med vardera en bomb, 2 tunga kryssare med 2 resp. en bomb, en tung kryssare sköts i brand genom en bombträff och 2 transportfartyg träffades av vardera en bomb. (TT fr DNB)

Tysk kryssare torpederad. Brittiska amiralitetet meddelar, att en engelsk ubåt 9/4 torpederade en tysk kryssare utanför södra Norge. (TT fr London)

Sjöslag utanför Bohuslän. Ett sjöslag mellan brittiska och tyska stridskrafter började mellan kl.17 och 18 på eftermiddagen 10/4 på internationellt vatten utanför Paternosterskären strax norr om Göteborg och synes sedan ha dragit sig norr ut. Från en mängd platser på svenska kusten kunde man höra kanondundret och delvis även se de stridande. Det vill synas som om ett dussintal tyska trupptransportfartyg eskorterade av tyska krigsfartyg angripits av engelsmännen, som tillfogat tyskarna svåra förluster. Flera transportfartyg; minst 5, sannolikt flera, ha sänkts. Ett större tyskt trupptransportfartyg har inkommit till Marstrand. I striden deltogo även över 10 flygplan. Vid 21-tiden upphörde kanonaden. (DN)

224:7

11 april 1940

Tyskt trupptransportfartyg sänkt.

Den tyska ångaren "Antares" på cirka 4.000 ton har på kvällen 10/4 gått under i närheten av den plats där Hapaglinjens "Amasis" 9/4 torpederades och senare sjönk. "Antares" tjänstgjorde som trupptransportfartyg. Med Lysekilslotsarnas passbåt infördes vid midnatt 34 överlevande till staden. Själva uppge de räddade att fartyget minsprängts. Vid det förhör, som på aftonen och natten hölls i Lysekil med de från "Antares" räddade tyskarna,ha dessa uppgivit,att antalet ombordvarande utgjorde omkring 200, inklusive fartygsbesättningen. Bland de räddade befinna sig flera officerare från kavalleriet och flygvapnet. (TT fr Lysekil)

Brittisk flottaktion.

Chamberlain gav 10/4 i underhuset en beskrivning av flottaktionen mot Narvik och meddelade,att 5 engelska jagare ångade uppför fjorden och inläto sig i strid med 6 tyska jagare av senaste och största typ. Tyskarna understöddes av kustbatterier och nyligen uppmonterade kanoner. Jagaren "Hunter" sänktes och jagaren "Hardy" gick på grund och blev vrak. En annan jagare fick allvarliga skador, och jagaren "Hostile" blev även skadad. Efter en synnerligen beslutsam aktion mot de överlägsna fientlig styrkorna drogo sig fartygen tillbaka. En tysk jagare förstördes och 3 höllo sig flytande trots att de råkat i brand efter träffar. 6 handels-

224:8

11 april 1940

fartyg, som förde förråd för den tyska expeditionskårens räkning, sänktes av en brittisk jagare. På sin väg ut ur fjorden mötte jagarna ett tyskt fartyg,som hade last av krigsmateriel och ammunition. Detta fartyg sköts i brand. (TT fr Reuter)

Tysk rapport om Narvik.

Tyska krigsmaktens överkommando meddelar: I morgongryningen 10/4 försökte engelska sjöstridskrafter tränga in till Narvik. Angreppet avvisades av där liggande enheter ur den tyska krigsmarinen med svåra skador och förluster för engelsmännen. 3 brittiska jagare förintades. Vad ytterligare en jagare beträffar erkänner det brittiska amiralitetet svåra skador och stridsodugliget. 8/4 sänktes en annan brittisk jagare. (TT fr Berlin)

Dansk samlingsregering.

Den bebådade kompletteringen av danska regeringen har ägt rum och sex nya ministrar utan portfölj hänutnämnts av konungen. Dessa äro från partiet Venstre förre ministern folketingsman S. Brorsen, förre ministern folketingsman d:r O.C. Krag och landstingsman H.Hauch samt från konservativa folkpartiet Folketingsman konsul H. Hasle, folketingsman Christmas Möller och folketingsman Vilhelm Fibiger. (TT fr Köpenhamn)

22419

11 april 1940

<u>Dansk sjöfart spärrad.</u> Danska handelsministeriet meddelar, att intet danskt fartyg tills vidare får gå från någon dansk hamn till utlandet. Förbudet gäller också fiskebåtar och andra mindre farkoster. (TT via Berlin)

<u>Islands ställning.</u> Brittiska regeringen har 10/4 från Islands regering erhållit följande meddelande: Alltinget fattade på kvällen 9/4 följande 2 beslut: 1) Då det uppkomna läget omöjliggör för konungen av Island att utöva sin kungliga myndighet enligt konstitutionen, förklarar alltinget, att Islands regering f.n. skall överta denna myndighet; 2) Med hänsyn till att Danmark i nuvarande läge icke kan fylla sina utrikespolitiska uppgifter gentemot Island enligt konstitutionen, förklarar Island, att det f.n. övertager skötseln av dessa. (TT fr Reuter)

<u>Reynaud om ockupationen.</u> Vid franska senatens sammanträde 10/4 avgav konseljpresident Reynaud på regeringens vägnar en deklaration, i vilken han redogjorde för krigshändelserna i norr. Han förklarade bl.a. om de allierades mineringar: "Utan svensk järnmalm kan Tyskland icke fylla mer än hälften av sitt behov av järn i fredstid, och under ett krig som i dag över hela världen tar sig uttryck i en kapprustning blir åtgärden ifråga av vital betydelse. Vad som än framdeles må hända, är det säkert att icke ett ton malm under hela resten av

224:10

11 april 1940

kriget kommer att avgå från Narvik till Tyskland. Den enda ständigt öppna rännan för förbindelsen har spärrats. Det är här fråga om en avgörande och varaktig fördel för de allierade." Om kriget sade han: "Tyskland kommer icke mer att kunna försörja sig från Danmark och Norge. Det har varit 2 vidöppna fönster som nu stängts. De allierades blockad skall omedelbart i hela sin skärpa tillämpas mot de områden, som för framtiden stå under tysk kontroll. Militärt sett är Hitler, som så ofta skrutit med, att han icke splittrar sina styrkor och blott har en front, nu tvungen att sprida manskap och materiel för att möta tillstrypningshotet för malmvägen. Vidare har en stor del av den tyska flottan, vilken hittills omsorgsfullt hållits i reserv, utsatt sig för Home Fleet's och franska sjöstridskrafters angrepp."
(DN fr Paris)

USA:s export. Amerikanska handelsdepartementets statistik över exporten under februari månad 1940 uppvisar en totalsumma på 346,7 milj. dollar, mot 218,6 milj. dollar under februari 1939. Siffrorna för ett antal länder utgjorde för februari 1940 respektive februari 1939: Belgien 9.829.000 dollar (6.427.000), Holland 7.415.000 (7.710.000), Italien 9.590.000 (4.079.000), Norge 4.750.000 (1.414.000), Danmark 2.907.000 (1.669.000), Sverige 9.042.000 (6.455.000), Sovjetunionen 7.320.000 (2.992.000), Frankrike 39.277.000 (10.653.000), Storbritannien 58.534.000 (38.561.000), Tyskland 4.000.000

224:11

11 april 1940

(8.889.000), Kina 9.790.000 (3.9 milj.) samt Japan 15.193.000 (17.469.000).
Värdet av importen till Förenta staterna under februari 1940 uppgick till 199.776.000 dollar mot 158.072.000 under februari 1939.
(TT fr Havas)

Kinesisk framgång.

Officiellt meddelas i Chungking:
Det japanska motangreppet mot Wuyuan i västra delen av provinsen Suiyuan har brutit samman, och kineserna ha återtagit Funan 60 km sydväst om Nanning
(TT fr Chungking)

x

225:1

12 april 1940

Bomber över kung Haakon.

Det norska kungahusets och den norska regeringens tillfälliga högkvarter, Nybergsund, 17 km. norr om Elverum, blev 11/4 kl. halv 6 och halv 7 utsatt för ett terroranfall från 5 tyska bombplan, som fällde ett 30-tal min- och sprängbomber och ett stort antal brandbomber samt i systematiska låganfall läto kulsprutorna fullkomligt kamma igenom skogen utanför den lilla platsen, där de tyska flygarna visste,att Kung Haakon och kronprins Olav, de norska regeringsmedlemmarna samt största delen av den diplomatiska kåren i Norge försökte gömma sig i den meterdjupa snön bakom träd och stenar.

(Sv.D. fr Nybergsund)

Norskt försvar.

Från Elverum meddelas:

De tyska trupper som sökte tränga fram till Elverum ha kastats tillbaka vid Eidsvold. Den norska generalstaben organiserar nu försvaret över hela Östlandets inre. I Bergen har det norska försvaret nu organiserats, och anledning finns att tro, att de tyska trupperna icke skola lyckas rycka fram längre. Detsamma gäller Tröndelag. Oslofjordens yttre befästningar vid Bolerne höllo stånd så sent som på kvällen 10/4. Om träffningen mellan Elverum och Hamar meddelas, att de tyska trupper, som ryckte fram mot Elverum,stodo under ledning av flygattachén vid tyska legationen i Oslo. Avsikten var otvivelaktigt att överrumpla stortinget och regeringen. På denna tidpunkt var det norska försvaret här icke fullt organiserat. I all hast samlades emellertid en avdelning norska soldater, som förstärkts med militär-

225:2

12 april 1940

arbetare och medlemmar av skytteföreningarna i bygderna omkring samt några elever från krigsskolan. De utrustades med kulsprutor, som de delvis först måste lära sig sköta, och gingo i ställning bakom förskansningar på vägen. Då tyskarna kommo, mottogos de med kraftig eld från de norska trupperna och kastades tillbaka efter en halvtimmes strid. (TT fr Elverum)

Tysk krigsrapport. Tyska krigsmaktens överkommando meddelar: I Norge utbyggdes och utvidgades planmässigt de under 10/4 av de tyska trupperna nådda positionerna. Elverum, 25 km. öster om Hamar, besattes under förmiddagstimmarna 10/4. Alla befästningar i Oslofjorden äro i tyska händer. De ha bemannats och i likhet med övriga norska kustbefästningar inrättats för försvar. De norska militärmyndigheterna i Oslo ha förklarat sig beredda att taga aktiv del i luftskyddet mot engelska och franska flygare. (TT fr DNB)

Norska regeringen. Norges regering har utsänt följande meddelande: "Den norska regeringen måste efter tyskarnas angrepp på Norge fly från Oslo tillsammans med stortinget Regeringen har nu organiserat statens administration från sitt nya säte. Statstjänstemän som vilja vara lojala mot landets lagliga författning, storting och regering, böra förhålla sig avvaktande till dess närmare order ges. Regeringen gör uppmärksam på, att mobiliseringen fortsätter efter

225:3

12 april 1940

planen. De meddelanden som utsänts i Osloradion, vilken är i tyskarnas besittning, om att mobiliseringen upphävts och de värnpliktiga kunna resa hem igen, äro falska. I de områden av landet som tyskarna besatt synas en del tidningar användas till att sprida meddelanden på de tyska truppernas order."
(TT fr NTB)

Norsk överbefälhavare.

Till kommenderande general över de norska lantstridskrafterna har utnämnts generalinspektören för infanteriet överste Otto Ruge.
(Sv.D.)

Norsk överste arresterad.

Stortingspresidenten Hambro har varit i direkt kontakt med norska regeringen och norska myndigheter samt med de norska legationerna i Stockholm och Helsingfors och meddelar följande: Mobiliseringen av sjätte divisionen, d.v.s. i Nord-Norge, är genomförd enligt planerna. På en förfrågan från överbefälhavaren över Nord-Norge om han skulle söka samarbete med de engelska stridskrafterna har regeringen i natt svarat ja och givit honom instruktioner att ögonblickligen söka åstadkomma sådant samarbete. Då den kommenderande officeren i Narvik, överste Sundlo, som är en gammal vän till Quisling, utan instruktioner trätt i förbindelse med den tyska styrkan i Narvik, bemyndigade överbefälhavaren major Omdal att arrestera Sundlo och överta kommandot samt att stoppa varje tysk framryckning längs Narviksbanan med den bataljon från Trondheim som stod till majorens disposition.

(forts)

225:4

12 april 1940.

Till följd av överbefälhavarens order natten till 11 april genomförde majoren med hård beslutsamhet sin uppgift. Hans angrepp kom helt överraskande för tyskarna, som icke ens fingo tid till eldgivning, förrän de kastats tillbaka och en norsk försvarslinje etablerades bakom Djupviks station på Narviksbanan, där majoren väntade förstärkningar.

(DN)

Upprop från norska L.O.

Det norska arbetarpartiet och Arbetarnas fackliga landsorganisation ha 11/4 sänt ut följande upprop till det norska folket: "Vårt lands frihet och självständighet är i fara. Norge har angripits av Nazi-Tyskland. En liten flock äventyrare och landsförrädare under Quisling har slutit sig till fienden. En nazidiktatur i Norge skulle betyda att arbetarrörelsen blir krossad, det skulle betyda att hela folket förtryckes av ett barbariskt tyranni. Regeringen mottar från hela landet vittnesbörd om att arbetarklassen med begeistring sluter upp till landets försvar. Vi hoppas att alla norska kvinnor och män må sätta in sin kraft så att vi gemensamt kunna rädda Norges frihet och framtid. Vi uppmana alla förtroendemän inom arbetarrörelsen att i samarbete med andra lojala befolkningslager organisera arbetarnas insats i landets försvar. (TT fr Elverum)

225:5

12 april 1940

2 jagare sänkta. Genom åtgärder av den tyska sjökrigföringen ha natten till 11/4 i Västfjorden vid Narvik ytterligare två fientliga jagare sänkts. Härmed har antalet förlorade fientliga jagare utanför Narvik stigit till 6.
(TT fr DNB)

Flyg mot flotta. Vid spaningsflygningar stötte tyska bombplan på aftonen 11/4 över Nordsjön, 200 km nordväst om Trondheim, på fientliga sjöstridskrafter. De tyska flygplanen gingo omedelbart till angrepp. Ett hangarfartyg blev skadat av fullträffar av stor kaliber. Vidare skadades en kryssare.
(TT fr DNB)

Bornholm besatt. På eftermiddagen 10/4 besatte de tyska trupperna Bornholm utan intermezzon.
(TT fr Berlin)

Danska regeringen. De 10/4 utnämnda konsultativa ministrarna i Danmark ha detacherats vid de olika ministerierna på följande sätt: minister Kragh: lantbruksministeriet och undervisningsministeriet; minister Brorsen: försvarsministeriet och trafikministeriet; minister Hauch: inrikesministeriet och utrikesministeriet; minister Fibiger: kyrkoministeriet och socialministeriet; minister Hasle: justitieministeriet och finansministeriet; och minister Christmas Möller: handelsministeriet.
(TT fr Köpenhamn)

225:6

12 april 1940

Betalningsdekret i Danmark. Den tyske överkommendanten i Danmark har utfärdat följande förordning: De tyska trupperna använda som lagligt betalningsmedel Reichskreditkassenscheine (R.K.K.). Dessa pappersmynt ha samma kursvärde som inrikes tyska pengar. Omräkning i riksmark = två danska kronor. Alla tyska soldater skola för personliga förnödenheter erlägga kontant likvid. Vanliga inrikes tyska pengar få icke mottas från tyska soldater eller myndigheter. Blott i undantagsfall, då den militära situationen eller truppernas förplägnad så fordrar, kunna militära myndigheter avvika från grundsatsen om kontant likvid, och leveranser kunna krävas fullgjorda mot Empfangsbescheinigungen (mottagningsbevis). De utställda bevisen skola därefter inlösas snarast möjligt. (TT fr Köpenhamn)

Inga tyska krav mot Sverige. Enligt vad som meddelas från vederbörligt håll i Berlin äro rykten om att Tyskland skulle ha riktat en begäran till Sverige om att bevilja tyska trupper rätt till genommarsch fullständigt grundlösa.
(TT fr DNB)

Svensk minering. För att underlätta neutralitetsvaktens verksamhet utläggas minor vid västkusten inom svenskt inre territorialvatten längs en sträcka på 140 km. och innanför de yttersta skär som icke ständigt översköljas av havet.
(DN)

225:7

12 april 1940

Tal av Churchill. I underhuset förklarade marinminister Churchill 11/4 bl.a.: "Under många månader ha vi erhållit informationer om att ett stort antal tyska handelsfartyg utrustats som transportfartyg samt att en mängd småfartyg samlats i hamnar vid Östersjön och i Elbes mynning. Holland, Danmark, Norge och Sverige tycktes alla löpa lika stor risk att utsättas för ett plötsligt brutalt, nyckfullt och i varje fall oprovocerat angrepp. Vilket av dessa länder som skulle utväljas till det första offret och när det första slaget skulle utdelas kunde man endast komma med gissningar om. Den norska kustens säregna form bildar en korridor eller täckt väg, genom vilken neutral handel och tyska fartyg av alla slag - krigsfartyg och andra - kunde röra sig fram och tillbaka genom de allierades blockad inom Norges och Sveriges territorialvatten till dess de kommo under effektivt skydd av de tyska flygstyrkorna i Nordtyskland. Tillvaron av denna täckta väg har utgjort den största nackdel vi lidit och den största fördel Tyskland åtnjutit i sina ansträngningar att gäcka de allierades blockad.. Under detta krig beslöts det till sist - och våra skrupler ha vållat oss skada samtidigt som de gjort oss heder - att stoppa denna trafik och tvinga den att komma ut i öppna sjön. Det kan obestridligt bevisas ej blott att tyskarnas förberedelser gjorts nära en månad förut, utan också att

22518

12 april 1940

trupp- och fartygsrörelserna i verkligheten påbörjats innan de brittiska och franska minfälten utlagts...

Norges regering och folk stå i dag i vapen för att försvara sina hem och sitt land. Vi skola hjälpa dem efter bästa förmåga. Vi skola föra kriget gemensamt med dem och sluta fred först då deras rättigheter och frihet återställts. Deras stora, vida och bergiga land, som är sparsamt befolkat och kuperat, är fullt av positioner där fria män kunna söka skydd och strida. De böra vara i stånd att göra fortsatt kraftigt motstånd mot dem som önska underkuva dem. Denna norska episod är ett exempel för andra neutrala folk. Om norska regeringen icke varit så strikt och hård då det gällde att påtvinga oss sin neutralitet och lämna sin korridor öppen för de tyska operationerna, om den trätt i vänskaplig kontakt med oss skulle det ha varit mycket lätt att ge den ett mera passande understöd än som nu är möjligt. Jag är säker på att det förhållandet att Norge strikt iakttagit neutraliteten har varit en bidragande orsak till de lidanden som det nu utsättes för och till begränsningen i den hjälp som vi kunna lämna det och att detta skall bli föremål för överväganden från andra länder som i morgon, om en vecka eller om en månad kunna bli föremål för angrepp."

(forts)

225:9.

12 april 1940

Churchill meddelade om sjöstriderna, att endast ett fartyg hittills skadats vid anfallen mot Scapa Flow och att jagaren "Glowworm" sänkts vid striderna i Nordsjön. Han yttrade vidare: "När vi tala om att vi behärska havet, betyder detta icke att brittiska flottan och dess franske allierade behärskar varje del av havet samtidigt eller i varje ögonblick. Det betyder endast, att vi till slut kunna göra vår vilja gällande på varje område av havet som kan komma att väljas för operationer, och på så sätt kunna vi indirekt behärska varjö del av havet. Hitler har med sina tyskar upprättat stödjepunkter av olika styrka på många punkter längs norska kusten, och han slog ned det oförargliga kungadömet Danmark med ett enda hårt slag, men vi skola nu ta vad vi önska av denna norska kust med en väldig ökning och förbättring i vår blockads effektivitet. Vi ockupera också Färöarna, vilka tillhöra Danmark, och vilka beteckna en strategisk punkt av den största betydelse. Dess folk har visat sig mycket benäget att motta oss med varm tacksamhet. Vi skola skydda Färöarna för alla krigets lidanden och etablera oss där både med flott- och flygstyrkor tills det ögonblick kommer då de skola återlämnas till det befriade Danmark. Frågan om Island måste ytterligare övervägas. Island är så att säga en dansk dominion. Allt jag kan säga för ögonblicket är att några tyska fartyg icke ostraffat skola få lägga till där. Det är amiralitetets uppfattning att vi vunnit mycket på vad som hänt i Skandinavien och i de nordeuropeiska farvattnen ur strategisk och militär synpunkt. För min egen del anser jag, att Hitlers

225:10

12 april 1940

invasion i Skandinavien är ett lika stort strategiskt och politiskt missgrepp som Napoleon begick då han angrep Spanien. Hitler har nästan fördubblat den allierade blockadens effektivitet. Han har skaffat sig en hel rad förpliktelser på norska kusten, och för dessa måste han nu slåss, om så krävas hela sommaren, mot makter som äro i besittning av vida överlägsna flottstridskrafter och som kunna dirigera dem till stridsplatsen mycket lättare än han kan.

Alla måste erkänna den utomordentliga precisionen och hänsynslösheten i den handling, varmed hela tyska flottan sänts ut som om den blott vore ett värdelöst föremål som kunde kastas bort på en särskild operation. Vi och fransmännen äro mycket starkare än den tyska flottan. Vi ha tillräckliga styrkor för att kunna upprätthålla kontrollen av Medelhavet och samtidigt utföra våra operationer i Nordsjön. Den mycket mindre tyska flottan har lidit ytterst allvarliga förluster. De norska batterierna ha krävt sin tribut. 4 tyska kryssare ha sänkts - nästan hälften av deras totala styrka i kryssare före kriget och mycket mera av deras nuvarande styrka - och ett antal tyska jagare med ännu fler ubåtar ha borrats i sank, allt detta sedan 7 april. Den tyska flottan måste betraktas som allvarligt stympad i fråga om det utomordentligt betydelsefulla och oum-

225;12

22 april 1940

bärliga kryssarvapnet. Våra ubåtar ha krävt en dryg tribut av de tyska transport- och förrådsfartyg som gått upp till Skandinavien. Vi ha givit dem största möjliga handlingsfrihet i alla de fall då humaniteten icke kräver återhållsamhet. Alla tyska fartyg i Skagerak och Kattegatt skola sänkas, och nattetid skola alla fartyg sänkas när tillfälle härtill erbjudes." Churchill förklarade till slut: "Just den hänsynslöshet varmed Hitler och hans rådgivare satt den tyska flottans intressen på spel med alla de följder detta kan ha, gör att jag har en känsla av att dessa djärva och dyrbara operationer endast äro inledningen till mycket större händelser som förestå till lands. Vi ha förmodligen kommit till krigets första huvuddrabbning"... (TT fr London)

Rysk press om aktionen mot Norge och Danmark.

Tidningen Izvestija skriver 11/4 i sin ledare bl.a.: "Man måste framför allt konstatera att de tyska åtgärderna under nuvarande läge voro nödvändiga. Det står utom tvivel att de tyska truppernas aktion i Danmark och Norge framkallats av Englands och Frankrikes tidigare åtgärder. Narvik, Trondheim, Jylland och sundet mellan Sverige och Danmark i tyska händer förändrar i grund läget vid Nordsjön. De tyska styrkorna befinna sig härigenom i omedelbar närhet av Englands flottbaser och industriområden... Erfarenheten har visat att "absolut neutralitet" är en chimär, om verklig styrka att upprätthålla denna neutralitet saknas. De små staterna sakna just denna styrka." (TT fr Tass)

22[illegible]

12 april 1940

Betalningsspärr i USA för Norge och Danmark.

President Roosevelt har 11/4 förordnat med omedelbar verkan att alla valutatransaktioner med Danmark och Norge eller med medborgare från dessa stater skola inställas. Finansminister Morgenthau har befullmäktigats att kontrollera alla sådana transaktioner och inkomma med en redogörelse över norska och danska förmögenheter i USA. (UP fr Washington)

Skandinavien krigszon.

Roosevelt har undertecknat en proklamation, varigenom amerikanska fartyg förbjudas angöra hela Skandinavien samt några ryska hamnar i Norra ishavet såsom tillhöriga krigszonen. (UP fr Washington)

USA:s flygplansexport.

Amerikanska krigsdepartementet har banat väg för framtida leveranser i stor skala av militärflygplan till de allierade genom att för export frigetre av de senaste jaktplantyperna, Lockheed P-38, Bell B-39 och Curtiss P-40. (TT fr Reuter)

x

226:1

13 april 1940

Tal av P.A. Hansson.

Statsminister P.A. Hansson talade på aftonen 12/4 i radio: "Vårt fosterland upplever ånyo en prövningens stund, den kanske mest påfrestande på mera än ett århundrade," började statsministern. "Kriget har förts ända inpå våra gränser. Våra känslor för de skandinaviska broderfolken behöver jag i detta sammanhang icke tolka. Alla böra förstå att, trots vår egen fred, våra sinnen äro djupt skakade. Det gäller emellertid nu oss själva, våra möjligheter att bevara vår fred, frihet och ära. Sverige har hittills gjort allt som är rimligt för att upprätthålla sin från början proklamerade neutralitet. Sverige är fast beslutet att också i fortsättningen följa den strikta neutralitetens linje. Denna innebär, att vi åt alla håll måste förbehålla oss ett självständigt bedömande och ett självständigt handlande. Det är icke förenligt med strikt neutralitet att tillåta någon krigförande att utnyttja svenskt territorium för sina företag. Dess bättre ha icke några anspråk i sådant avseende blivit ställda på oss. Skulle sådana anspråk ställas måste de avvisas. Att upprätthålla neutraliteten betyder också att vid behov försvara densamma. För att vara förvissad om att Sverige skall kunna göra detta har regeringen måst under hela kriget upprätthålla en omfattande försvarsberedskap, anpassad efter vårt bedömande av behovet. Krigsskådeplatsens utsträckning till vår närhet har nödvändiggjort en ytterligare förstärkning av denna beredskap. Detta betyder ökat intrång i det normala livet, nya svårigheter för vårt näringsliv, för familjerna och för den enskilde. Jag vet, att dessa svå-

226:2

13 april 1940

righeter för många bli betydande och betungande. Men jag vet också att de komma att bäras med jämnmod, i medvetandet om att det är fosterlandets väl som kräver offer. Det är förklarligt att ovisshet och osäkerhet fresta på nerverna även hos ett så besinningsfullt folk som det svenska. Men i orostider är det dock mer än annars nödvändigt att bevara lugn och tillförsikt. Framför allt gäller det att hålla det fördärvliga ryktessmideriet tillbaka. Anmäl gärna till regeringen eller vederbörande myndighet sådant som ni finna misstänkt, men medverka icke till att utbreda allsköns gissningar och spekulationer. Varen förvissade om att vaksamheten och kontrollen nu ha särskilt skärpts, framför allt mot sådana element som kunna misstänkas vilja gå främmande ärenden och förråda landets intressen. Det är min förvissning att Sveriges folk är berett att bära tunga offer för sin fred och sin självbestämmingsrätt. Jag har också en fast förtröstan att vi genom enighet och beslutsamhet skola kunna lotsa vårt land genom svårigheterna. Skulle ofärden dock komma till våra landamären, skall förvisso det svenska folket visa sig mäktigt att värna det för oss dyrbaraste av allt, Sveriges frihet och oberoende." (DN)

226:3

13 april 1940

Mörkläggning i 6 län.

Mörkläggningsövning i Skåne utvidgades på kvällen 12/4 så att den nu omfattar Blekinge, Kristianstads, Hallands, Göteborgs och Bohus län, Malmöhus län enligt av länsstyrelsen tidigare utfärdade bestämmelser jämte Eslöv, Lund och Höör samt Älvsborgs län i vad avser sträckningen utmed Göta älv. (Sv.D.)

Norsk krigsrapport.

Överbefälhavaren för de norska stridskrafterna utfärdade 12/4 en kommuniké, vari det heter: De tyska trupperna ha besatt Oslo och de närmaste häradena. De norska trupperna befinna sig på en linje Mysen - Glomma - Öieren Romerike - Nitedal - Tyrifjorden - Vikesund. Tyska flyget har angripit Kongsvinger, Hamar, Elverum, Nybergsund i Trysil, Fredriksstad, Helgelandsmoen och Kjeller. En del hus ha satts i brand men för övrigt äro förlusterna mycket små. De tyska trupperna ha besatt Kristiansand, Stavanger, Bergen med omnejd, Agdenes, Trondheim och Vaernes. Resten av det sydliga Norge hålles av norrmännen. Tyskarna ha vidare besatt Narvik. Norrmännen hålla resten av hela Nordnorge. Under de sista timmarna ha tyskarna inte haft några nämnvärda framgångar men på flera ställen blivit tillbakaslagna. Våra trupper ha haft små förluster. Mobiliseringen fortsätter och tillströmningen av mobiliserade och frivilliga är överväldigande. Våra krigsfartyg och kustbefästningar ha tillfogat tyskarna svåra förluster. Slagskeppet "Gneisenau", 27.700 ton, har sänkts i Oslofjorden, vidare kryssaren "Emden", 5.400 ton, samt flera mindre fartyg. Vid Kristian-

226:4

13 april 1940

sand ha tyskarna förlorat kryssaren "Karlsruhe", 6.000 ton, och vid Stavanger har jagaren "Aeger" sänkt ett stort tyskt krigsfartyg. I Bergen har en kryssare sänkts. Flera av våra egna krigsfartyg ha sänkts. (Sv.D.)

Norskt motstånd. General Erichsen, chef för första divisionen med kvarter i Halden, rapporterade 12/4, att han brutit telefon- och telegraflinjen till Tyskland. Han har också låtit spränga den stora fördämningen vid Solbergfoss, så att Oslo hädanefter är utan krafttillförsel. Generalen meddelar, att strider pågå vid Fossum och Langenes bro. Broarna ha sprängts och det finns inga tyska trupper på östsidan av Glomma och Vorma. (TT fr NTB)

Kongsvingers kommendant avsatt. Kommendanten på Kongsvingers gamla fästning, generalmajor Hoch-Nielsen, har avsatts på grund av att han gått Quisling-regeringens ärenden och saboterat mobiliseringen. (TT fr Charlottenberg)

226:5

13 april 1940

Elverum i ruiner. Det bombangrepp som Elverum 11/4 utsattes för har haft de mest förödande verkningar. I det närmaste hela samhället har lagts i ruiner, och de få byggnader, som återstå ha raserats av lufttrycket. (DN fr Elverum)

Tyskarna vid Halden. Tyska trupper ha 12/4 landstigit nordväst om Halden och söder om Fredrikstad. (Sv.D. fr Strömstad)

Tysk krigsrapport. Tyska krigsmaktens överkommando meddelar: I Norge utvidgades 11/4 det område vid Narvik, som besatts av de tyska trupperna, och vidare ockuperades Elvenes. I trakten av Trondheim avvisades ett angrepp från engelska flygplan framgångsrikt. På eftermiddagen försökte lätta engelska sjöstridskrafter förgäves att intränga i Trondheimsfjorden. Ett samtidigt angrepp från engelska torpedflygplan blev utan varje som helst verkan. Vid Trondheim övertogos ytterligare norska kustbatterier och gjordes klara för försvar. (TT fr Berlin)

Koht till Sverige. Utrikesminister Koht har avrest på ett kort besök till Sverige. Ändamålet med resan är att organisera en del av den norska utrikestjänsten. (DN)

226:6

13 april 1940

Det danska motståndet.

Danska försvarsministern har anmodat Ritzaus Bureau att meddela följande: I enlighet med de av regeringen lämnade allmänna direktiven gjorde danska trupperna motstånd mot de tyska truppernas inmarsch tisdagsmorgonen 9/4 omkring kl. 4.30. Härvid utspunno sig strider i Sönderjylland vid Søgaard Aabenraa, Tønder och Haderslev samt vid Amalienborgs slott i Köpenhamn. Vaerløse flygplats blev beskjuten från luften, och ett danskt flygplan sköts ned. Sedan det vid konferensen på Amalienborg kl. 6 beslutats, att motståndet skulle upphöra, utsändes order att inställa striderna, vilket också skedde efter hand som orderna nådde fram. De danska truppernas förluster under dessa strider ha preliminärt beräknats till 12 döda och 29 sårade. (TT fr Köpenhamn)

Upprop från Stauning.

12/4 utfärdade danska statsministern till befolkningen ett upprop som riktade sig mot att civilbefolkningen uppträtt ovänligt mot militärpersoner under förmenande att de svikit sin plikt. I uppropet framhålles att något skäl till förebråelser mot militären icke föreligger, då avgörandena träffats av konungen och regeringens medlemmar. Det måste nu för envar gälla att inordna landet under de nya förhållandena.

(TT fr Köpenhamn)

226:7

13 april 1940

<u>Mötesförbud i Danmark.</u>

Polisdistrikten över hela Danmark utfärdade 12/4 allmänt förbud tills vidare mot alla offentliga möten med undantag av gudstjänster och möten i kyrkor. Förbudet gäller möten såväl inomhus som i det fria, demonstrationer av alla slag och folksamlingar. (TT fr Köpenhamn)

<u>Minfält vid Nordens kuster.</u>

Brittiska amiralitetet har sänt ut meddelande om ett nytt, jättelikt minfält i Nordsjön, Skagerak och Kattegatt, som sträcker sig ända fram till Sveriges territorialgräns, men inte innanför den. I London anser man att detta minfält är det största som någonsin utlagts. Det avser tydligen att helt spärra passagen mellan Tyskland och Danmark å ena sidan och Norge å den andra, samtidigt som Tysklands förbindelse med Nordsjön skall avskäras helt och hållet. De allierades nya minfält börjar vid en punkt utanför holländska kusten i närheten av Terschelling och sträcker sig till en punkt 60 sjömil sydväst om Bergen. Minfältet breder därefter ut sig åt öster i hela Nordsjön fram till danska kusten och in i Skagerak ner till ungefär Aalborgs breddgrad. Dess sydligaste del ute i Nordsjön täcker, enligt vad som påpekas i London, varje utfart från Sylt och Tyska bukten. Det går ingenstans in på svenskt eller holländskt territorialvatten, men löper däremot ända intill kusterna av Tyskland, Danmark och Norge.

(DN fr London)

226:8

13 april 1940

<u>Tysk järnvägsstation bombarderad.</u>

I Berlin meddelas 12/4:
Engelska flygplan ha med bomber angripit en mindre järnvägsstation i Schleswig-Holstein. Den avsedda verkan var ringa. Det är det första fallet under kriget, då fientliga flygare angripit en tysk trafikanläggning. Skulle det genom upprepningar av ett liknande försök visa sig att det varit fråga om en planmässig aktion, uppstår för Tyskland ett helt nytt sakläge i luftkrigföringen mot England. (TT fr DNB)

En högre tjänsteman i brittiska flygministeriet har förklarat, att det icke finns någon som helst sanning i det tyska påståendet att brittiska flygplan bombarderat en liten järnvägsstation i Schleswig-Holstein.
(TT fr Reuter)

<u>Tysk offensiv väntas.</u>

Flera franska militära experter anse, att ett tyskt försök att genombryta franska fronten är nära förestående och kombinerat måhända med ett försök att tränga fram genom Holland och Belgien. Stora trupprörelser uppges pågå bakom Siegfriedlinjen. (Sv.D. fr Paris)

<u>Turkiets försvar.</u>

Turkiska regeringen har beslutat öka anslagen till försvaret med ytterligare 18 milj. turkiska pund. De nya försvarsanslagen uppgå nu sammanlagt till 70 milj. turkiska pund. 2 nya infanteri- och 9 artilleriregementen skola uppsättas. (TT fr Stefani)

x

227:1

14 april 1940

Budskap från kung George.

Konung George har sänt följande telegram till konungen av Norge:"I denna kritiska stund, då Tyskland genom en hänsynslös och överlagd handling fört kriget in i edert land, önskar jag till eders majestät framföra uttrycken av min och hela det brittiska statsförbundets djupa beundran för den värdighet, det mod och den ihärdighet, som visats av eders majestät och edert folk. I djup sympati med Norge i dess prövnings stund försäkrar jag eders majestät att min regering i fullständigt samarbete med den franska regeringen bringar Norge all den hjälp det står i dess förmåga att ge, på det att de allierade styrkorna, kämpande sida vid sida med de norska, må visa, att detta Tysklands senaste övervåld varit lika dumdristigt som skändligt."
(TT fr London)

Upprop av Falkenhorst.

General von Falkenhorst, befälhavaren över de tyska stridskrafterna i Norge, har riktat ett upprop till det norska folket och vänder sig särskilt till det norska kungahuset. Han redogör inledningsvis för anledningen till den tyska ockupationen av Norge och förklarar,att Tyskland vill skona Norges folk från kriget. Om norrmännen bjuda motstånd, kommer den tyska krigsmakten att gå fram skoningslöst. Ståndrätt skall införas, och norrmän som göra motstånd skola dömas till döden, likaså om de understödja den "förutvarande" regeringens mobiliseringsorder, sprida falska rykten, om de som civilpersoner anträffas med vapen i hand, anställa sabotage, vålla svå-

227:2

14 april 1940

righeter för den tyska framryckningen eller använda stridsmetoder som äro folkrättsstridiga (dumdum). Den systemförändring som skall genomföras skall ske inom konstitutionella råmärken i samarbete med konungen. Uppropet slutar med att uppmana konungen och kronprinsparet att vända tillbaka till Oslo, ty "högre ting än bokstaven" böra i detta sammanhang få tala.
(DN fr Oslo)

Tyskarna vid svenska gränsen. De tyska trupperna ha nått svenska gränsen i det de 13/4 ockuperade Halden. Staden gav sig utan strid, då de norska styrkorna dragit sig ur den med alla sina förråd. Även Fredrikstad och Sarpsborg äro i tyskarnas händer.
(DN)

Riksgränsbanan avbruten. Riksgränsbanan till Narvik har avbrutits på norsk sida, ca. 20 km från svenska gränsen, där en större bro sprängts. Intet trafikutbyte förekommer, och telefonförbindelserna med Narvik äro avbrutna.
(DN)

Tyska trupperna i Norge. Enligt officiella tyska meddelanden ha de tyska trupperna besatt Oslo med omnejd samt ett halvt dussin av landets viktigaste hamnar. Dessa hamnar äro Arendal, Kristiansand, Egersund, Stavanger, Bergen, Trondheim, Evenes och Narvik. I Berlin förklaras, att flera divisioner på sammanlagt minst

227:3

14 april 1940

100.000 man ha satts in i striderna i Norge. Trots att den norska kusten varit relativt starkt befäst, ha de tyska trupperna endast lidit ringa förluster. (UP fr Berlin)

Norska flottan. Den tyska flottan har övertagit de norska krigsfartyg, som påträffats i de besatta norska hamnarna, och låtit dem träda i tjänst med tysk besättning. (TT fr DNB)

Tyska jagare sänkta. Enligt ett officiellt meddelande från engelska amiralitetet sänktes 13/4 7 tyska jagare i Narvikfjorden efter strid med brittiska jagare tillhörande andra flottiljen, som sedan 10/4 blockerat fjorden. Tre brittiska jagare skadades, dock icke allvarligt. (TT fr London)

Engelska ubåtar sänkta. Vid övervakningen av Nordsjön överraskade tyska bombplan 13/4 2 brittiska undervattensbåtar i övervattensläge. Båda ubåtarna angrepos med flera bomber och sänktes genom fullträffar. (TT fr DNB)

Islands beslut godkänt i Danmark. Danske konungen och regeringen ha godkänt Islands beslut med anledning av den tyska invasionen. (TT fr Köpenhamn)

227:4
14 april 1940

Luftangreppen i Finland.

Chefen för befolkningsskyddet, generallöjtnant Sihvo, har framlagt en sammanställning av de från de olika länen ingångna beräkningarna angående luftangreppen i Finland under kriget med Sovjetunionen. Av denna sammanställning framgår att antalet fientliga flygplan som deltogo i bombardemangen bakom fronten utgjorde 14.640, vilka företogo 2.075 olika luftangrepp mot 516 olika orter, varvid c:a 100.000 bomber fälldes. Störst var antalet bombarderade orter i Nylands län, där 6.860 bomber fälldes mot 134 orter. På Åland bombarderades 10 orter, varvid 388 bomber fälldes. Dessutom besköts civilbefolkningen eller dess bostäder i 688 olika fall med kulsprutor. Luftbombardemangen krävde bland civilbefolkningen 640 dödsoffer, varjämte 538 personer blevo svårt och omkring 10.000 lätt sårade. Fienden anställde ganska ansenliga materiella skador, Inom det fredliga hemmaområdet förstördes 929 byggnader, och 3.175 skadades. Inom detta område utgjorde skadornas materiella värde 1.330 milj. mark. Denna summa innefattar icke försvarsväsendets och järnvägarnas skador. Av städerna ledo Åbo och Tammerfors mest av bombardemangen, men med hänsyn till orternas storlek äro Riihimäkis och S:t Michels skador ansenligast.

(TT fr FNB)

227:5

14 april 1940

Posten kontrolleras. Engelska kontrabandkontrollen har fått anvisning att kontrollen skall utvidgas att gälla all post från Tysklands neutrala grannar till Nord- och Sydamerika. All sådan post skall beslagtas och undersökas.
(UP fr London)

Bulgarisk budget. Det bulgariska budgetförslaget 1940-1941 slutar på 10,5 miljarder leva på utgiftssidan. Till försvaret beräknas 2,5 miljarder samt 0,5 miljard för materielanskaffningar. (TT fr DNB)

Roosevelt om invasionen i Danmark och Norge. President Roosevelt gjorde 13/4 ett uttalande angående den tyska invasionen i Danmark och Norge. Han yttrade bl.a.: "Förenta staternas regering har beträffande tidigare invasioner på senaste tiden kraftigt givit uttryck åt sitt ogillande av dylikt olagligt utövande av våld. Den upprepar nu med oförminskat eftertryck sin synpunkt sådan den uttryckts vid dessa tillfällen."
(TT fr Washington)

Flygplansbeställningar i USA. Storbritannien och Frankrike ha av det amerikanska krigsdepartementet erhållit officiellt tillstånd att placera beställningar på den nya modellen av det tvåmotoriga Douglasbombplanet, som kan uppnå en maximihastighet på nära 680 km i timmen. Detta plan torde vara det snabbaste i sitt slag i världen. (TT fr Reuter)

x

228:1

15 april 1940

Svenskar hindras resa hem. Tyskland har 14/4 spärrat utresa för svenskar från Sassnitz till Trelleborg. (Sv.D. fr Berlin)

Tyskt flyg över Uddevalla. Ett tremotorigt krigsflygplan, som av den svenska neutralitetsvakten konstaterades icke vara svenskt, flög 14/4 in över Uddevalla. Planet varnades flera gånger med varningsskott. Då det likväl fortsatte över Bohusläns regementes kasern, nedsköts det med skarpa skott. Efter haveriet konstaterades, att planet var tyskt. (DN)

Norska flyktingar. Norska väpnade styrkor om tillhopa inemot 3.000 man jämte ett antal civilpersoner ha 14/4 överskridit gränsen till Sverige, bl.a. vid Kornsjö och i trakten av Årjäng. De förstnämnda ha tagits i förvar, avväpnats och komma att interneras. (Sv.D.)

Upprop av Kung Haakon. Kung Haakon har utfärdat ett upprop till norska folket, vari det heter: "I denna prövningstid, den svåraste som mitt folk och land upplevat på över 100 år, riktar jag en enträgen maning till alla norska män och kvinnor att göra allt vad var och en förmår och kan för att rädda friheten och självständigheten för vårt kära fosterland. Vårt land har utsatts för ett blixtangrepp från en nation som vi alltid stått i vänskapliga förbindelser med. Denne mäktige motståndare har ej ryggat tillbaka för bombardemang

228:2

15 april 1940

mot den fredliga befolkningen i stad och på land. Kvinnor och barn utsättas för död och omänskliga lidanden. Ställningen är den att jag icke idag kan meddela er var i Norge jag, kronprinsen och regeringen vistas. Den tyska härsmakten har nämligen företagit ett våldsamt angrepp på oss då vi uppehöllo oss på en liten obefäst och oskyddad plats. Sprängbomber, brandbomber och kulspruteeld användes mot den civila befolkningen och mot oss på det hänsynslösaste och brutalaste sätt. Angriparna kunde blott ha en avsikt, nämligen att genast tillintetgöra oss alla som voro församlade för att avgöra frågor till Norges bästa. Jag tackar dem som idag tillsammans med mig och regeringen stå på post i kampen för Norges självständighet och frihet. Jag ber er alla minnas dem som ha satt livet till för fäderneslandets lycka. Gud bevare Norge. Haakon."

(DN)

Upprop av Berggrav.

Biskop Berggrav utfärdade 14/4 ett upprop till norrmännen i de av tyskarna ockuperade områdena. I uppropet förklaras, att det 14/4 hade ställts i utsikt vissa möjligheter att ordna en laglig styrelse och en norsk förvaltningsapparat inom de ockuperade områdena. "Det är", förklarar biskopen vidare, "av stor betydelse att från befolkningens sida icke företas något som kan bringa en sådan ordning i fara." I detta upprop har fylkesman

228:3

15 april 1940

Christiansson för Oslo och Akers fylken instämt! Ett stort antal norska industrimän och kulturpersonligheter ha även riktat en hemställan till den norska befolkningen att på allt sätt understödja upprättandet av fredliga förhållanden inom de ockuperade områdena. (DN fr Uddevalla)

Norsk krigsrapport.

Norska härens överkommando meddelar 14/4: Vid fronten Östfold och Akershus var ställningen 13/4 i stort sett oförändrad. De norska avdelningarna ha hållit sina ställningar. Vid Minnesund ha våra trupper hejdat några grupper jämnstarka tyska avdelningar. På Ringerike drogo sig våra trupper tillbaka från Hönefoss och kämpade natten till 14/4 mot tyska trupper mellan Hönefoss och Jevnaker. I Buskeryd och Västfold besatte tyskarna Kongsberg och Larvik. På Sörlandet besatte de Evje i Setesdal. På Vestlandet, i Tröndelag och i Nordnorge är ställningen i stort sett oförändrad. Tyskt flyg har fört trupper från Oslo till Tröndelag. Svenska och finska frivilliga ha anlänt till Norge och insatts vid fronten.

(TT fr NTB)

Tysk krigsrapport.

Tyska krigsmaktens överkommando meddelar:Tunga sjöstridskrafter tryggade under flera dagars operationer landsättningen av tyska trupper i de norska hamnarna. De avvisade 9/4 angrepp av tunga brittiska sjöstridskrafter

vid vilket den brittiska slagkryssaren "Renown" skadades. Våra tunga sjöstridskrafter äro oskadade. En tysk ubåt har norr om Shetlandsöarna torpederat en kryssare av Glasgow-klassen. Ubåtsjaktförband förstörde i Skagerak 3 fientliga ubåtar. Brittiska flygangrepp riktades 13/4 mot Narvik, Stavanger och Bergen. (TT fr DNB)

<u>Danska kusten befästes.</u> Till skydd mot eventuella fientliga landstigningsförsök ha de viktigaste punkterna på kusten i Nordjylland besatts och tryggats. Vidare ha på flera ställen tungt artilleri bragts i ställning. (TT fr DNB)

<u>Minor i Östersjön.</u> Brittiska amiralitetet meddelade 14/4, att minor utlagts i Östersjön och tillfartslederna till detta hav. Det nya minfältet täcker hela södra delen av Östersjön med undantag för de svenska territorialvattnen och sträcker sig norr ut till en punkt omkring 12 sjömil söder om Memel. Det utgår från det minfält som redan lagts i Skagerak och Kattegatt, fortsätter ned genom Bälten och går runt de danska öarna till Östersjön.
(TT fr London)

<u>Italienarna förberedas.</u> I en radioutsändning 14/4, som var speciellt avsedd för de italienska trupperna, kommenterade speakern i Romradion händelserna i Skandinavien. Han förklarade bl.a., att italienarna icke böra låta invagga sig i illusionen att deras land allt framgent skall kunna hålla sig utanför konflikten.
(TT fr Havas) x

229:1

16 april 1940

Norska regeringen om tyska aktionen.

Norska regeringen har offentliggjort en översikt över händelserna kring krigsutbrottet och innehållet i de tyska kraven, framförda i 12 punkter, som förelades landets regering till ytterst snabbt avgörande.

9/4 kom tyske ministern i Oslo kl. 5 på morgonen till utrikesdepartementet och framförde till utrikesminister Koht en rad krav från sin regering. Redan flera timmar innan dessa krav framfördes hade den tyska krigsmakten begått överfall på Norge. Omkring midnatt meddelades, att främmande krigsfartyg passerade Faerder vid Oslofjorden, och tre kvarts timme senare kom meddelandet att skottväxling förekommit mellan dessa krigsfartyg och de norska befästningarna på Bolaerne och Rauer. Omkring kl. 2 på morgonen rapporterades att fem stora tyska krigsfartyg passerade Bergens yttre befästningar. Kl. halv 4 meddelades att två krigsfartyg gått förbi Agdenes vid Trondheimsfjorden. Vid samma tid hade de krigsfartyg som kommit in i Oslofjorden - fyra större och en del smärre fartyg - nått fram till Tiltvedt, och strax efteråt började striden mellan dessa och Oscarsborg. Striden var således redan i full gång, och den började även en stund senare utanför Bergen. Det var vid denna tidpunkt den tyske ministern i Oslo som nämnt framförde sina krav till norska regeringen. Han överlämnade till norske utrikesministern ett memorandum med motivering av den tyska aktionen. (forts.)

229:2

16 april 1940

I ett tillägg till detta memorandum följde en s.k. "förteckning" innehållande en lista på de aktioner som den tyska regeringen önskade att den norska regeringen skulle företa. Denna upptog följande punkter: 1) Regeringen skulle utfärda ett upprop till folket och armén om att avstå från allt motstånd mot de tyska trupperna när de besatte landet. 2) Regeringen skulle ge den norska armén order om att uppta förbindelse med de framryckande tyska trupperna och ingå erforderliga avtal om lojalt samarbete med de tyska befälhavarna. De norska trupperna skulle få behålla sina vapen så vitt deras uppträdande medgav detta. Till tecken på samarbetsvilja skulle man på alla militära anläggningar som de tyska trupperna närmade sig hissa vit parlamentärflagga bredvid nationalflaggan. Vidare skulle förbindelsekommandon sändas: a) till befälhavaren för de tyska trupper som ryckte in i huvudstaden (officerare från armén, marinen och flygvapnet) samt b) till de lokala truppbefälhavarna. Å andra sidan skulle den tyske befälhavaren sända förbindelseofficerare till de norska överbefälhavarna. Förbindelsekommandonas uppgift skulle vara att trygga ett friktionsfritt samarbete och förhindra sammanstötningar mellan tyska och norska trupper. 3) De militära inrättningar och anläggningar som de tyska trupperna skulle behöva för att trygga Norge mot den yttre fienden, speciellt kustbefästningarna, skulle överlämnas i oskadat skick. 4) Detaljerade dokument om minspärrar som eventuellt utlagts av norska regeringen skulle ställas till förfogande.

229:3

16 april 1940

5) Fullständig mörkläggning av norskt territorium skulle med hänsyn till luftskyddet företas från och med aftonen den första ockupationsdagen. 6) Driften av kommunikationsmedel, samfärdsleder, telefon och telegraf skulle upprätthållas i oinskränkt omfattning. Kommunikationsmedlen (järnvägarna, den inhemska sjöfarten och kustfarten) samt telefon- och telegrafcentralerna skulle ställas till de tyska ockupationstruppernas förfogande i den utsträckning detta blev nödvändigt för de tyska truppernas uppgifter och för deras förplägnad. 7) Det skulle vara förbjudet för krigs- och handelsfartyg att gå till utlandet, och inga flygplan skulle få starta, men sjöfart till tyska hamnar och neutrala Östersjöhamnar kunde senare tillåtas. 8) Norska lotsar skulle få instruktioner att fortsätta sin tjänstgöring i enlighet med de tyska myndigheternas krav, och fyrväsendet vid den norska kusten skulle rätta sig efter instruktioner från de tyska myndigheterna. 9) Väderlekstjänsten skulle upprätthållas och ställas till förfogande för den tyska ockupationsarmén, men offentliga väderleksrapporter skulle inställas. All telefon-, telegraf- och posttrafik till utlandet skulle spärras. Telefon-, telegraf- och posttrafiken med Östersjöstaterna skulle inskränkas till vissa förbindelser och övervakas enligt begäran från överbefälet för ockupationstrupperna. 10) Pressen och radiostationerna skulle få instruktioner att publicera militära underrättelser i samförstånd med de tyska armémyn-

digheterna, och alla radiostationer skulle ställas till förfogande för kungörelser från de tyska befälhavarna. 11) Utförselförbud skulle införas för krigsmateriel från Norge till utlandet. 12) Återgivande av alla de upprop och instruktioner som på grundval av ovanstående punkter komme att utfärdas skulle, för så vitt trådlösa telegram användes, endast sändas i chiffer enligt en kod som Tysklands motståndare icke kände till. Kommendanten för ockupationstrupperna skulle avgöra om offentliga utsändningar över radiostationer kunde tillåtas.

Då utrikesministern läst igenom hela detta tyska memorandum med de tillfogade speciella kraven förklarade han att ministern naturligtvis måste förstå att ett så viktigt avgörande som det här gällde kunde han icke fatta ensam på egen hand, utan att han måste framlägga saken i detalj för regeringen. Ministern svarade, att det var i högsta grad brådskande att få angelägenheten avgjord, eftersom den tyska aktionen redan var så långt framskriden att de tyska kraven ögonblickligen måste uppfyllas om den skulle inställas. Han nämnde, att den tyska flottan fått order om att besätta de olika städerna före kl. 9 eller 10 på morgonen. Utrikesministern sade, att det icke skulle ta lång tid att få reda på regeringens ståndpunkt, eftersom den redan var församlad i utrikesdepartementet. Den hade varit samlad hela natten sedan angreppet inletts. Ministern gick då med på att frågan skulle framläggas för regeringen, men påminde om att stor skyndsamhet var av nöden. (forts.)

229:5

16 april 1940

Då utrikesministern underrättat regeringen om innehållet i de tyska förslagen eller kraven intog regeringen mycket snabbt den ståndpunkten att ett självständigt land icke kunde gå med på sådana krav. Utrikesministern meddelade därpå den tyske ministern detta svar och erinrade om vad den tyske rikskanslern nyligen hade yttrat att ett folk som ödmjukt böjer rygg för våld utan att göra det ringaste motstånd icke förtjänar att leva. Och vi skola, sade utrikesministern, bevara och värna vår självständighet.
Därmed hade avgörandet alltså träffats, och det tyska anfallet genomfördes under loppet av de närmaste timmarna. Stortinget sammanträdde i Hamar samma dag och fick då meddelande om allt som försiggått. Regeringen meddelade stortinget att den ställde sina platser till stortingets och konungens förfogande. Men stortinget beslöt enhälligt anmoda regeringen om att kvarstå. Den fick samtidigt fullmakt att komplettera sig med tre konsultativa statsråd. Förhandlingarna avbrötos på kvällen vid meddelandet om att en tysk militäravdelning var på väg mot Hamar, och stortinget flyttade då till Elverum. Här kom telegram med fråga om konungen ville ta emot minister Bräuer i audiens för att dryfta vissa förslag. Ministern förklarade sig vara villig att komma antingen redan på natten eller nästa dag. Med anledning härav beslöt stortinget tillsätta en förhandlingsdelegation, som eventuellt kunde med den tyske ministern dryfta de för-

229:6

16 april 1940

slag han kunde framlägga. Till medlemmar av denna delegation utnämndes utrikesminister Koht och stortingsmedlemmarna Ivar Lykke, Joh. Ludw. Mowinckel och Jon Sundby. Därmed avslutade stortinget sina förhandlingar, och stortingsmedelommarna avreste. Tyske ministern hade fått meddelande att konungen kunde ta emot honom 10/4 kl. 11. Av olika skäl kom ministern emellertid icke fram till Elverum förrän kl. 15.

Vid det samtal som därefter följde, först mellan konungen och tyske ministern, därefter mellan dessa två i närvaro av utrikesministern, förklarade den tyske ministern, att situationen nu blivit så förändrad, att tyska regeringen icke längre kunde nöja sig med de krav som framförts i memorandum föregående dag. Tyska regeringen måste nu kräva, att det i Norge tillsattes en annan regering, som den hade förtroende för, så att det kunde bli ett vänskapligt samarbete mellan Norge och Tyskland. Med hänsyn till innehållet i själva memorandum förklarade ministern, att man också i denna punkt skulle bli tvungen att vidta en del förändringar. Men förutsättningen för en uppgörelse över huvud taget var bildandet av den nya regeringen, och den tyska regeringen krävde att konungen skulle utnämna major Quisling till regeringschef och till statsråd vid hans sida de män som han hade kungjort som sin regering, möjligen likväl kompletterad med några få andra personer. Konungen förklarade i samråd med utrikes-

ministern, att han icke kunde utnämna någon regering som icke hade det norska folkets förtroende. Vid flera val hade det fullständigt klargjorts att major Quisling icke hade tillräckligt förtroende hos folket. Hans regering i Norge skulle bara bli en ny regering Kuusinen. Utrikesministern upplyste tyske ministern om att regeringen Nygaardsvold förklarat sig fullt villig att avgå, och han frågade om tyska regeringen icke kunde tänka sig att det bildades en vänskaplig regering som kunde samarbeta med Tyskland och som bestod av andra personer än dem som nämnts. Tyske ministern förklarade, att frågan om vilka män som skulle sitta i regeringen tillsammans med Quisling kunde bli föremål för diskussion. Men det hade beslutats av ledaren och rikskanslern att Quisling skulle vara den som stod i spetsen för regeringen. Konungen förklarade då till slut, att han skulle förelägga sin lagliga regering ärendet och att han måste vänta att ge slutgiltigt svar till dess detta skett. Tyske ministern underströk, att det hastade mycket att få till stånd ett avgörande, och det överenskoms, att då han reste söder ut skulle han kunna telefonera till utrikesministern från Eidsvold, då man vid den tiden kunde räkna med att konungen fått samråda med sin regering.

Några timmar senare på kvällen fick den tyske ministern på detta sätt svaret, vilket gick ut på att konungen icke kunde utnämna en regering

229:8

16 april 1940

Quisling. Tyske ministern frågade om detta betydde, att det norska motståndet mot den tyska framryckningen skulle fortsättas, och utrikesministern svarade: 'Ja, så länge det någonsin blir möjligt.' Samma kväll antog regeringen det upprop till det norska folket som utfärdades nästa morgon och började organisera det militära motståndet mot anfallet."
(DN fr Norge)

<u>Luftskydds-tillstånd i Sverige.</u>

Svenska regeringen har förordnat att det anbefallda luftskyddstillståndet fr.o.m. 16/4 kl. 12 skall utvidgas att omfatta, beträffande riket i dess helhet, att planerna för luftskyddet verkställas i vad de avse alarmering samt inrättande av luftskyddscentraler, skyddsrum, skyddsvärn och skärmskydd. Beträffande Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs och Värmlands län ävensom Karlskoga stad samt Karlskoga, Fjugesta och Svartå landsfiskalsdistrikt av Örebro län skall luftskyddstillståndet dessutom omfatta att planerna för luftskyddet jämväl verkställas i vad de avse mörkläggning och övriga orienteringsförsvårande åtgärder. (DN)

<u>Norska plan till Sverige.</u>

15/4 har ett antal norska krigsflygplan landat på skilda platser i Dalarna. Maskinerna ha omhändertagits och besättningen internerats.
(Sv.D.)

229:9

16 april 1940

Rysk ersättning för Pajala. Överenskommelse om ersättning för de skador, som uppkommo vid bombfällningen mot Pajala, har träffats mellan svenska och sovjetryska regeringarna. I enlighet härmed skall sovjetryska regeringen erlägga 40.000 kr. (TT)

Budskap från Lebrun. Franske presidenten Lebrun har tillställt konung Haakon ett sympatitelegram, vari det heter: "Norge kan vara försäkrat om att Frankrike i fullt samförstånd med sina allierade skall på alla områden och med alla medel i sin makt lämna den mest fullständiga och effektiva hjälp för att genom en seger trygga rätten samt landets oberoende och frihet." (TT fr Paris)

Quisling avgår. På kvällen 15/4 tillkännagavs, att Vidkun Quisling avgått och efterträtts av fylkesmannen i Oslo och Aker Ingolf Elster Christensen. Quisling skall bli chef för demobiliseringen. De förhandlingar som biskop Berggrav och fylkesman Christensen uppgåvo pågå mellan ledande norrmän i de ockuperade områdena och det tyska militärkommandot i Norge, synas nu ha lett till resultat. Ett administrationsråd har bildats för att få igång det normala livet i Oslo. (DN fr Oslo)

229:10

16 april 1940

<u>Fallskärmstrupper i Dombås.</u>	Den norska regeringens radiosändare meddelar, att tyska fallskärmstrupper 14/4 nersläppts vid Dombås. De ha oskadliggjorts. (DN)
<u>Brittisk landstigning i Norge.</u>	En gemensam kommuniké från brittiska amiralitetet och krigsministeriet meddelar: Brittiska styrkor ha nu landstigit på flera ställen i Norge. (TT fr London)
<u>Berlin om landstigningen.</u>	Beträffande de engelska uppgifterna att engelsmän skulle ha landsatts på enstaka punkter av den norska kusten meddelas i Berlin, att ingen engelsman beträtt norsk mark i de orter och områden, som besatts av tyska trupper. Narvik är nu som förut i tysk hand. (TT fr DNB)
<u>Ubåtar sänkta.</u>	De tyska stridskrafterna i Nordsjön sänkte 13-14 april 7 fientliga ubåtar. (TT fr DNB)
<u>Upprop av Stauning.</u>	Statsminister Stauning utsände 15/4 ett upprop som på kvällen upplästes i radio. Han hänvisade till att det tillstånd vari landet kommit dragit med sig hittills okända förhållanden för det danska folket. Det gällde i främsta rummet för den enskilde medborgaren att iaktta tystnad om den tyska försvarsmakten. Den som handlar annorlunda kan ådra både sig själv och landet stor skada. (TT fr Köpenhamn)

229:11

16 april 1940

USA och Danmark. Den danske ministern i Washington, Henrik Kauffman, har proklamerat sig som representant för ett fritt Danmark och den amerikanska regeringen erkänner honom som dansk representant i Washington. Den har vidare förklarat sig icke ämna erkänna någon annan, även om en sådan utsändes från Danmark, försedd med danske kungens fullmakt och detta kommer att gälla så länge Danmark är besatt av tyskarna. (Sv.D. fr London)

Japan och Nederländska Indien. Japanske utrikesministern Arita tillfrågades 15/4 av pressens representanter om Japans hållning i händelse Nederländerna komme att ryckas med i det europeiska kriget. Arita svarade, att japanska regeringen icke kunde annat än med största uppmärksamhet följa varje utveckling i det europeiska kriget, som kunde få återverkningar på Nederländska Indiens ställning. (TT fr Reuter)

x

230:1

17 april 1940

Upprop från Ruge. Kommenderande norske generalen Otto Ruge har utsänt ett upprop, vari bl.a. säges: "Kriget har nu pågått i åtta dagar. Vi blevo överrumplade och därför såg det i början förvirrat ut. Nu börja vi emellertid att få ordning på förhållandena både vid fronten och bakom denna... Vi ha tagit många hårda törnar, och vi måste vara förberedda på flera, men vi komma icke längre att kämpa ensamma. England och Frankrike skola ingripa. Engelska trupper befinna sig redan i landet. Vår uppgift är att hålla det hela igång, till dess hjälpen blir effektiv, organisera oss och samla våra trupper..." (TT fr NTB)

Norsk krigsrapport 15/4 utsände norska härens överkommando en kommuniké, vari bl.a. meddelas: I Östfold ha de norska trupperna i dagarna angripits av starka tyska avdelningar och ha dragit sig tillbaka öster ut. Fossumavsnittets fästning är fortfarande intakt. Norska trupper äro i strid väster om Kongsvinger vid Mjösa och Randsfjordens södra del och Hakadal. I Nordnorge landsattes 14/4 brittiska trupper, som ha satt sig i förbindelse med de norska trupperna. (TT fr NTB)

230:2

17 april 1940

<u>Proklamation om administrationsrådet i Oslo.</u>

En proklamation som presidenten i Norges högsta domstol Paal Berg utsänt, är av följande lydelse: " Då de tyska stridskrafterna ockuperat vissa delar av Norge och därigenom gjort det omöjligt för den norska regeringen att upprätthålla den administrativa förvaltningen i dessa landsdelar, har den norska högsta domstolen funnit det nödvändigt att sörja för att ett regeringsutskott inrättas för dessa ockuperade områden så länge de hållas besatta av tyska stridskrafter, ett utskott som övertar ledningen av den civila förvaltningen. I förtroende till att konungen av Norge skall bifalla dessa utomordentliga åtgärder, som den norska högsta domstolen företagit som en nödåtgärd, har högsta domstolen utnämnt följande medlemmar i det interimistiska regeringsutskottet: regeringspresident Christensen, direktör Bache-Wiig, stadsläkaren dr Diesen, direktör Jahn, docent Mork, universitetsrektor Seip och hr Harbek." (DN fr Oslo)

<u>Förvaltningen i Oslo.</u>

Fylkesmannen för Oslo och Akershus, I.E.Christensen har bemyndigats av kungliga norska regeringen att omhänderha den förvaltning, som måste utövas i en ockuperad stad för att upprätthålla ordning och hindra kaos, eftersom det visat sig omöjligt att återupprätta stadsstyrelsen i Oslo. Varken fylkesmannen eller någon annan av de högre ämbetsmän som äro kvar i Oslo har varit villig att på något sätt låta utnyttja sig till upprättande av någon som helst regering under tysk kontroll, förklaras det på norskt håll. (TT fr NTB)

230:3

17 april 1940

Färöarna ockuperade.

Understatssekreterare Butler meddelade 16/4 i underhuset, att en brittisk truppavdelning landsatts på Färöarna. 10/4 hade Färöarnas guvernör till svar på ett meddelande från brittiska regeringen gått med på att under nuvarande förhållanden bevilja sådana rättigheter som brittiska regeringen kunde vara i behov av för att hindra tyska styrkor att få fast fot på Färöarna. (TT fr Havas).

Grönland.

Brittiske ambassadören i Washington Lord Lothian förklarade 16/4, att varken Storbritannien eller Kanada skulle företa några åtgärder gentemot Grönland eller Island, för så vitt det icke syntes säkert, att Tyskland stode i begrepp att göra ett försök att bemäktiga sig dessa områden.
(TT fr Reuter)

Brittisk kryssare sänkt.

Tyska krigsmaktens överkommando meddelar: 15/4 angreps en brittisk kryssare utanför norska kusten av tyska bombplan och träffades av tunga bomber. Kryssaren fick svår slagsida och sjönk snart efteråt.
(TT fr DNB)

230:4

17 april 1940

Reynaud om Norge-kriget.

Vid senatens sammanträde 16/4 höll konseljpresident Reynaud ett anförande, där han berörde händelserna i Norge. Han yttrade bl.a.: "På det militära området är att märka att den tyska flottan kraftigt och ohjälpligt stympats. Amiralitetet meddelade mig för en timme sedan följande siffror: I en enda strid vid Norges kust förlorade Tyskland 30% av sin slagflotta genom haveri, fick 20% av sina kryssare och 25% av sina jagare sänkta och ytterligare 15% av jagarna skadade, varjämte åtskilliga ubåtar sänkts. Vad beträffar den tyska handelsflottan ha fartyg på sammanlagt 78.000 ton sänkts av de allierade eller av den egna besättningen eller blivit kapade. Ett andra resultat som nåtts, är att tillförseln av svensk järnmalm till Tyskland stoppats. Jag har förut understrukit Narviks betydelse. De allierades trupper stå i Narvik och behärska den permanenta malmvägen. Ett tredje resultat är att Tyskland blir tvunget att strida på en ny front. På denna front måste fienden förbruka sina flygplan, slösa bort sin bensin, skingra sitt artilleri och sina trupper. Ett fjärde resultat är det svåra moraliska bakslaget för Tyskland... Ett annat misstag begicks av Ribbentrop, som satte upp en marionettregering - Quislings. Hans regering föll emellertid ihop av sig själv under det allmänna föraktet. Ställd inför dessa attentat har opinionen i den civiliserade världen förstärkts." (Sv.D. fr Paris)

230:5

17 april 1940

Danmarks olje-förråd.

Brittiska ministern för den ekonomiska krigföringen, Cross, meddelade 16/4 i underhuset, att de sammanlagda förråden av petroleumprodukter i Danmark vid tiden för den tyska invasionen förmodligen icke voro större än 200.000 ton. (TT fr Reuter)

Flygplansköp i USA.

Amerikanske finansministern Morgenthau meddelar, att alla hinder mot försäljning av amerikanska flygplan till de allierade undanröjdes 15/4, då den engelsk-franska inköpskommissionen "utan reservation eller klagomål", gick med på amerikanska regeringens villkor för försäljning av de senaste maskintyperna. 15/4 frigavs det lätta bombplanet Martin F 4 för försäljning till de allierade. (TT fr Reuter)

Sänkta fartyg.

Det engelska amiralitetet meddelar bl.a.: Förlusterna på grund av fientliga aktioner under den vecka somslutade 13/4 uppgingo till 5 fartyg, därav ett allierat (norskt) samt 4 neutrala, på sammanlagt 19.554 ton. Den brittiska handelsflottan har under veckan icke lidit några förluster. De tyska förlusterna under veckan äro sammanlagt 50.486 ton. Sammanlagt uppgå nu den tyska handelsflottans förluster genom de allierades aktioner till 363,930 ton. Ytterligare åtminstone 18.000 ton anses ha sänkts av engelska ubåtar, under det att ett antal fartyg sänkts i norska hamnar om vilka några detaljer ännu icke äro tillgängliga. De totala tyska förlusterna av handels-

230:6

17 april 1940

fartyg uppgå därför till 400.000 ton eller 10% av Tysklands tonnage före kriget. Det finns inga definitiva rapporter om några brittiska eller franska fartyg som förlorats under ockupationen av Danmark och Norge. Fram till middagen 10/4 ha 16.741 brittiska, allierade och neutrala fartyg eskorterats i brittiska konvojer, varvid 29 fartyg förlorats, vilket är lika med en proportion av 1:577. Inga förluster i konvojer förekommo under förra veckan då 711 brittiska, 51 allierade och 228 neutrala fartyg konvojerades. Endast 3 neutrala fartyg ha till dato förlorats av 2.674 fartyg som konvojerats, d.v.s. en proportion på 1:891.
(TT fr Reuter)

<u>Ryska flygförluster.</u>

Överste Karikoski lämnade 16/4 en redogörelse för de sovjetryska luftstridskrafternas verksamhet i Finland och deras förluster. Han framhöll, att luftstridskrafternas användning underlättades av den exceptionellt kalla och klara men snöfattiga vintern. De tillfrusna sjöarna och kärren utgjorde förträffliga flygfält. Under hela kriget inträffade icke en enda långvarigare snöyra eller dimperiod. Att döma av de under kriget gjorda iakttagelserna torde man kunna uppskatta de i operationerna deltagande planens antal till inemot 2.500. Av dessa utgjordes den allra

230:7

17 april 1940

största delen av bombplan och jaktplan och en mindre del av spaningsplan. Enligt finska högkvarterets kommunikéer voro de ryska förlusterna - inbegripet 103 osäkra fall - sammanlagt 684 plan. (TT fr Helsingfors)

x

231:1

18 april 1940

Ogrundade rykten. Med anledning av rykten i utländsk radio har svenska statens informationsstyrelse mottagit förfrågningar huruvida det ligger någon sanning i uppgiften att svenska officerare anhållits eller häktats för statsfientlig verksamhet. Informationsstyrelsen är bemyndigad meddela att denna uppgift saknar all grund. (DN)

Norsk krigsrapport. Norska arméns överkommando meddelar 17/4 bl.a.: I Östfold ha de norska trupperna under general Erichsen gått över svenska gränsen och internerats. Kongsvinger har tagits, och de norska trupperna ha dragit sig tillbaka något norrut från Kongsvinger. I Hakadal ha norska skidlöparavdelningar tillfogat fienden stora förluster. (TT fr Norge)

Tysk krigsrapport. Tyska krigsmaktens överkommando meddelar 17/4: I Narviksområdet ha tyska trupper besatt malmbanan fram till svenska gränsen. Vid Harstad på Hinnöya, 60 km. norr om Narvik, har fienden landsatt trupper. I Narviks närmare omgivningar ha sådana försök icke företagits. Även i Trondheimområdet ha tyska trupper ryckt fram till svenska gränsen och ha besatt järnvägen över Meraker. En tysk styrka intog Kongsvinger 16/4 och befinner sig på vidare framryckning norrut. (TT fr DNB)

231:2

18 april 1940

I Berlin meddelas:

Brittiska örlogsmän sänkta.

Vid flygangrepp utanför norska västkusten 17/4 tillfogades de brittiska sjöstridskrafterna ett svårt slag. En brittisk kryssare erhöll en fullträff av en bomb av tyngsta kaliber och sjönk genast. 2 andra kryssare fingo sammanlagt tre fullträffar av tung och tyngsta kaliber. Bomberna framkallade så svår förstörelse, att fartygen sannolikt icke kunna genomföra återfärden över Nordsjön till en brittisk hamnn. En tysk ubåt sänkte nordost om Shetlandsöarna en jagare av Tribalklassen. Talrika norska torpedbåtar ha satts i tjänstgöring av tyska krigsflottan.

(TT fr DNB)

Polistjänsten på Donau.

En överenskommelse har slutits mellan jugoslaviska, bulgariska, ungerska och rumänska regeringarna beträffande polistjänsten på Donau, vilken innehåller följande huvudpunkter: 1) Ångare som kunna förvandlas till krigsfartyg skola icke få befara Donau; 2) Ångarnas besättning skola underkastas särskild övervakning; 3) Tillåtelse kommer icke att ges till transport av laster, som kunna skada anläggningar vid flodstränderna; 4) Den europeiska Donaukommissionens bestämmelser angående flodfarten skola ersättas med de olika Donauländernas lagar, emedan dessa lagar torde vara strängare och mera detaljerade. Tack vare dessa åtgärder anse de fyra Donauregeringarna, att de kunna skydda sig mot varje sabotage.

(TT fr Reuter)

231:3

18 april 1940.

Hollands kolonier.

Holländske ministern i Förenta staterna Loudon förklarade 17/4 efter en överläggning med Sumner Welles, att holländska regeringen icke komme att tillåta någon stat att utöva beskydd över någon del av Hollands territorier. (TT fr Havas)

x

232:1

19 april 1940

Inga utlänningar i Norrbotten. Utlänning, med undantag av finsk medborgare, får tillsvidare icke vistas inom Norrbottens län, stadgas i en kungörelse, som träder i kraft 20/4.
(Sv.D.)

Tyska plan över Sverige. Tyska maskiner flögo 18/4 på flera platser från Bohuslän till Jämtland in över den svenska gränsen, varvid neutralitetsvakten trädde i funktion.
(DN fr Karlstad)

Norska regeringen och administrationsrådet. En norsk kungörelse utfärdades i statsråd hos konungen 17/4, vari bl.a. säges: "Norge har i denna stund blott en regering, den som konungen har utnämnt och som stortinget enhälligt uppmanat att kvarstå. Det administrationsråd, som under de senaste dagarna tillsatts i Oslo för de områden, som tyskarna besatt, är en nödfallsåtgärd, som icke träder i stället för den norska regeringen. Detta råd är tvunget att handla efter anvisning av den makt, som med våld trängt in i landet. Det representerar därför icke norsk folkvilja, och det har icke rättsgrundval i någon norsk lag."
(TT fr NTB)

Tysk krigsrapport. Hela området sydost om Oslo fram till svenska gränsen har besatts av tyska trupper. Av de i detta område stridande norska trupperna ha 50 officerare och 1.000 man tagits till fånga. Samtliga i området befintliga fästningsverk äro i tyska händer.
(TT fr DNB)

232:2

19 april 1940

<u>Brittiskt landstigningsförsök i Norge.</u>

Tyska krigsmaktens överkommando meddelar: I Narviksområdet försökte 17/4 för första gången svaga engelska styrkor att landstiga i Herjangsfjord i trakten av Elvegaardsmoen. Försöket avvisades likväl av de där stående tyska trupperna. (TT fr Berlin)

<u>Norsk-brittisk kontakt.</u>

Norska regeringen meddelar, att norska trupper uppnått förbindelse med de allierade sjö- och luftstridskrafterna. Norska arméns överkommando meddelar, att de första engelska förbindelseofficerarna nu äro i verksamhet i norska högkvarteret. (TT fr Norge)

Brittiska krigsministeriet meddelar 18/4: Landsättningen av brittiska styrkor i Norge fortsätter. Kontakt har uppnåtts med de norska stridskrafterna och operationerna fortskrida. (TT fr Reuter)

<u>Tysk-brittisk sammanstötning.</u>

Engelska trupper ha för första gången i mellersta Norge varit i strid med tyska. Sammandrabbningen skall ha skett med en tysk styrka, som med flygplan förts från Vaerners flygplats i närheten av Trondheim till trakten av Namsos. Den tyska styrkan slogs tillbaka och efterlämnade döda och fångar. (DN)

232:3

19 april 1940

Cross om Italien samt Sverige. Ministern för den ekonomiska krigföringen Cross har 18/9 hållit ett tal i Sheffield, varvid han bl.a. yttrade: "Vi ha intet skäl att förmoda att Italien önskar bli behandlat på något annat sätt än som ett neutralt land, men om det är så, måste vi be Italien att också uppträda som ett neutralt land. På senaste tiden ha de italienska tidningarna slagit an en ton mot vårt land som endast kan betecknas som fientlig." Cross gav i fortsättningen uttryck åt sin uppfattning att Tyskland kanske inom en månad går till angrepp mot Sverige. "Må Sverige se till att det icke låter sig överrumplas. Vi ha sympatier för dess läge och äro redo att ge det all hjälp, om det angripes, men vi måste anmoda Sverige att göra allt det kan för att hjälpa sig självt." (TT fr Reuter)

Chamberlain om Balkan. Chamberlain avgav 18/4 i underhuset en deklaration om de brittiska Balkandiplomaternas konferens i London. Han sade bl.a.: "Föremålet för diskussionerna har varit vidmakthållandet av freden och främjandet av säkerheten på Balkan och i Donauländerna. Intet av dessa länder, mellan vilka de allierade önska se ömsesidigt samförstånd utvecklas, har någon anledning att frukta de allierade eller deras styrkor, vilka aldrig skola hota deras självständighet eller integritet. På det ekonomiska området ha diskussionerna förts på grundvalen att det är brittiska regeringens politik att utveckla förbindelserna med dessa stater så att vi så vitt möjligt försäkra oss om en varaktig ökning av handelsutbytet med dem." (TT fr Reuter)

232:4

19 april 1940

<u>Inkallelser i Schweiz.</u>

Schweiziska förbundsrådet skall för den tid som ligger inom de närmaste 3 månaderna inkalla sammanlagt 55.000 man. I maj skola således 32.000, i juni 6.000 och i juli 17.000 man inkallas. Förbundsrådet och armékommandot ha offentliggjort ett meddelande, vari det heter, att alla militärer som icke redan äro under vapen böra hållas informerade om de åtgärder som planeras i händelse av ett överraskande angrepp mot landet från en utländsk makts sida. "Uppgifter spridda genom radio, flygblad eller varje annat sätt och av innehåll att sprida tvivel om förbundsrådets och armékommandots vilja att göra motstånd skola betraktas såsom fientlig propaganda och grundlösa. Vårt land skall göra motstånd in i det sista och med alla medel mot varje angripare, vilken han än må vara. Därvid bör civilbefolkningen helt bevara sitt lugn och sin disciplin."

(UP fr Bern)

<u>Kung Carol och Järngardet.</u>

Rumänske konungen mottog 18/4 i audiens de forna ledarna för Järngardet. Samtidigt har inrikesministern meddelat, att fr.o.m. 18/4 åtskilliga interneringsläger upplösts och de sista internerade, vilka tillhört Järngardet, försatts på fri fot. Kung Carol har utnämnt bondehövdingen Jon Mihalache och förre utrikesministern Antonescu till medlemmar av kronrådet.

(UP fr Bukarest)

232:5

19 april 1940

Indienfrågan. Ministern för Indien lord Zetland förklarade 18/4 i överhuset, att brittiska regeringen icke kunde acceptera det krav på fullständigt oberoende, som den indiska kongressen framställt. (TT fr London)

Nederländska Indien. Nederländske ministern i Japan avlade 18/4 ett besök hos utrikesminister Arita och informerade honom om att Nederländerna icke ha för avsikt att hos någon utländsk makt över huvud taget begära skydd för Nederländska Indien i händelse "Nederländerna mot varje förmodan skulle indragas i kriget. Nederländska regeringen låter dessutom förstå, att regeringen i Nederländska Indien, om Nederländerna indrages i kriget, de facto och de jure kommer att själv utöva styrelsen över dessa områden och trygga ordningen där. (TT fr Havas)

I en deklaration har utrikesminister Hull begärt, att alla nationer och särskilt Japan skulle respektera Nederländska Indiens neutralitet vad som än händer i Holland. Han förklarade, att en ändring i Nederländska Indiens status skulle hota "fredens och trygghetens sak icke blott i Nederländska Indien, utan i hela Stilla havs-området." (TT fr Havas)

232:6

19 april 1940

<u>Bas planerad på Guam.</u>

Amerikanska marindepartementet har uttalat sig för anläggning av en synnerligen stark flott- och flygbas på ön Guam, som ligger 1.500 sjömil från japanska kusten. Den japanska marinen har förut förklarat,att denna plan betyder en ovänskaplig gest och ett moraliskt hot mot Japan. Amerikanska marindepartementet understryker emellertid, att en kraftig bas på ön Guam skulle avvärja varje angreppsförsök och bidra till att "stabilisera det politiska läget i Fjärran Östern." (TT fr Havas)

x

233:1

20 april 1940

Radion i Norge. Norges regering har haft svårt komma i förbindelse med hela folket genom radion. Tyskarna ha ockuperat alla storstationerna: Oslo, Kristiansand, Stavanger, Bergen och Trondheim. Visserligen har Norge till sitt förfogande haft stationerna Vigra, Bodö, Tromsö och Finnmark, av vilka den första och sista äro goda, men icke kunna mäta sig med storstationerna. Numera når regeringen hela folket via British Broadcasting i London.
(DN)

Danmark demobiliserat. Demobiliseringen i Danmark har avslutats. En tysk handelsdelegation har 19/4 anlänt till Köpenhamn. Delegationen har inlett förhandlingar med de danska myndigheterna i frågor som gälla det tysk-danska varuutbytet.
(TT fr DNB)

Tal av de Geer. I ett radiotal som konseljpresident de Geer 19/4 höll till det holländska folket i Europa och i de holländska besittningarna och vari han omtalade, att belägringstillståndet utsträckts att omfatta hela Nederländerna, framhöll han, att den överdrivna oron för att landets neutralitet kunde kränkas gjort att en tendens uppstått att frivilligt uppge denna neutralitet genom avtal med de krigförande. Alla dylika tankar måste man avvisa. Det holländska folkets uppgift ligger i dess neutralitet.
(TT fr Haag)

233:2

20 april 1940

Franska rege-
ringen.

Franska kammaren gav vid sitt sammanträde 19/4 enhälligt regeringen sitt förtroende, i det att samtliga 504 röster avgåvos för regeringens politik.
(TT fr Paris)

Stojadinovitj häktad.

Förre jugoslaviske konseljpresidenten Milan Stojadinovitj har arresterats efter en husundersökning, som företagits i hans bostad.
(TT fr Havas)

Nederländska Indien.

Enligt Tokyo Asahi Shimbun har vid en överläggning i utrikesministeriet samt vid en gemensam konferens mellan armén och flottan 18/4 beslut fattats att icke fästa avseende vid amerikanske utrikesministern Hulls uttalande beträffande Nederländska Indien. Amerikas hållning betecknas som en onödig inblandning i förhållandena i västra Stilla havsområdet. Det måste fastslås, att en sådan hållning måste betraktas som ovänlig. Då Holland och Japan uppnått samförstånd i frågan om Nederländska Indien, är för övrigt en förklaring från tredje makt, nämligen Förenta staterna, fullkomligt onödig. Tidningen meddelar vidare, att japanske ministern i Haag redan i slutet av november gav uttryck åt Japans önskan att Nederländska Indiens status quo måtte upprätthållas, även för den händelse Holland skulle indragas i kriget. (TT fr DNB)

x

234:1

21 april 1940

Brittiska styrkor i Östlandet.	Norska högkvarterets kommuniké 20/4 meddelar bl.a.: De norska trupperna ha besatt sina nya ställningar. Brittiska styrkor delta numera i striderna i Östlandet. (TT fr NTB)
Franska trupper i Norge.	Brittiska krigsministeriet meddelar, att operationerna i Norge fortgå planenligt. Franska trupper ha landsatts i Norge och 19/4 ockuperade de allierades styrkor vissa fördelaktiga punkter. (TT fr Reuter)
Tysk krigsrapport.	I Berlin meddelas: Vid det brittiska landstigningsförsöket kunde de tyska bombflygarna i Romsdalsfjord inregistrera stora framgångar. En fientlig kryssare träffades 20/4 av en bomb av grövsta kaliber och sjönk. Brittiska trupper, som landsatts i Åndalsnes, ha effektivt bombarderats från luften. (TT fr DNB)
Förhandlingar England-Sovjet.	Utrikesminister Halifax mottog 19/4 sovjetryska ambassadören Maijskij och meddelade honom,att brittiska regeringen var beredd att - som den ryska regeringen föreslagit - förhandla om de grunder enligt vilka handelsförhandlingar kunna äga rum mellan de två länderna. (TT fr Havas)
Förhandlingar Sovjet-Jugoslavien.	Sovjetregeringen har gått med på ett förslag från Jugoslavien om att inleda handelsförhandlingar. (TT fr Reuter)

x

235:1

22 april 1940

<u>Främmande flygplan över Sverige.</u> En mängd främmande krigsflygplan överflögo 21/4 svenskt territorium. På ett tjugutal platser - från Kalmar i söder till Östersund i norr - observerades ett eller flera plan och neutralitetsvakten måste vid upprepade tillfällen träda i aktion. I Göteborgs skärgård nedsköts en tysk maskin av ett svenskt plan och på Gotland nödlandade två tyska maskiner, vilka antändes av sin besättning. Flera av maskinerna voro med all sannolikhet bombplan. Flyglarm gavs 21/4 på en mängd olika platser i landet. (Sv.D.)

<u>Tysk krigsrapport.</u> Tyska krigsmaktens överkommando meddelar 21/4: De i Narviksområdet opererande tyska trupperna ha tagit ett byte av 8.000 gevär och 315 kulsprutor med tillhörande ammunition. En tysk avdelning står strax i närheten av Åmot och en annan har över Hamar trängt 50 km norrut. Tyska trupper stå i närheten av Gjövik. Tyska sjöstridskrafter ha i Hardangerfjorden sänkt några mindre norska krigsfartyg. En f.d. polsk jagare har sänkts av en tysk ubåt nordost om Shetlandsöarna. (TT fr Berlin)

<u>Aalborg bombarderat.</u> Engelska flygministeriet meddelar: Det engelska flyget angrep 21/4 framgångsrikt flygplatsen i Aalborg i norra Danmark, vilken tjänat som bas för tyskarnas operationer mot Norge. (TT fr Reuter)

235:2

22 april 1940

Jugoslavisk delegation till Moskva. En jugoslavisk ekonomisk delegation avreste 21/4 till Moskva.
(TT fr Havas)

x

236:1

23 april 1940

Transiteringsfrågan i Sverige.	Svenska utrikesdepartementet meddelar 22/4: Transitering av krigsmateriel genom svenskt område kan lika litet som genommarsch av trupper tillåtas någon av de i det norska kriget inblandade makterna. (DN)
Svenska protester mot tyska överflygningar.	Svenska utrikesdepartementet meddelar 22/4: De många neutralitetskränkningar i form av överflygningar av svenskt område som ägt rum på senaste tiden ha föranlett svenska regeringen att hos den tyska regeringen inlägga protest. Åtgärder ha begärts för att hindra ett återupprepande av överflygningarna, som 21/4 voro särskilt talrika och graverande och vilka föranlett de mest energiska föreställningar från svensk sida. (DN)
Svenska fiskebåtar beskjutna.	Två svenska fiskebåtar blevo 22/4 föremål för beskjutning av en tysk flygare på svenskt territorialvatten utanför nordbohusländska kusten. (TT fr Strömstad)
Tysk krigsrapport.	Tyska krigsmaktens överkommando meddelar 22/4: Landförbindelse mellan de av tyskarna besatta områdena kring Oslo över Kristiansand till Stavanger har upprättats. De i Osloområdet i nordlig och nordvästlig riktning fram-

236:2

23 april 1940

ryckande tyska trupperna ha tvingat norska trupper till strid och kastat dem över ända. Härvid togo våra trupper efter strid Gjövik och Lillehammer samt höjdsträckningen Lundehögda. Motståndaren led stora förluster. Vid ubåtsjakten i Skagerak och Kattegatt förstördes 2 fientliga ubåtar.

(TT fr Berlin)

Förlusterna i sjökriget.

I London lämnas följande uppgifter om de brittiska och tyska förlusterna i krigsfartyg sedan 3/9 1939. Brittiska: slagskeppet Royal Oak, hangarfartyget Courageous, ingen kryssare, jagarna Blanche, Gipsy, Duchess (sänkt efter kollision), Grenville, Exmouth, Daring, Hunter Glowworm, Gurkha Hardy (satt på grund vid Narvik), undervattensbåtarna Oxley (genom olyckshändelse), Seahorse, Undine, Starfish och Thistle samt hjälpkryssaren Rawalpindi. Alla ovannämnda förluster ha tidigare tillkännagivits från brittiskt håll. Meddelanden om skadade brittiska krigsfartyg äro icke tillgängliga. Tyska: slagskeppen Scharnhorst (skadat i strid med den brittiska slagkryssaren Renown), Gneisenau (enligt uppgifter från norskt håll sänkt i Oslofjorden), pansarskeppen Admiral Graf Spee (borrat i sank utanför Montevideo), Admiral Scheer (träffat av torpeder). Pansarskeppet Deutschland har fått sitt namn ändrat till Lützow. De tunga kryssarna Blücher (vars förlust medgivits av tyskarna), ett fartyg av samma klass (träffat av torpeder i december), kryssarna Karlsruhe (förlusten erkänd av tyskarna),

236:3

23 april 1940

en kryssare som sänkts av flyget vid Bergen, en kryssare, träffad av flyget vid Bergen, Emden, som enligt uppgifter från norskt håll sänkts vid Oslo, en kryssare, som torpederades och sänktes i december samt en kryssare som i december träffades av en torped, 8 jagare, sänkta vid Narvik, 2 jagare som enligt tysk uppgift förlorades den 3 mars samt en som träffats av flyget vid Trondheim, undervattensbåtar ett stort antal (inga officiella siffror föreligga). (TT fr Reuter)

Brittisk flygverksamhet. I London meddelas, att de brittiska bombplanen sedan krigets början flugit sammanlagt cirka 1.350.000 km över Stortyskland. Kraftigt motstånd har mötts, särskilt vid överflygningar i dagsljus, men de brittiska förlusterna ha varit små, och de sakkunniga anse dem uppvägas av de resultat som nåtts. Bland de orter som överflugits märkas Wilhelmshaven och andra flottbaser samt Berlin, Wien, Prag och Bratislava. Över 800 flygningar ha företagits. (TT fr Reuter)

Rysk flottmanöver i Stilla havet. Moskva radio meddelar 22/4, att Sovjetunionen påbörjat en flottmanöver i Stilla havet utanför Vladivostok. I manövern delta också stora bombeskadrar. (UP fr Moskva)

x

237:1

24 april 1940

<u>Högsta krigsrådet.</u>

Officiellt meddelas i London, att högsta krigsrådet sammanträtt i Paris. I sammanträdet deltogo representanter för Frankrike, Storbritannien, Polen och Norge. (TT fr Reuter)

<u>Brittiska krigsrapporter.</u>

I en kommuniké från brittiska krigsministeriet meddelas 23/4: "Operationerna i Norge fortsätta i samverkan med de norska styrkorna. I söder bjuda våra trupper tillsammans med norrmännen motstånd mot det fientliga trycket. Norr om Trondheim ha våra trupper utsatts för motangrepp, och en häftig sammanstötning har uppstått." (TT fr Reuter)

Brittiska flygministeriet meddelar i en kommuniké 23/4: "Det engelska flyget utförde på kvällen 22/4 angrepp mot fiendens flygbaser i Norge och Danmark. Flygplatserna i Kjeller och Fornebu i närheten av Oslo bombarderades." (TT fr London)

<u>Tyska flyganfall.</u>

I Berlin meddelas:
De av britterna besatta områdena kring Åndalsnes och Namsos samt de där försiggående trupplandsättningarna voro 22/4 föremål för energiska tyska bombangrepp. Den i mellersta Norge belägna viktiga järnvägsknutpunkten Dombås har förintats och hamnanläggningarna i Åndalsnes och Namsos ha blivit mycket svårt skadade. (TT fr DNB)

237:2

24 april 1940

<u>Tysk förklaring om kriget och civilbefolkningen.</u> Med anledning av uppgifter om tysk beskjutning av civilbefolkning meddelar tyska legationen i Stockholm 23/4: "Tyska soldater och flygare skjuta aldrig under några omständigheter på civilpersoner, försåvitt icke dessa på något sätt deltaga i motståndarens krigshandlingar. Givetvis föreligger städse möjligheten att civilbefolkningen under stridens gång kan råka i fara, eventuellt även råka i skottlinjen för kulsprutor, om civilpersoner uppehålla sig i stridszonens omedelbara närhet eller i närheten av motståndarens styrkor. Det tyska flygvapnets verksamhet riktar sig liksom härens och flottans uteslutande mot militära mål."

(Sv.D.)

<u>Tyskt etappväsen i Norge.</u> Den tyska pressen offentliggör 23/4 en rapport om den tyska truppledningens uppgifter i Norge både på det militära och det civila området. General von Falkenhorst har inom sin stab även erfarna medarbetare för civiltjänsten i landet. Det tyska överkommandot har sitt säte i Oslo. Man kan anföra talrika fall av gott samarbete mellan tysk och norsk militär. Det tyska överkommandot i Norge övertog omedelbart de civila uppgifter som voro nödvändiga för truppernas behov. Etapptjänsten har icke någonsin lidit

237:3

24 april 1940

något avbräck och förbindelsen med de ständigt framryckande trupperna har aldrig varit avbruten. Hela förplägnaden har kommit från Tyskland. Där det emellertid visade sig nödvändigt att ta norska försörjningsresurser i anspråk äger en noggrann avräkning rum och särskilda kvitton från rikskreditkassan lämnas som betalning. Representanter för tyska riksjärnvägarna och postverket befinna sig som sakkunniga i Norge för att handha alla frågor som gälla det civila livet i Norge. (TT fr DNB)

Brittisk jagare sänkt. I Berlin meddelas 23/4, att en engelsk jagare tillintetgjorts genom 2 bombträffar vid inloppet till en fjord i mellersta Norge. (TT fr DNB)

Brittisk budget. Finansministern sir John Simon framlade 23/4 sin andra krigsbudget, vilken är den första kompletta krigsbudgeten, för underhuset. De summor det gäller att anskaffa under det nya finansåret skola enligt finansministerns beräkning anskaffas till hälften genom skatter och till andra hälften genom lån. Simon inledde sitt anförande med att meddela, att man under föregående år inbesparat 116 milj. pund i de utgifter på 1.933 milj. som beräknats i den extraordinära budgeten. Tilläggsanslagen till extra utgifter uppgingo till 500 milj. pund, varav nära 100 milj. kvarstodo oanvända. Inkomsterna under 1939 ha ökats med 54 milj. pund utöver de beräknade 995 milj. Enbart

237:4

24 april 1940

inkomstskatten inbringade 390 milj. pund - vilket är rekord. År 1914 var motsvarande belopp 59 milj. Utgifterna utgjorde förra finansåret 1.817 milj. pund, varav 1.049 milj. täckts med inkomstmedel och 768 milj. med lån. Det hade icke blivit nödvändigt att upplåna så mycket som man trott. Statsskulden steg under året från 8.163 milj. till 8.931 milj. pund. Beträffande budgetberäkningarna för det nya året kunna inga detaljerade siffror anges för försvarsutgifterna med hänsyn till sekretessens krav. Under de 7 första krigsmånaderna uppgingo anslagen till krigsändamål till 905 milj. pund, men utgifterna måste med nödvändighet stegras och därför ville ministern förutsätta, att anslagen till sådana ändamål skulle belöpa sig till 2 milliarder pund under det år som slutade 31/3 1941. (TT fr London)

Svenska järnmalmen inför underhuset. Vid underhussammanträdet 23/4 frågade liberalen Mander understatssekreteraren i utrikesministeriet Butler, om han med hänsyn till att tyskarna åsidosatt den internationella rätten i vad angår de neutrala skulle kunna avge en försäkran om vidtagande av åtgärder för att avskära all ytter-

237:5 .

24 april 1940

ligare järnmalmtillförsel till Tyskland. Butler svarade, att regeringen är fullt på det klara med betydelsen av denna fråga, men att han under nuvarande omständigheter icke vore i stånd att avge en så vittgående försäkran. (TT fr Reuter)

x

238 sl

25 april 1940

Svenskt försvarslån. Det stora svenska försvarslånet släpps ut i marknaden 29/4 och villkoren ha nu tillkännagivits av riksgäldskontoret. Räntan är 4%. Lånet är det största som svenska staten någonsin tagit upp. Avsikten är nämligen att till 1/11 få in minst 500 milj. kr. (DN)

Tyskt angrepp mot svenska fiskebåtar. Enligt uppgift från Stockholm skola tyska militärflygplan 22/4 med kulspruteeld ha angripit två svenska fiskebåtar inom svenskt territorialvatten. Denna uppgift är, enligt vad som fastslås från tysk sida, fritt uppfunnen. Det tyska flygvapnet, tillägger man, behöver icke företaga några folkrättsstridiga handlingar mot obeväpnade neutrala fiskefartyg. Dess mål är att slå ned den väpnade fienden, överallt där denne påträffas. (TT fr. DNB)

Kung Haakon och administrationsrådet. Officiellt meddelas i Norge: Norske konungen har sänt presidenten för högsta domstolen i Norge Paal Berg en skrivelse, vari det heter: "Jag utgår från att det är en självklar sak att alla norska medborgare i de besatta områdena alltjämt betrakta sig som medborgare i norska staten och alltså som hörande under min och norska regeringens myndighet. Men den myndighet som administrationsrådet utövar är i väsentliga ting avhängig

av främmande makt och utövas icke på min eller norska regeringens vägnar. Jag får därför förbehålla mig och norska regeringen all frihet gentemot de avgöranden som rådet under denna tid må träffa. Jag noterar, att försvarsspörsmålet och utrikespolitik ligger helt utanför de angelägenheter som administrationsrådet sysselsätter sig med och att således ingen annan norsk myndighet än den lagliga norska regeringen har något att säga i dessa angelägenheter. Då ni i eder skrivelse till mig nämner, att tyska regeringens representanter i Oslo hävda, att de icke längre kunna ta initiativ till några förhandlingar med norska regeringen, men samtidigt uttala, att de alltjämt upprätthålla de krav som framställdes i den tyska promemorian av 9/4, så må jag därtill endast knyta den anmärkningen att då föreligger ingen grundval för förhandlingar, i det att nyssnämnda promemoria kom som ett absolut krav utan någon möjlighet till ändringar. Denna promemoria innehöll så vittgående krav på tysk beslutanderätt i norska angelägenheter och gick dessutom ut på att nyttja Norge som redskap i Tysklands krig mot västmakterna att det var omöjligt för en neutral och självständig stat att godta dylika villkor. Norska regeringen kan icke förhandla på annan grundval än att de tyska trupperna avlägsnas från landet. Eder framställning att kronprinsen skulle tala i radion till norrmännen i de besatta områdena låter sig rent praktiskt icke genomföra, då kronprinsen icke har tillgång till radiosändare i dessa områden. Jag är naturligtvis överens om att folket inom de områden som äro besatta av tysk

238:3

25 april 1940

militär bör uppföra sig lugnt och icke företa sig någon rättstridig handling. Men ingen kan vänta att jag eller kronprinsen skall uppfordra folket till lydnad mot tysk myndighet. Jag är viss om att mitt folk under alla förhållanden bevarar den fasthet som anstår norrmän och upprätthåller sitt nationella sinnelag. Haakon. Johan Nygaardsvold. O. Tostrup."
(TT fr Norge)

Mobiliseringen i Nordnorge avslutad. Från Tromsö meddelas 24/4, att 6se divisionen, den nordnorska, är fullt mobiliserad. Andan bland trupperna uppges vara utmärkt.
(DN)

Mörkläggning i Norge. Efter framställning av tyska överkommandot har administrationsutskottet i Oslo 24/4 utfärdat en förordning om mörkläggning i hela det ockuperade området av Norge. Tidigare har endast Osloområdet samt vissa andra mera hotande delar varit mörklagda.
(DN fr Oslo)

Tysk krigsrapport. Tyska krigsmaktens överkommando meddelar 24/4: Nordost om Trondheim ha tyska trupper efter en kort strid erövrat det viktiga Steinkjerområdet vid yttersta nordostspetsen av Trondheimsfjorden. Öster om Bergen fortsätter angreppet mot de vid Voss befintliga norska stridskrafterna. Striderna i Stavangerområdet ha avslutats.
(TT fr DNB)

238:4

25 april 1940

Från London meddelas 24/4:

<u>Imperiets arméer.</u> Det brittiska imperiet har 2 milj. man i vapen, däri icke inräknat krigs- och handelsflottorna samt flygvapnet. Polisstyrkorna samt det civila luftskyddets personal äro icke heller medräknade. Arméerna i Frankrike och Mellersta Östern ökas alltjämt. De brittiska soldaternas genomsnittsålder är 26 år. Ett stort antal frivilliga ur äldre årsgrupper mottagas fortfarande i armén, och på tre inkallade värnpliktiga komma två sådana frivilliga. (TT fr Reuter)

<u>Brittiska flottförluster.</u> På tyskt håll föreligger en översikt över brittiska krigsfartygsförluster och -skador genom angrepp av de tyska flyg- och sjöstridskrafterna sedan 10/4. Sänkta eller skjutna i brand: 5 kryssare, 7 jagare, 14 ubåtar och 3 trupptransportfartyg, alltså sammanlagt 29 fartyg. Träffade eller svårt skadade: 7 slagskepp, 8 kryssare, 4 jagare, 1 hangarkryssare och 8 transportfartyg, alltså sammanlagt 28 fartyg. Alltså ha tillsammans 57 av västmakternas fartyg gjorts operationsodugliga. (TT fr DNB)

<u>Dansk export.</u> Danska jordbruksrådet meddelar att tillförseln till Danmark av bl.a. spannmål och fodermedel i framtiden är högst osäker och att en avsevärd inskränkning på flera olika områden av jordbruksproduktionen därför blir en tvingande nödvändighet. Vidare meddelas, att lager av smör, bacon och ägg vilka skulle ha sålts på annat håll, nu komma att sändas till Tyskland. (TT fr Köpenhamn)

238:5

25 april 1940

Tjeckiska judar. Regeringen i Böhmen-Mähren har offentliggjort en förordning, som reglerar judarnas rättsliga ställning i det offentliga livet. Förordningen utesluter judarna från offentliga ämbeten, fria yrken och det politiska livet.
(TT fr DNB)

Kinesisk framgång. Kineserna ha erövrat huvudstaden i provinsen Honan, Kaifeng.
(TT fr Reuter)

x

239:1

26 april 1940

Nya svenska ra-gare från Italien.	Svenska staten har i Italien inköpt 4 jagare, vilka åtföljda av ett moderfartyg nu befinna sig på hemväg. De 4 fartygen ha erhållit namnen "Psilander" och "Puke" samt "Romulus" och "Remus". (DN)
Fartyg sänkta i Öresund.	2 tyska lastfartyg ha 25/4 sänkts i södra delen av Öresund. (DN)
Norska handelsflottan.	Officiellt meddelas i Norge: Då ett stort antal norska rederier ha sitt säte i de områden, som äro under tysk militärkontroll, har den norska regeringen beslutat överta dispositionsrätten över hela den norska handelsflottan och upprätta de organ, som äro nödvändiga för utövandet av denna befogenhet. (TT fr NTB)
Västmakternas köp i USA.	Förenta staterna ha för leverans till de allierade frigivit alla de moderna militärplantyper, som de allierade anhållit om att få köpa. (TT fr Reuter)
Roosevelts kandidatur.	Det demokratiska partiets exekutiv i USA har utsett sina 72 delegerade till partikonventet. Dessa 72 delegater ha enhälligt begärt, att Roosevelt skall uppställa sig som kandidat för tredje gången i rad. (TT fr Havas)

x

240:1

27 april 1940

Tysk rikskommissarie i Norge.

Överpresident Terboven har genom en förordning av rikskansler Hitler utnämnts till rikskommissarie för de besatta norska områdena. Förordningen är daterad 24/4 1940: och lyder: "Regeringen Nygaardsvold har genom sina proklamationer och sitt uppträdande samt genom de militära stridshandlingar som pågå enligt dess vilja skapat krigstillstånd mellan Tyska riket och Norge. För att säkerställa den offentliga ordningen och det offentliga livet i de norska områdena som stå under de tyska truppernas skydd förordnar jag: 1) De besatta norska områdena skola lyda under "rikskommissarien för de besatta norska områdena." Han har sitt säte i Oslo. Rikskommissarien är handhavare av riksintressena och utövar den högsta regeringsmakten på det civila området. 2) Rikskommissarien kan för genomförande av sina förordningar och för utövandet av förvaltningen betjäna sig av det norska förvaltningsutskottet och de norska myndigheterna. 3) a: Den hittills gällande rätten förblir i kraft i den mån den är förenlig med ockupationen. b: Rikskommissarien kan genom förordningar införa nya rättsbestämmelser. Förordningarna publiceras i "Förordningssamlingen för de besatta norska områdena." 4) Befälhavaren för de tyska trupperna i Norge utövar de militära suveränitetsrättigheterna. Hans krav skola enbart på det civila området genomföras av rikskommissarien. Så vitt och så länge

240:2

27 april 1940

det militära läget kräver har han rätt att förordna om åtgärder som äro nödvändiga för genomförande av hans militära uppdrag och för Norges militära tryggande. 5) För genomförande av sina förordningar kan rikskommissarien betjäna sig av tyska polisorgan. De tyska polisorganen stå till förfogande för befälhavaren över de tyska trupperna i Norge i den mån de militära behoven kräva och rikskommissariens uppgifter det tillåta. 6) Rikskommissarien lyder direkt under mig och erhåller av mig direktiv och anvisningar. 7) Till rikskommissarie för de besatta norska trupperna utnämner jag överpresident Terboven. 8) Föreskrifter för genomförande och komplettering av denna förordning utfärdas enligt mina direktiv, för det civila området genom riksministern och chefen för rikskansliet, för det militära området genom chefen för försvarsmaktens överkommando."

(TT fr DNB)

Proklamation av Terboven.

Rikskommissarien för de ockuperade norska områdena, Terboven, har utfärdat en proklamation, vari det bl.a. heter: "På ledarens order har jag såsom rikskommissarie under den tid ockupationen av de norska områdena varar övertagit samtliga maktbefogenheter på det civila området. Min huvuduppgift ser jag i upprätthållandet av lugn, säkerhet och ordning, i tryggandet av ett ordnat ekonomiskt och kulturellt liv för befolkningen samt i skapandet av alla förutsättningar för de militära behov, som äro nödvändiga i ett land

240:3

27 april 1940

i vilket mot tyska regeringens vilja tyvärr strider ännu förekomma. En avgörande förutsättning härför är att befolkningen ställer sig lojal till mina åtgärder och beredvilligt åtlyder dem. De norska förvaltningsmyndigheterna ha ställt sig till förfogande för samarbete. De kvarstå i sitt ämbete och sköta sin tjänst såsom förut." (TT fr DNB)

Dagorder från Ruge.

Norske kommenderande generalen Ruge har utfärdat en dagorder till sina trupper vari det bl.a. heter: " Nu har reträttens tid gått till ända. Allierade trupper stå i norra Norge, i Tröndelagen och här, där de kämpa för att samverka med oss. Och alltmera trupper komma. Fortsätt att strida i samma anda och tillit som hittills!" (TT fr Norge)

Belgiska regeringen.

Det belgiska kabinettet Pierlot, som 25/4 ingivit sin avskedsansökan, har efter samråd med konung Leopold beslutat kvarstå. Orsaken härtill är den utrikespolitiska situationen, som vid nuvarande tidpunkt gör en kabinettskris i Belgien mycket olämplig. (UP fr Bryssel)

x

241:1

28 april 1940

<u>Tysk krigsrapport.</u>

Tyska krigsmaktens överkommando meddelar om sammanstötningarna med engelsmännen: När de tyska trupperna 22 och 23 april överrumplande lyckades tränga in i Lillehammer och Tretten, stötte de för första gången på engelska från Åndalsnes framkastade styrkor och sprängde dem. Fullständigt överraskad flydde fienden i riktning mot Dombås, kvarlämnande vapen och utrustning. Nära 200 fångar, däribland en engelsk truppstab och befälhavare, föllo i tyskarnas händer jämte ett stort antal politiskt och militärt mycket betydelsefulla engelska operationsorder och dokument. En annan engelsk landstigningsavdelning angreps vid Steinkjer norr om Trondheim och kastades tillbaka efter en kort strid... Under rask framryckning norrut tågade kraftiga tyska styrkor 26/4 genom Tynset och Röros och ha därmed efter en marsch på 350 km från Oslo kommit på blott något hundratal kilometers avstånd från Trondheim. Österut från Bergen har Voss erövrats från norrmännen av våra trupper. (TT fr DNB)

<u>Förklaring av Ribbentrop.</u>

Riksutrikesminister von Ribbentrop avgav 27/4 i det nya rikskansliets stora mottagningssal en förklaring om det politiska läget i närvaro av diplomatiska kåren samt representanter för den tyska och utländska pressen. I förklaringen sade han bl.a.:"Jag har inbjudit er att idag komma hit för att omedelbart informera er om en rad politiska dokument, vilka enligt riksregeringens åsikt äro av allra största betydelse för världsopinionen och speciellt för regeringarna i de neutrala länderna. Beträffande dessa dokument

241:2

28 april 1940

har jag i riksregeringens namn att säga följande: 3/9 förklarade de makthavande i England och Frankrike krig mot Tyska riket. De hade ingen som helst rimlig grund därtill. Det tyska folket och dess ledare ha alltsedan januari 1933 ständigt förkunnat sin vilja att leva i fred och vänskap med det engelska och franska folket. Det tyska folket gick under dessa förhållanden med helig beslutsamhet till det krig som förklarats mot Tyskland. De engelsk-franska makthavarnas plan att upplösa det tyska riket, göra det tyska folket politiskt rättslöst och förinta det ekonomiskt skall avvärjas med den tyska nationens enade kraft och därför komma på skam. Sedan man nu från början insett att ett direkt angrepp mot den tyska västvallen var utsiktslöst och sedan den polske allierade, som drivits fram mot Tyskland av de engelska och franska makthavarna, svikit sökte man förtvivlat efter nya möjligheter att komma Tyskland till livs. På detta sätt upphöjde västmakternas politiska och militära ledning krigets utvidgning till den bärande tanken i sin krigspolitik. England och Frankrike ha därför sedan årets början försökt att med alla medel åstadkomma en förflyttning av krigsskådeplatsen genom att dra in neutrala stater. Särskilt de smärre europeiska länderna ha synts de engelska makthavarna lämpliga objekt härför, och deras

28 april 1940

folk ha synts vara de välkomna hjälptrupperna för att engelsmännen enligt sin gamla sed skulle kunna spara sitt eget blod. För att propagandistiskt motivera denna krigsutvidgningspolitik började de engelska och franska statsmännen en systematisk kampanj mot neutralitetsprincipen i och för sig och mot varje strävan från en neutral stats sida att värna denna sin neutralitet och hålla sig utanför kriget. För sitt mål att utvidga kriget sågo England och Frankrike det första välkomna tillfället i den finsk-ryska konflikten. 12/3 försäkrade hr Daladier och 19/3 hr Chamberlain offentligt, att de voro beslutna att med militära styrkor ingripa i konflikten med utnyttjande av de nordiska staternas territorium som operationsbasis, men att de skulle göra sin aktion beroende av de skandinaviska staternas samtycke till genomfartsrätt för deras trupper. Denna offentliga förklaring från de båda engelska och franska regeringschefernas sida var en ren osanning. Riksregeringen känner till den finske ministerns i Paris rapport till sin regering 12/3. I denna rapport anmäler sändebudet, att Daladier och Churchill givit honom en bestämd försäkran att så snart en finsk anhållan kommit skulle de redan klara engelska och franska trupperna lämna sina hamnar för att landstiga i Norge. Norge och Sverige skulle blott notifieras om genommarschen utan att man bett de båda ländernas regeringar om tillstånd härtill. Englands och Frankrikes diplomatiska förbindelser med Sovjetunionen skulle genast avbrytas. Churchill hade, som framgår av rapporten, på kvällen 11/3 själv anlänt till Paris i flygplan för att försöka att på

241:5

28 april 1940

en utvidgning av krigsskådeplatsen mot Tyskland i Norden företogos i all hemlighet avslöjade emellertid hr Churchill de verkliga avsikterna och målen genom en rad oförsiktiga yttranden, vilka emellertid kommo till den tyska regeringens kännedom.

Bland de dokument som idag överlämnats till offentligheten befinna sig därför också en rapport från norske ministern i London till hans regering om en presskonferens som hr Churchill 2/2 höll i London med de neutrala nationernas pressattachéer: I uppteckningen härav berättas först: Hr Churchill rasade mot Norge och Sverige, ty den svenska malmen skulle icke längre få komma till Tyskland, och han medgav därpå öppet att det var det stora målet att dra in de skandinaviska staterna i kriget och att det bästa sättet att uppnå detta bestod i att de skandinaviska staterna kämpade på Finlands sida.

Jag måste nu på grund av det omfattande material som redan då fanns till tyska riksregeringens förfogande och som numera kompletterats genom lika viktiga fynd avge följande förklaring: 1) Av alla meddelanden och akter som kommit till tyska riksregeringens kännedom framgår klart, att den svenska regeringen tog sin neutralitetsförklaring på djupaste allvar och i intet ögonblick gjorde något eller lät något ske som skulle ha kunnat strida mot den. 2) Tyska riksregeringen måste konstatera - och den skall

28 april 1940

nu bevisa det genom offentliggörande av akterna - att den förra norska regeringen var beredd att icke blott tolerera en sådan krigsutvidgningsaktion utan även att, om så erfordrades aktivt delta i den, respektive understödja den.

Av alla papper som nu särskilt påträffats av de tyska trupperna i Norge framgår obestridligt att den brittiska spioneriverksamheten i Norge icke blott försiggick under största tolerans från de lokala och centrala myndigheternas sida utan att även därutöver många norska myndigheter och främst den norska marinen i vidaste omfattning främjade denna brittiska verksamhet. Ett bevis på att norska regeringen redan tidigare umgicks med tanken att, om så blev nödvändigt, träda in i kriget på Englands och Frankrikes sida föreligger också i den uppteckning vari redogöres för en regeringskonferens hos dåvarande norska statsministern Nygaardsvold den 2/3. På verkligt cyniskt sätt förklarade då minister Koht, att om England skulle framställa kravet på Norges hjälp mot Ryssland, vilket emellertid i verkligheten betydde krigsutvidgning, då måste Norge säga "nej" på sådant sätt att det vore i tillfälle att utan vidare kunna förvandla det till ett "ja". Och hr Koht gav den karaktäristiska motiveringen att om Norge icke kunde

undvika att bli indraget i konflikten, måste den norska regeringen i vilket fall som helst från början ställa sig så att Norge icke trädde in i kriget på fel sida.

Sedan västmakterna genom fredsslutet i Finland förlorat det önskade tillfället till inblandning i Norden försökte de genast finna nya medel och vägar för att nå sitt mål att utvidga kriget. För att moraliskt motivera sina egna avsikter försökte de makthavande i England och Frankrike allt tydligare att beskylla Tyskland för förment kränkning av norska territorialvatten. Riksregeringen erhöll några dagar före 8/4 kännedom om engelska och franska regeringarnas avsikt att denna dag förklara de skandinaviska territorialvattnens suveränitet för obefintlig och att sedan direkt börja med vissa bestämda aktioner. Rikskanslern gav därpå den tyska flottan order att löpa ut för att genast kunna ingripa i fall dessa avsikter, som riksregeringen fått meddelande om, skulle förverkligas. Den brittiska minutläggningen i norska territorialvatten, som bebådats till 8/4 motiverades dagen innan av engelska regeringen med avsikten att spärra de norska farvattnen för den tyska handelssjöfarten. I verkligheten skulle emellertid de minor som utlades framför norska hamnar tjäna till att skydda den engelska expeditionskåren, som vid denna tid redan befann sig på Nordsjön. Ty den 8/4 hade de brittiska trupper som skulle användas till att besätta Stavanger, Bergen, Trondheim och Narvik redan inlastats och transporterats ut ur hamnarna. I detta ögonblick erhöll under loppet av 8/4 det brittiska

241:8

28 april 1940

amiralitetet kännedom om de tyska sjöstridskrafternas uppträdande i Nordsjön. Det ansåg detta uppträdande stå i samband med sin planerade landsättning, skickade därpå genast transportfartygen tillbaka eller försökte att dirigera dem tillbaka och strävade genast efter att komma i stridskontakt med den tyska flottan. Trots detta lyckades det icke längre att få alla transporter tillbaka till hamnarna igen, utan ett antal av dessa fartyg angreps av tyska bombplan och tillintetgjordes. Den tyska motaktionen, som utfördes på morgonen 9/4, kom därför i rätta ögonblicket för att hindra, respektive omintetgöra den engelsk-franska landstigningsmanövern vid den norska kusten. Då nu de ansvarige statsmännen i England och Frankrike insågo att deras planer på besättande av skandinaviskt område misslyckats uppträdde hrr Chamberlain, Churchill, Halifax och Reynaud med sitt kända patos inför offentligheten och framförde de svåraste anklagelser mot den tyska aktionen med den kategoriska försäkran att de själv aldrig hade haft för avsikt att bortsett från minutläggningen företa något som helst på skandinaviskt område. Å den tyska riksregeringens, men främst å sanningens och rättens vägnar vill jag nu framlägga de dokument av vilka framgår att dessa försäkringar från de engelsk-franska makthavarnas sida blott äro

241:9

28 april 1940

lögner och förfalskningar. Under det att ni, mina herrar, under de senaste dagarna genom våra motståndares krigsrapporter fått meddelande om de allierades och associerades stora segerrika strider i trakten av Hamar och Elverum ha faktiskt i detta område haftiga strider utkämpats. Även engelsmän ha deltagit däri. Under dessa strider ha nu de tyska trupperna genombrutit alla fientliga ställningar, kastat tillbaka de mot dem stående engelska och norska förbanden och slutligen drivit dem på oordnad flykt. Vid sammanstötningar med engelska förband ha de tyska trupperna i trakten av Lillehammer tillfångatagit den där kommenderande brittiska brigadstaben samt delar av åttonde Sherwood Foresters-bataljonen ur den 148:e engelska infanteribrigaden. Hos brigadstaben och hos fångar som togos under framgångsrika strider norr om Trondheim påträffades bland en mängd andra dokument också hela operationsplanen för Englands besättande av Norge. Likaså föllo olika med planen sammanhängande order till brigaden och andra truppförband i våra händer. Dessa militärorder, av vilka idag en första del offentliggöres för världen, bevisa att den engelska landstigningen i Norge sedan länge varit operativt förberedd i alla detaljer och att ordern om landstigning gavs till expeditionskårens första del redan 6 och 7 april.

(forts)

241:10

28 april 1940

Tyska riksregeringen skall nu i en rad aktstycken lämna dokumentariskt bevis för att 1) England och Frankrike sedan lång tid förberett besättandet av Norge, 2) norska regeringen kände till detta faktum, 3) norska regeringen till skillnad från Sverige fogade sig häri, respektive var redo - så som ju sedan också skedde - att träda in i kriget på Englands och Frankrikes sida, 4) att det brittiska försöket strandade blott därigenom att Tyskland kunde träda emellan med några timmars försprång, samt slutligen att 5) de efteråt av engelska och franska regeringarna avgivna deklarationerna äro osanningar." (TT fr DNB)

<u>Hoare om Ribbentrop.</u>

Den brittiske flygministern, Hoare, höll 27/4 ett radiotal, i vilket han på tal om von Ribbentrops deklaration kritiserade den roll Ribbentrop spelat i politiken samt förklarade, att dennes uttalanden icke kunna vinna någon tilltro. Sir Samuel dementerade med eftertryck de från tyskt håll framförda påståendena om att Storbritannien någonsin planerat något mot neutrala länder. Talaren övergick därefter till den tyska aktionen i Norge och förklarade, att kriget nu inträtt i ett synnerligen intensivt skede. Han sade bl.a.: "Vi utkämpa detta flygkrig i ett mycket ogynnsamt läge. Tyskarna ha baser, men vi ha icke några. Tyskarna starta

242:1

29 april 1940

<u>Nya allierade styrkor i Norge.</u>

Brittiska krigsministeriet meddelar: Ytterligare landsättningar av trupper ha framgångsrikt företagits trots fiendens flygangrepp mot Åndalsnes och våra kommunikationslinjer. (TT fr Reuter)

x

243:1

30 april 1940

Koht om Ribbentrops deklaration.

Med anledning av von Ribbentrops påstående att den norska regeringen på förhand visste, att England skulle minera norska territorialvatten, att Norge t.o.m. gillade detta samt att detta måste anses motivera den tyska invasionen, har den norske utrikesministern Koht förklarat, att detta påstående är fullständigt falskt. Den brittiska minläggningen kom som en fullständig överraskning för den norska regeringen. Utrikesminister Koht tillägger, att regeringen samma dag beslöt, att om minorna icke inom kort avlägsnades av England, skulle den norska flottan få order att undanskaffa dem. Detta, förklarar Koht, måste anses fullständigt vederlägga det falska tyska påståendet, vilket endast fabricerats i syfte att utgöra ett slags grundval för den tyska invasionen i Norge. Det är uppenbart, att detta argument för invasionen fabricerats efteråt. De brittiska minorna lades ut 8/4 och redan tidigt följande kväll forcerade den tyska flottan norskt område, t.o.m. så långt upp som vid Narvik. Tyska sjöstridskrafter måste följaktligen ha sänts från Tyskland långt före den brittiska mineringen. Från sjöstridskrafter, som kommo till Trondheim 9/4, utdelades tyska flygblad, som man fört med sig från Tyskland. (TT fr NTB)

Norsk deklaration.

I en deklaration, som norska regeringen utsänt, framföres ett tack till brittiska, franska och polska regeringarna för deras hjälp. I fortsättningen förklaras bl.a., att den norska nationen anser friheten så värdefull att den föredrar att uthärda kriget med dess olika former av förstörelse hellre än den böjer sig. (TT fr Reuter)

243:2

30 april 1940

<u>Tyska fartygs-förluster.</u> I London meddelades 29/4, att 28 tyska transport- och förrådsfartyg sänkts sedan 8/4. Förutom dessa 28 fartyg ha 10 dylika tyska fartyg träffats av torpeder och troligen sjunkit. (TT fr Reuter)

<u>Alfieri ambassadör i Berlin.</u> Den italienske ambassadören vid Vatikanen, Dino Alfieri, har utnämnts till Italiens ambassadör i Berlin. (TT fr Havas)

<u>USA:s flygplans-export.</u> Förenta staternas flygplansexport under första kvartalet 1940 uppgick till ett värde av nära 67 milj. dollar, vilket är betydligt mer än dubbelt så mycket som motsvarande tid 1939. Frankrike köpte för nära 33 milj., Australien för nära 8 milj., Storbritannien c:a 7 milj., Kanada 4.5 milj., Finland över 3 milj., Norge 1.5 milj., Turkiet 1.5 milj., Kina över 1.milj. och Nederländska Indien 750.000 dollar. Under mars har flygplansexporten uppgått till nära 21 milj. dollar, en siffra som endast överträffats sistlidna december och januari. (TT fr Reuter)

x